

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ŞEHAP KORKMAZ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2017/7592)

Karar Tarihi: 26/5/2022

R.G. Tarih ve Sayı: 9/8/2022-31918

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

- Başkan** : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Hicabi DURSUN
Recai AKYEL
Selahaddin MENTEŞ
İrfan FİDAN
Raportör : Nahit GEZGİN
Yunus HEPER
Başvurucular : 1. Şehap KORKMAZ
2. Emel KORKMAZ
3. Gürkan KORKMAZ
4. Melike ÇAKIRKAYA
5. Aylin TAKTUK
Başvurucular Vekili : Av. Doğukan Tonguç CANKURT
Av. Esra BAŞBAKKAL KARA
Av. Ayhan ERDOĞAN
6. Ali İsmail Korkmaz

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; bir göstericinin kolluk görevlileri ve bu görevlilerle hareket eden kişiler tarafından darbedilerek öldürülmesi, olayla ilgili olarak etkili ceza soruşturması yürütülmemesi ve göstericinin öldürülme biçimi ile ölümünün öncesi ve sonrasında yaşanan olumsuz gelişmeler sonucunda yakın akrabaların yaşadığı ızdırap nedeniyle yaşam hakkı, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı ile kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular 17/3/2017, 21/6/2017 ve 28/11/2018 tarihlerinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. 21/6/2017 tarihinde yapılan 2017/28234 numaralı ve 28/11/2018 tarihinde yapılan 2018/34734 numaralı bireysel başvuru dosyaları, aralarında konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle 17/3/2017 tarihinde yapılan 2017/7592 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmiş; inceleme 2017/7592 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmüştür.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

8. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

9. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve başvuruya konu somut olayın gerçekleştiği yerde meydana gelen bazı olaylarla ilgili olarak Anayasa Mahkemesine yapılan diğer başvurular çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

10. Başvurucular Antakya'da yaşamaktadır. Başvurucu Emel Korkmaz ve Şehap Korkmaz'ın çocuğu, diğer başvuruçuların kardeşi olan 18/3/1994 doğumlu Ali İsmail Korkmaz olay tarihinde Eskişehir Anadolu Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği Bölümü 1. sınıf öğrencisidir. Ali İsmail Korkmaz olaydan önce yaşadığı kalp hastalığı nedeniyle ameliyat edilmesine kadar varan tedavi süreçlerine tabi tutulmuştur. Ali İsmail Korkmaz olay tarihinde de hastalığı ile ilgili olarak kamuoyunda kan inceltici/kan sulandırıcı nitelikleri ile anılan birtakım tıbbi ilaçları kullanmaktadır.

11. Ali İsmail Korkmaz, Eskişehir'de 2/6/2013 tarihinde gece saatlerinde gerçekleşen ve kamuoyunda "*Gezi Parkı olayları*" diye anılan olaylara bir arkadaşıyla katılmıştır.

A. Gezi Parkı Olaylarına İlişkin Arka Plan Bilgisi ile Başvuruya Konu Olayının Seyri

12. Bakanlık görüş yazısında; 2013 yılının Mayıs ayının sonunda başlayan Gezi Parkı olaylarının çok sayıda göstericinin katılımıyla *hükûmete karşı bir kalkışma ve şiddet eylemleri* şeklinde ülke geneline yayıldığı belirtilerek bu olaylarda birçok kamu malı ile özel mülke zarar verildiği, çok sayıda güvenlik görevlisinin ise yaralandığı açıklanmıştır. Görüş yazısına göre bu olaylarda 34'ü Eskişehir'de olmak üzere toplamda 697 kolluk görevlisi yaralanmış, Adana'da yaşanan bir olayda ise bir polis memuru yaşamını yitirmiştir. Görüşte, olaylarda Eskişehir'de de bazı işyerleri ile üçüncü kişilerin mallarına zarar verildiği de belirtilmiştir.

13. Türkiye İnsan Hakları Kurumu tarafından Ekim 2014'te yayımlanan Gezi Parkı olayları raporunda yer alan ve bazı raporlara dayandığı açıklanan bilgilere göre olaylarda bir polis memuru yüksekte düşerek yaşamını yitirmiş, toplamda 697 kolluk görevlisi

yaralanmış, olaylara müdahale için görevlendirilen kolluk görevlilerinden 127'si hakkında ise göstericilere yönelik bazı uygulamaları nedeniyle araştırma/soruşturma işlemleri yapılmıştır. Rapora göre özel hastane ve tıp merkezleri ile olayların yaşandığı alanlarda kurulan revirlere toplamda 8.163 kişi çeşitli şikâyetlerle başvurmuştur. Bu kişilerden 106'sı yaralanma sonucunda kafa travması geçirmiş, 11'i en az bir gözünü kaybetmiş, 63'ü ise farklı şekilde ağır nitelikte yaralanmıştır (söz konusu raporun ayrıntıları için bkz. *Özge Özgürengin*, B. No: 2014/5218, 19/4/2018, § 73).

14. Ali İsmail Korkmaz'ın katıldığı gösterinin seyri, göz yaşırtıcı gaz ve tazyikli su dâhil olmak üzere maddi güç kullanan polisin müdahalesiyle sonuçlanmıştır. Ali İsmail Korkmaz müdahaleden kaçarak eski otogar diye bilinen mevkideki Sanayi Sokak'a girdiğinde burada bir grubun saldırısına uğramıştır. Ali İsmail Korkmaz saldırganlarca yaralanmasının ardından 3/6/2013 tarihinde saat 01.00 sıralarında arkadaşlarıyla bir hastaneye başvurmuş, buradaki görevlilere yaralanmasına gerekçe olarak eşya taşıırken merdivenden düşmesini göstermiş, hastanece sağlık durumunun ciddiyeti nazara alınarak ambulansla başka bir hastaneye gönderilmiştir. Ali İsmail Korkmaz vaktin gece olması nedeniyle hastanenin sadece acil servis polikliniğinde muayene edilebilmiş, ardından kemiklerindeki kırık nedeniyle ortopedi kliniğine başvurması gerektiği açıklanarak taburcu edilmiştir. Ali İsmail Korkmaz kendisine söylenenler doğrultusunda gündüz saatlerinde bu kez hastanenin ortopedi kliniğine başvurmuş, burada yaralanmasının adli bir olay niteliğinde olması nedeniyle yetkili adli makamlara başvurması gerektiği kendisine açıklanmıştır. Ali İsmail Korkmaz aynı gün saat 19.25'te Odunpazarı Polis Merkezi Amirliğine başvurmuş, burada avukatı huzurunda ifade vermiştir. Ali İsmail Korkmaz ifadesinde 5-6 kişilik eli sopalı bir grubun sokakta önünü keserek kendisine saldırdığını, kalabalığın sopalarla vücudunun değişik bölgelerine defalarca vurduğunu, aldığı darbelerin etkisiyle yere düşmesinin ardından saldırganların olay yerinden uzaklaştığını, ardından can havliyle evine doğru kaçarken aynı evi paylaştığı arkadaşı F.K. ile karşılaştığını, olayın hemen sonrasında konuşma zorluğu çektiğini, ilerleyen zamanda ise konuşma ve hatırlama güçlüğü yaşayıp başında ağrı hissettiğini söylemiştir. Ali İsmail Korkmaz ifadesinde kendisini darbeden, tanımadığı sivil kıyafetli kişilerden şikâyetçi olduğunu da eklemiştir.

15. Ali İsmail Korkmaz, Polis Merkezinde ifade vermesinin ardından Eskişehir Devlet Hastanesine (Devlet Hastanesi) başvurmuş; tetkiklerinde beyin kanaması geçirdiği anlaşılınca Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesine sevk edilmiştir. Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesinde sağlık durumunun ciddiyeti nedeniyle yoğun bakım ünitesine alınan Ali İsmail Korkmaz, tedavisi kapsamında iki kez ameliyat edilmesinin ardından solunum cihazına bağlı olarak uyutulmuş ancak tüm müdahalelere rağmen darbedilmesinden 38 gün sonra 10/7/2013 tarihinde yaşamını yitirmiştir.

B. Ali İsmail Korkmaz'ın Darbedildiği Bölgede Gerçekleşen Diğer Olaylara İlişkin Olarak Anayasa Mahkemesine Yapılan Başvurular

1. Doğukan Bilir Başvurusu

16. Ali İsmail Korkmaz'ın darbedildiği bölgede aynı gece başka darp olayları da yaşanmıştır. Darp mağdurları Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur. Bu başvurulardan biri de 25/9/2014, 19/1/2015 ve 8/1/2016 tarihli başvuruları kapsayan 2014/15736 numaralı *Doğukan Bilir* başvurusudur.

17. Doğukan Bilir, 1990 doğumludur ve olay tarihinde Eskişehir'de ailesiyle yaşayan bir üniversite öğrencisidir. Doğukan Bilir de Ali İsmail Korkmaz gibi Eskişehir'de 2/6/2013 tarihinde gerçekleştirilen gösteriye katılmış, ardından Ali İsmail Korkmaz'ın saldırıya maruz kaldığı bölgede benzer bir saldırıya uğramıştır. Adli makamlardaki anlatımlarına göre Doğukan Bilir, aynı sokağa girdiğinde önce elleri sopalı, ikisi gaz maskeli dört beş kişi tarafından darbedilmiş; bu kişilerden kaçmak isterken karşı tarafa yöneldiğinde ise başka bir grubun beklediğini görüp ani bir kararla geriye dönmüş ancak bu kez de sivil bir polis memuru ile bu memurun yanındaki iki kişi tarafından darbedilerek yere düşürülmüştür. Yerde olduğu sırada da polis memurları tarafından copla dövülmüş, ardından saldırıdan kurtulmayı başararak kuytu bir alana kaçtığında burada da yedi sekiz kişi tarafından tekrar darbedilmiştir. Aldığı yaralayıcı darbelerin etkisiyle yere düşen Doğukan Bilir, ancak sürünerek sokaktaki araçların arasına saklanabilmiştir. Bir süre sonra sokakta bulunan yapıların arasındaki başka bir alana sığınan Doğukan Bilir, telefon ederek yardım istemesiyle olay yerine gelen babası tarafından Devlet Hastanesine götürülmüştür.

18. Olaydan sonra alınan doktor raporlarına göre Doğukan Bilir'in yüz, sırt, bel, kol, diz ve bacak bölgelerinde birçok ödem, erozyon, *ekimoz* ve *laserasyon* (yaralanma) meydana geldiği görülmüş; ayrıca yüzüne aldığı darbeler sonucunda dişlerinin bazılarında *luksasyon* (travmaya bağlı olarak dişin yuvadan ayrılması) saptanmıştır.

19. Olayla ilgili olarak aralarında polis memurlarının da olduğu kişiler hakkında yürütölen ceza soruşturması sonucunda Eskişehir Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) bazı şüpheli polis memurları hakkında 9/5/2014 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiş, üçü polis memuru dört şüpheli hakkında ise kamu davası açılmıştır. Diğer taraftan Doğukan Bilir'in yaralanması ile ilgili yürütölen soruşturmada 10/6/2013 tarihinde Eskişehir Emniyet Müdürlüğüne faillerin kimliklerinin tespit edilebilmesi amacıyla yazılan bir yazıya zamanında cevap verilmemesi nedeniyle Başsavcılık, yazıya cevap vermekle sorumlu -kimlikleri tespit edilmeyen- polis memurları hakkında görevi kötüye kullanma suçundan soruşturma açmıştır. Bu soruşturmada, yazı cevabının zamanında intikal ettirilmemesinin Doğukan Bilir'in darbedilmesine ilişkin olarak yürütölen soruşturmada dava zamanışımı gibi bir duruma (mağduriyete) yol açmadığı gerekçesi ile 9/5/2014 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir.

20. Eskişehir 9. Asliye Ceza Mahkemesince Doğukan Bilir'in darbedilmesi ile ilgili kovuşturmada sanık polis memuru H.E.nin atılı suçü işlediğinin sabit olmaması gerekçesiyle beraatine, diğer sanık polis memurları S.B. ile Ş.G. ve kamu görevlisi olmayan sanık S.K.nın üzerilerine atılı kasten yaralama suçunu işledikleri gerekçesiyle 3.000 TL adli para cezası ile cezalandırılmalarına karar verilmiştir. Polis memurları H.E. ve Ş.G.nin isimleri Ali İsmail Korkmaz'ın öldürölmesi ve aşağıda olay ile olguları aktarılacak başka kişinin darbedilmesi olayında da geçmektedir. Ş.G. başpolis memurudur. Asliye Ceza Mahkemesi, sanık memurlar hakkındaki mahkûmiyet hükümlerinin açıklanmasının geri bırakılmasına karar vermiştir. Mahkeme, S.K. hakkındaki mahkûmiyet hükmünü ise geçmişte işlediği suçü nedeniyle açıklamıştır. Doğukan Bilir'in hükmün açıklanmasının geri bırakılması (HAGB) kararlarına itirazı, Eskişehir 1. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından reddedilmiştir. Doğukan Bilir, memur H.E. hakkında verilen beraat ile S.K. hakkında verilen mahkûmiyet hükmünü temyiz etmiş ancak anılan hükümler Yargıtay 3. Ceza Dairesince onanmıştır.

21. Doğukan Bilir, Cumhuriyet Başsavcılığının 9/5/2014 tarihinde polis memurları hakkında görevi kötüye kullanma suçundan verdiği kovuşturmaya yer olmadığı kararına da itiraz etmiş ancak itirazı Eskişehir 2. Sulh Ceza Hâkimliğince 22/8/2014 tarihinde kesin

olarak reddedilmiştir. Doğukan Bilir, bu karar ile Asliye Ceza Mahkemesinin anılan beraat ve mahkûmiyet hükümleri ve HAGB kararlarına ilişkin olarak farklı tarihlerde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

22. Anayasa Mahkemesi birlikte değerlendirdiği başvurulara ilişkin incelemesini 29/5/2019 tarihinde sonuçlandırmıştır. Bu incelemeye göre Anayasa Mahkemesi, hakkında beraat hükmü verilen polis memuru H.E.nin eyleminin ve Cumhuriyet Başsavcılığının bazı polis memurları hakkında görevi kötüye kullanma suçundan yürüttüğü soruşturmada verilen kovuşturmayaya yer olmadığı kararının konu edildiği bireysel başvuruları açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez bulmuştur.

23. Öte yandan Anayasa Mahkemesi, Doğukan Bilir'i kasten yaralama suçundan adli para cezası ile mahkûm edilen iki polis memuru (S.B. ve Ş.G.) ile kamu görevlisi olmayan bir kişiye (S.K.) ilişkin yapılan bireysel başvurudaki değerlendirmesinde farklı bir sonuca varmıştır. Anayasa Mahkemesi, başvuruda Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan *eziyet* yasağının maddi ve usul boyutlarının ihlal edildiğine, ihlaller nedeniyle 25.000 TL manevi tazminatın başvurucuya ödenmesine ve karar örneğinin Eskişehir 9. Asliye Ceza Mahkemesine -ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için- gönderilmesine karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

" ...

59. Eskişehir 9. Asliye Ceza Mahkemesi sanıkların basit yaralama suçundan mahkûmiyetlerine karar vermiştir. Bu durum, başvurucunun ikisi kolluk mensubu üç kişi tarafından kötü muameleye maruz bırakıldığının sabit görüldüğünü ortaya koymaktadır. Anayasa Mahkemesi, ilk derece yargı mercilerince kabul edilen kötü muamele vakasında farklı yönde bir tespitte bulunmasını gerektirecek bir unsur saptamamıştır.

...

66. Başvurucu, maruz kaldığı eylemin 5237 sayılı Kanun'a göre işkence suçunu oluşturmasına karşın ceza miktarı çok daha hafif olan kasten yaralama suçundan faillerin cezalandırılmalarının kötü muamele vakasına hoşgörüyle yaklaşıldığını gösterdiğini öne sürmüştür.

67. Kötü muamele iddiaları ile ilgili olarak derece mahkemelerinde dava görüldüğü zaman ceza hukuku sorumluluğunun Anayasa ve uluslararası hukuk sorumluluğundan ayrı tutulması gerekir. Anayasa Mahkemesinin yetkisi, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerden Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamında bulunanlarla sınırlıdır (Cezmi Demir ve diğerleri, § 96) Dolayısıyla insan hakları bağlamında kötü muamele oluşturduğu kabul edilen eylemin ceza hukukunda hangi suçu oluşturduğu Anayasa Mahkemesinin doğrudan ilgi alanına girmemektedir.

68. Derece mahkemelerinin bulgu ve uygulamaları Anayasa Mahkemesini bağlamamasına rağmen normal şartlar altında bu mahkemelerin maddi olaylara ilişkin tespitlerinden ayrılmak için de kuvvetli nedenlerin var olması gerekir (Cezmi Demir ve diğerleri, § 96). İlgili ulusal hukuk başlığında yer verilen Yargıtay içtihadına göre başvurucunun dış kaybına yol açan eylemin nitelikli yaralama suçunu oluşturduğu anlaşılmaktadır. Başvurudaki bu yaranın hangi failin eylemi neticesinde oluştuğunun tespiti; ceza miktarını, dolayısıyla HAGB ve erteleme sınırını doğrudan etkileyebilecek önemli bir noktadır.

69. Anayasa Mahkemesi kararlarında da belirtildiği gibi cezai yaptırımlara ilişkin düzenlemelerde de kuralların -önleme ve iyileştirme amaçlarına uygun olarak- ölçülü, adli ve orantılı olması gerekir (AYM, E.2010/104, K.2011/180, 29/12/2011). Orantılılık ilkesi, mağdurun korunması ile failin cezalandırılması arasında makul bir ilişki olmasını gerektirir. Diğer bir ifadeyle hak yoksunluğu getiren düzenlemelerde hukuka aykırı eylem ile yaptırım arasında adalet ve hakkaniyet ilkelerine uygunluk bulunmalıdır. Ayrıca yaptırımlarda güdülen asıl amaç, işlediği suçtan dolayı kişinin ıslah olmasını sağlayıp tekrar topluma kazandırılmasıdır. Nitekim Anayasa'nın 13. maddesi, temel hak ve hürriyetlere getirilecek sınırlamaların demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağını belirtirken 5237 sayılı Kanun'un 3. maddesine göre de suç işleyen kişi hakkında işlenen failin ağırlığıyla orantılı ceza ve güvenlik tedbirine hükümlenmesi gerekmektedir (Tahir Canan, § 36).

70. İşlediği suçtan dolayı kişinin tekrar topluma kazandırılması amacıyla kanun koyucunun getirdiği HAGB kurumunun uygulanıp uygulanmayacağı değerlendirilirken her olayın somut koşulları çerçevesinde suçun niteliği ve mağdurun söz konusu suçtan etkilenme derecesiyle orantılı olarak yaptırımın caydırıcılığı ve kötü muamele mağdurunun mağdur sıfatının ortadan kalkıp kalkmadığı hususu da göz ardı edilmeden yorumlanmalıdır.

71. Vücudunun yirmiden fazla yerinden yaralanan ve üç dişi çıkan başvurusunun maruz kaldığı eylemin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında tasnif edilen işkence, eziyet ve insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele kavramlarından hangisi kapsamında kaldığı tespit edilmelidir. Bu tespit sonucunda derece mahkemesince hükümlenen müeyyidenin kötü muamele filiyle orantılı olup olmadığı ele alınmalıdır.

72. Başvurusunun dışındaki yaralar hariç diğer yaralar her ne kadar basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek nitelikte olsa da eylemin gece vakti silahtan sayılan sopa ve copla birden fazla kişi tarafından sokak ortasında işlendiği, dışteki kırık ve çıkıkların ise tek başına, yaralamayı basit tıbbi müdahale ile giderilemeyecek niteliğe büründürdüğü, bu durumun başvurusunun onurunu daha fazla zedeleyebileceği değerlendirildiğinden eylem eziyet yasağı kapsamında değerlendirilmiştir.

73. Faillerin üçü hakkında seçenek yaptırımlardan olan hapis ve adli para cezaları arasında hangi nedenden ötürü asgari haddin adli para cezasının tercih edildiği konusunda kararda bir gerekçe bulunmamaktadır. Ayrıca tercih edilen gün para cezasının miktarı da asgari had olan 20 TL dikkate alınarak tespit edilmiştir. Takdirî indirim nedeni de uygulanarak bulunan 3.000 TL para cezası, polis memuru olan sanıklar yönünden HAGB uygulamasıyla sonuçlanmıştır. Kamu görevlisi olmayan sanığın ise adli sicil kayıtlarına işaret edilerek hakkında HAGB uygulanmamıştır.

74. Katıldığı gösteri yürüyüşünden ayrıldığı sırada gösterinin barışçıl niteliğini bozduğu yönünde bir tespit bulunmayan, bu nedenle hakkında soruşturma da yürütülmeyen başvurusunu gece vakti asayiş sağlama görevli ve devletin sokaktaki yüzünü temsil eden kolluk görevlilerinin gereksiz biçimde darbetmesi neticesinde yasadaki gerekçeler soyut biçimde tekrarlanarak kolluk görevlileri hakkında adli para cezası ya da hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun uygulanmasının eziyet yasağıyla ölçüsüz bir müeyyide olduğu değerlendirilmiştir.

75. İşlenen suçla verilen cezalar arasında orantısızlık olması ya da hiç ceza verilmemesi durumunda bu tür eylemlerin önlenmesini sağlayabilecek caydırıcı bir etki yaratmaktan oldukça uzak kalınmakta, kişilerin fiziksel ve ruhsal bütünlüklerinin idari ve yasal mevzuat aracılığıyla korunması hususundaki pozitif yükümlülüğün yerine getirilememesi sonucu doğmaktadır.

76. Buna göre somut olayda uygulanan yaptırımın kötü muamele oluşturan eylemlerin hiçbir şekilde hoş görülemeyeceğini göstermekten ziyade fiilin sonuçlarını hafifletecek biçimde, orantısız bir şekilde adli para cezası öngörüldüğü ve HAGB'ye karar verildiği anlaşıldığından eziyet yasağının etkili soruşturma usul yükümlülüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekmiştir.

77. İki polis memuru hakkında verilen HAGB kararının ve sivil fail S.K. hakkında tayin edilen adli para cezasının başvuru açısından yeterli giderim sağlamadığı dikkate alındığında başvuru sahibinin mağdur sıfatının ortadan kalktığından bahsedilmesine olanak bulunmamaktadır. Bu nedenle her ne kadar derece mahkemelerinin kararlarıyla devletin negatif yükümlülüğüne aykırı olacak şekilde başvuru sahibinin yaralandığı tespit edilmiş ise de sanıkların eylemleri nedeniyle yetersiz bir yaptırımla karşılaştıkları, böylelikle başvuru sahibinin mağdur statüsünün devam ettiği anlaşıldığından eziyet yasağının maddi boyutunun da ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

78. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan eziyet yasağının maddi ve usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir."

2. Tefik Caner Ertay Başvurusu

24. Olay tarihinde Eskişehir'de İletişim Fakültesi Basın Yayın Bölümü öğrencisi olan Tefik Caner Ertay da tıpkı Doğukan Bilir ve Ali İsmail Korkmaz gibi söz konusu gösteriye katılmış, ardından diğerleri gibi polis müdahalesinden kaçmaya çalışırken aynı yerde benzer saldırıya uğramıştır. Tefik Caner Ertay, anlatımlarında sivil kıyafetli polis memurlarının coplu saldırısına maruz kaldığını ileri sürmüştür. Tefik Caner Ertay; darbedilmesinin ardından bir otomobilin bagajında tutulup sonrasında polis amirlerinin bulunduğu bir bölgeye bu otomobil bagajında götürülerek burada da darbedildiğini, ardından otomobilin bagajına tekrar konularak Yunus Emre Devlet Hastanesine götürülüp burada bırakıldığını ileri sürmüştür.

25. Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma sonucunda Doğukan Bilir'i yaraladığı iddiasıyla hakkında kovuşturma yürütülen polis memurları H.E. ve Ş.G. ile isimleri somut başvuruya konu süreçte yapılan açıklamada da anılacak olan diğer memurlar M.S. ile Y.A. ve üst düzey polis amirleri de dâhil bazı memurlar hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiş, olayın şüphelisi diğer memurlar hakkında ise kamu görevlisinin sahip olduğu nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle kasten nitelikli yaralama suçundan kamu davası açılmıştır.

26. Tefik Caner Ertay'ın kovuşturmaya yer olmadığına dair karara itirazı, Eskişehir 2. Sulh Ceza Hâkimliğince polis amirleri yönünden kabul edilerek amirler yönünden verilen karar kaldırılmıştır. Hâkimlik, Tefik Caner Ertay'ın diğer memurlar yönünden yaptığı itirazı reddetmiştir. Cumhuriyet Başsavcılığı, kararın ardından polis amirleri hakkında kamu davası açmıştır. Bahsi geçen polis amirleri; Eskişehir İl Emniyet Müdürlüğü Önleyici Hizmetler Müdürü A.K., Eskişehir İl Emniyet Müdürlüğü İstihbarat Şube Müdürü M.Ar. ve Eskişehir İl Emniyet Müdürlüğünde görevli İl Emniyet Müdür Yardımcısı M.A.dır.

27. Tefik Caner Ertay, polis amirleri dışındaki diğer memurlar hakkında verilen kovuşturmaya yer olmadığı kararına itirazının Hâkimlikçe reddedilmesi üzerine Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi; bazı polis memurları ile amirleri hakkında kamu davası açıldığı, bu davada başvuru sahibinin iddialarıyla bağlantılı değerlendirmelerde bulunulabileceği, gerekirse bu kişilerle ilgili olarak yeniden soruşturma

açılmasının bu şekilde sağlanabileceği, dolayısıyla söz konusu kamu davasının sonuçlandırılmasının ardından bireysel başvuru yapılması gerektiği gerekçesiyle 12/4/2017 tarihinde başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle başvuruyu kabul edilemez bulmuştur.

28. Bu olay hakkındaki kovuşturmayı yürüten Eskişehir 4. Asliye Ceza Mahkemesi (Asliye Ceza Mahkemesi) 3/2/2016 tarihinde sanık polis memur ve amirlerinin eylemlerinin *işkence* suçu kapsamında kalma ihtimali bulunduğu, bu suça ilişkin kovuşturmayı yürütme yetkisinin ise ağır ceza mahkemelerinde olduğu gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiştir.

29. Sanıkların karara itirazı Eskişehir 1. Ağır Ceza Mahkemesince kabul edilerek görevin Asliye Ceza Mahkemesine ait olduğuna karar verilmiştir.

30. Kovuşturmaya böylece devam eden Asliye Ceza Mahkemesi 3/2/2021 tarihinde, üç polis amiri ile bir polis memurunun mahkûmiyetine yeter derecede delil elde edilemediği gerekçesiyle beraatine, sanık iki memurun ise kamu görevlisinin sahip olduğu nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle nitelikli yaralama suçunu işlediklerinin sabit olduğuna hükmetmiştir. Asliye Ceza Mahkemesi, bu memurların 1 yıl 11 ay 10 gün hapis cezasıyla mahkûmiyetlerine karar vermiştir. Söz konusu hükmün gerekçesinde, mağdurun darbedilmesi sonucunda *sağ radius* (kol kemiklerinden biri) ve *nazal* (burun) kemiklerinde kırık olduğu açıklanmıştır.

31. Mahkûm edilen memurlar, Tevfik Caner Ertay ve Cumhuriyet savcısı, bu hükme yönelik olarak istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Sanık memurlar, istinaf başvurularında mağduru darbedenlerin kendileri olmadığını savunmuş; olayın seyri ile ilgili bazı açıklamalara yer verip açıklamalarında suçu işleyenler olarak başka memurları işaret etmiştir. Tevfik Caner Ertay istinaf başvurusunda, beraatine karar verilenler dâhil tüm memurların *işkence* suçundan yargılanmaları gerektiğini ileri sürmüştür. Cumhuriyet savcısı da başvurucu gibi, beraatine karar verilenler dâhil sanıkların *işkence* suçundan cezalandırılmaları gerektiğini iddia etmiş; aynı zamanda görevsizlik kararının hatalı olarak kaldırmasından sonra yapılmak durumunda kalınan suç nitelendirilmesine göre beraatine karar verilen sanıkların da diğerleri gibi kamu görevlisinin nüfuzunu kötüye kullanması suretiyle nitelikli yaralama suçundan cezalandırılmalarına karar verilmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

32. Sözü edilen tüm istinaf başvuruları, Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi tarafından 3/2/2022 tarihinde esastan reddedilmiştir.

C. Bireysel Başvuruya İlişkin Somut Olay Hakkında Yürütülen Soruşturma ve Kovuşturmalar ile Anayasa Mahkemesine ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılan Önceki Bireysel Başvurular

33. Cumhuriyet Başsavcılığı olayla ilgili olarak soruşturma açmıştır. Başsavcılık 11/6/2013 tarihinde başvurucu Şehap Korkmaz'ın ifadesine başvurmuş; adı geçen, ifadesinde oğlunun ağır derecede yaralanmasına sebebiyet veren kişilerden şikâyetçi olduğunu söylemiş ve sorumluların cezalandırılmalarını talep etmiştir.

34. Cumhuriyet Başsavcılığı 12/6/2013 tarihinde, olayın şüphelileri arasında polis memurlarının olduğunu değerlendirerek jandarma birimlerine olayın gerçekleştiği yerdeki MOBESE ve işyerlerinin güvenlik kameralarının görüntülerinin elde edilmesi ve görüntüler elde edildiğinde gerekli inceleme için Jandarma Kriminal Laboratuvarlar Komutanlığına (Kriminal Laboratuvarı) gönderilmesi talimatını vermiştir.

35. Cumhuriyet Başsavcılığı ayrıca İl Emniyet Müdürlüğüne yazı yazarak olay günü görevli olan memurların isim listesi, bu memurlara ilişkin nöbet çizelgeleri ile telsiz kayıtlarının gönderilmesini istemiştir. Cumhuriyet Başsavcılığı, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Telekomünikasyon İletişim Başkanlığından olay yerindeki baz istasyonlarından alınabilecek görüşmelerin tespitini ve Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) Bilişim ve Bilgi Güvenliği İleri Teknolojiler Araştırma Merkezinden de kamera görüntülerinin silinip silinmediği konusunda bilgi verilmesini talep etmiştir.

36. Soruşturmada Ali İsmail Korkmaz'ın ölümünün ardından cesedi üzerinde bir otopsi işlemi gerçekleştirilmiştir. Otopside ölümün kafa travmasına bağlı beyin kanaması ile bu kanamanın komplikasyonları sonucunda meydana geldiği, Ali İsmail Korkmaz'ın kalp rahatsızlığı nedeniyle kullandığı ilacın kafa travması sonucu oluşan beyin kanamasıyla bir irtibatının bulunabileceği, başka bir ifadeyle mevcut hastalığının ölüm üzerinde bir etkisinin olduğu, bununla birlikte *travma olmasaydı ölümün gerçekleşmeyeceği* kanaatine ulaşılmıştır. Diğer taraftan müşahede evraklarından Ali İsmail Korkmaz'ın *mandibullerinde* (alt çene kemiği) ödem ve tam kat parçalı kırık ile sağ *scapulasında* (kürek kemiği) kırık tespit edildiği anlaşılmıştır.

37. Ali İsmail Korkmaz'a Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesindeki müdahaleyi yapan, hastanenin Beyin ve Sinir Cerrahisi Kliniğinde asistan doktor olarak görevli S.Z. tanık sıfatıyla alınan ifadesinde; Acil Servis Ana Bilim Dalının daveti üzerine acil servis polikliniğine gittiğinde Ali İsmail Korkmaz'ı muayene ettiğini, diğer kliniklerdeki muayenelerini tamamlatıp tetkik sonuçlarını incelediğini, bu incelemelerinden sağ *temporomandibular eklem*inde (dış kulak yolunun önündeki ve temporal kemik altındaki bir eklem) *sublüksasyon* (geçici çene kilitlenmesi veya çenede kısmi çıkık) ve *fraktür* (kırık) olduğunu gördüğünü, ayrıca beyin *parankimine* (bir organın görev gören dokusu) ilişkin incelemesinde radyoloji raporunda tanımlandığı gibi beynin sol tarafında kanamayla uyumlu görünümler saptadığını, hastalık öyküsünden kalp ameliyatı geçirmiş olup bu sebeple kan sulandırıcı ilaç kullandığını öğrendiğini, laboratuvar testlerinde kan sulandırıcı ilaca bağlı olarak *koagülasyon* (pıhtılaşma) testlerinde uzama olduğunu görerek acil servis doktoruna Ali İsmail Korkmaz'ın travması olduğunu düşündüğünü söyleyip Üniversitede kendi alanında görev yapan bir öğretim üyesiyle de görüştüğünden sonra takip ve tedaviyi planlamak için Ali İsmail Korkmaz'ın beyin cerrahisi yoğun bakım ünitesine yatışının yapılmasını önerdiğini söylemiştir.

38. Cumhuriyet Başsavcılığı, soruşturmada yapılan güvenlik kamerası araştırması sonucunda elde ettiği yaklaşık kırk görüntüyle birlikte olayın gerçekleştiği sokaktaki ekmek fırını, otel ve hırdavat dükkânındaki kameraların görüntülerini kaydeden donanımları incelemesi için kriminal laboratuvara göndermiştir. Laboratuvarca düzenlenen raporlarda; kayıtların bazılarının çözünürlüklerinin düşük, kayıt ortamındaki ışığın yetersiz, kameralar ile kişiler arasındaki mesafenin uzak olması nedeniyle görüntülerin sağlıklı tespit edilemediği, bununla birlikte ekmek fırınının kamera kaydı görüntülerinin olaydan bir gün sonra silindiğinin belirlenebildiği açıklanmıştır. Görüntülerin geri getirilebilmesi, kriminal laboratuvarın bu konudaki özel çalışmasıyla mümkün olabilmektedir. Cumhuriyet Başsavcılığının bu konudaki görüntüleri elde ettikten sonraki tespiti, bu görüntülerde darbedildiği görülen kişinin Ali İsmail Korkmaz olduğu yönündedir.

39. Başsavcılığın tespitlerine göre görüntülerde bazı eylemcilerin tazyikli su ve göz yaşırtıcı gaz da kullanan polisin müdahalesinden kurtulmak için olayın gerçekleştiği sokak ile başka sokaklara kaçıştıkları ancak olayın gerçekleştiği sokağa öncesinde gelen sivil polis

memurları ile sokaktaki ekmek fırınının işletmecisi olan İ.K. ve İ.K.nın yakınları tarafından burada sopa ve coplarla darbedildiği görülmektedir.

40. Soruşturmada görgü tanığı S.B.Y.nin ifadesi alınmıştır. Tanık, olay günü fırının önünde üç ayrı darp olayına tanıklık ettiğini, darbeden ve edilen kişileri önceden tanımasa da duyduğu telsiz seslerinden ve ellerinde copların bulunmasından darbeden kişilerden bazılarının kolluk görevlisi olduğunu tahmin ettiğini söylemiş; ayrıca ayrıntılı eşkâl bilgileri vermiştir. Olayın görüntüleri seyrettirilen tanık, olay günü saat 23.57 ve devamındaki zaman diliminde darbedildiği görülen kişinin öldürülen Ali İsmail Korkmaz olduğunu söylemiştir.

41. Soruşturmada, olayın gerçekleştiği sokakta ikamet edip olup bitenleri evlerinin penceresinden izleyen tanıklar F.K1. ve S.K1. dinlenmiş; adı geçenler sokaktaki fırının önünde gerçekleşen darp olayını gördüklerini, görebildikleri kadarıyla fırın sahibi ile yakınlarının bir göstericinin önünü keserek göstericiyi darbettiklerini söylemiştir.

42. Soruşturmada ekmek fırını çalışanı Y.B.nin tanık sıfatıyla ifadesi alınmıştır. Y.B. işyerinin içinde olduğundan yaşananları görmediğini söylemiştir. Cumhuriyet Başsavcılığı, Ali İsmail Korkmaz'ın yaralanmasının ardından sağlık kuruluşlarına başvuru süreçlerine eşlik eden F.Kö. ve O.K.nın ifadesine başvurmuştur. F.Kö. anlatımlarında Ali İsmail Korkmaz'ın birlikte oldukları sürede kendilerine "*Polisler ve siviller beni dövdü.*" dediğini söylemiştir.

43. Soruşturmada olay tarihinde Eskişehir İl Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünde görevli olup ancak kendilerine verilen sözlü talimat üzerine Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğünde görevli meslektaşlarına yardımcı olmak için olay yerinde bulduklarını ifade eden memurlar M.S., Ş.G., Y.A. ve H.E. ile ekmek fırınının işletmecisi İ.K. ve İ.K.nın akrabaları R.K. ile M.V., ayrıca İ.K. ve akrabalarının müşterek tanıdığı E.H.nin şüpheli olarak ifadeleri, Cumhuriyet savcısı tarafından alınmıştır. Polis memurları H.E., Ş.G. ve Y.A. ifadelerinde, görüntülerde saat 23.57 ve devamında gerçekleştiği görülen darp olayına karışmadıklarını savunmuştur. Diğer şüpheliler ise tanımadıkları kişinin kendini yere attığı veya bu kişiyi yakalamak için sadece çelme takmak türünden eylemlerde buldukları ya da vurmuşsalar da darbelerin şiddetinin çok ciddi yaralanmaya sebep olacak derecede sert olmadığı, zaten darbedilen kişinin de kısa süre sonra olay yerinden uzaklaşabildiği gibi ölüme veya ağır nitelikte yaralanmaya sebebiyet vermediklerini savunan birtakım açıklamalarda bulunmuştur. Soruşturmanın devamındaki süreçte şüpheli E.H. 15/8/2013; Y.A., Ş.G. ve H.E. dışındaki şüpheliler ise 7/8/2013 tarihinde tutuklanmıştır.

44. Soruşturmada başvuru Emel Korkmaz, başvuru Şehap Korkmaz gibi olayın faillerinden şikâyetçi olup bu kişilerin cezalandırılmasını talep etmiştir. Başvurucular ayrıca Devlet Hastanesinde görevli bir doktor ile bazı polis memurlarının, oğullarının hastaneye müracaatı sırasında görevlerini ihmal ettiklerini iddia etmiştir. Cumhuriyet Başsavcılığı, bu iddialara konu edilen ihmaller ve güvenlik kamera kayıtlarının silinmesini ayrı soruşturma dosyalarında araştırıp değerlendirmeye karar vermiştir. Başvuru formunda görüntülerin silinmesiyle ilgili yer verilen bilgilere göre olayın yaşandığı sokakta faaliyet gösteren B. Otel'in sahibi E.G., polis memuru H.E. ile soruşturmada görüntüler üzerinde teknik inceleme yapması için görevlendirilip 17/6/2013 tarihinde görüntüleri içeren disklerin ve görüntü kayıt cihazlarının kendisine bu nedenle teslim edildiği bilirkişi S.U. hakkında yürütülen soruşturma sonucunda adı geçenler hakkında kamu davaları açılmış, bu davalarda ilk derece mahkemelerince E.G. ve H.E. hakkında beraat hükümleri verilmiştir. Başvurucular bu hükümlere karşı ilgili kanun yoluna başvurmuştur. Başvuru dosyalarında adı geçenlerle ilgili

olarak sonraki sürece ilişkin bir bilgi bulunmamaktadır. Başvuru formunda, bilirkişi S.U. hakkında gerçeğe aykırı bilirkişilik suçundan açılan kamu davasının başvuru tarihi itibarıyla sonuçlanmadığı açıklanmıştır. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan araştırmada Eskişehir 6. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından yürütülen kovuşturma sonucunda 16/3/2021 tarihinde kurulan hükmüyle, adı geçen gerçeğe aykırı rapor düzenlediği gerekçesiyle gerçeğe aykırı bilirkişilik suçundan 1 yıl 8 ay hapis cezasıyla mahkûmiyetine karar verilip bu mahkûmiyet hükmünün açıklanmasının geri bırakıldığı anlaşılmıştır.

45. Cumhuriyet Başsavcılığı 9/9/2013 tarihinde, şüpheli M.S. hakkında kasten insan öldürme, diğer şüpheliler hakkında ise kasten insan öldürme suçuna yardımdan kamu davası açmıştır. İddianameye göre öldürme suçunun asli faili polis memuru M.S. olup diğerleri bu suça yardım etmiştir. Söz konusu iddianamenin ilgili kısmı şöyledir:

"Tüm bu açıklamalara göre somut olay değerlendirildiğinde;

Olay tutanakları, Adli Emanet makbuzları, bilirkişi raporları, tanık beyanları, şüphelilerin savunmaları, ölü muayene ve otopsi tutanağı, [teşhis] tutanakları, olay yeri keşif tutanağı, tanık sıfatıyla beyanı saptanan [S.B.Y.] beyanları, ölene ait sağlık kurumlarından dosyaya getirilen tıbbi tedavi belgelerinin içeriği, ölenin olay sırasında giydiği ve adli emanetin 2013/2446 sırasına kayıtlı kıyafetleri, ölenin 03/06/2013 tarihinde polis merkezinde alınan beyanı, Jandarma Genel Komutanlığı Ankara Kriminal Laboratuvarları Dairesi Başkanlığı'nun 30/07/2013 tarih ve HRK 9010-344185, keza aynı laboratuvarдан gelen 05/08/2013 tarih ve HRK 9010- 352976 numaralı uzmanlık raporları ile ekindeki kamera kayıtlarındaki elde edilen görüntüler, olay yeri keşif tutanakları ve tüm soruşturma dosyası kapsamına göre;

Maktulün ölümüne neden olan şüphelilerin eyleminin TCK nun 81. maddesinde düzenlenen kasten öldürme ve bu yasanın 87/4. maddesinde düzenlenmiş bulunan 'neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama' yani 'meydana gelen ölüm neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama' veya 'olası kastla adam öldürme' suçunu oluşturup oluşturmadığı ve iştirak hükümlerinin uygulanması konusunda yapılan değerlendirmede;

Şüphelilerden [M.S.] ve [Y.A.]'un maktul [A.İ.K.]'in arkasından yakalamak için koştugu,

Şüphelilerden [İ.K.], [R.K.], [M.V.] ve [E.H.]'in kendilerine doğru koşan maktul [A.İ.K.] yı bekledikleri, şüphelilerden [E.H.]'in maktule tekme atmak suretiyle, diğer şüphelilerden [İ.K.], [R.K.], [M.V.]'nin ise çelme takmak suretiyle düşürdükleri, maktulü H... Ekmek fırının karşısında bulunan kaldırıma yattırdıkları, yere düşen ve duvar kenarına sıkıştırılan maktulün bacak-kol-[sırtlarının] tekme ile vurarak yaraladıkları;

Arkadan koşan şüphelilerden [M.S.]'in yine yerde yatan maktule vurduğu, akabinde şüphelilerin maktulün yanından uzaklaştıkları, müdahale sonrası yerde kalan maktulün şüphelilere küfür etmesi üzerine şüphelilerden [M.S.]'in tekrar hızla gelerek maktule 3-4 defa göğüs ve baş kısmına tekme atarak olay yerinden ayrıldıkları, bir süre yerde yatan maktulün sendeleyerek ayağa kalkarak olay yerinden uzaklaştığı;

Yerden [kalkarak] olay yerinden uzaklaşan maktulü yine Kurtuluş Mahallesi B... Otel yakınlarında şüphelilerden [H.E.] ve [Ş.G.]'in ayak ve bacak bölgesine vurmak suretiyle yaraladıkları ve maktulün Kurtuluş Mahallesi Sanayi sokağı terk ettiği,

Şüphelilerden [M.S.]'in maktul [A.İ.K.]'in kafa bölgesine birden fazla tekme attığı ve olayda asıl fail olduğu, şüphelinin yerde yatan maktulün göğüs ve baş kısmına 3-4 defa

şiddetli tekme atmasının sonucunda yaralamanın haricinde ağır neticenin ortaya çıkabileceğini öngörebileceği, şüphelinin öngörebileceği bu durumlarda meydana gelen ağır netice açısından kastla hareket ettiği, maktule tekme atması sonucu maktulün ölebileceğinin tahmin etmesi gerektiği, şüphelinin maktulün hiç beklemediği bir şekilde çok sert bir tekme atması ve yerde yaralanmış vaziyette yatan maktulün hiç beklemediği bu darbeden dolayı yaralanması, akabinde gördüğü tedaviye rağmen ölmesi olayında şüphelinin maktulün ölmesine neden olduğu anlaşılacakla TCK nun 81/1 maddesi gereğince cezalandırılmasına ;

Diğer şüphelilerden [Ş.G.], [H.E.] ve [Y.A.]'un meydana gelen ölüm olayında suçun icrasını kolaylaştırdığı, şüphelilerden [M.S.]'in eylemini destekleyici, hazırlayıcı veya kolaylaştırıcı eylemlerde buldukları, bu suretle adam öldürme suçuna iştirak ettikleri,

[İ.K.], [R.K.], [M.V.] ve [E.H.]'in diğer şüpheli [M.S.] ile fikir ve eylem birliği içinde hareket ettiklerini kabule yetecek kesin deliller bulunmadığı, şüphelilerin ani gelişen olayda maktule tekme ve sopa ile vurma şeklindeki eylemlerinin şüpheli [M.S.]'nin eylemine doğrudan katılma olarak kabul edilemeyeceği; suçun icrasındaki rolleri ve katkılarının taşıdığı önem gözönünde bulundurulduğunda şüphelilerin [M.S.]'in eylemine nazaran suçun yaratıcı ve yapıcı niteliklerini taşımayıp onu destekleyici, hazırlayıcı veya kolaylaştırıcı bir durum arzettiğinin anlaşıldığı, bu suretle adam öldürme suçuna iştirak ettikleri,

... [karar verilmesi kamu adına talep ve iddia olunur.]”

46. Kamu davası Eskişehir 2. Ağır Ceza Mahkemesinde görülmeye başlanmıştır. Ağır Ceza Mahkemesi, tensiben verdiği ara kararıyla ölümün Gezi Parkı olayları sırasında gerçekleşmiş olmasını, ölümün soruşturulması sürecinde de olayların adliye binası çevresi ile Eskişehir'de gerçekleşmesini ve olaylardan kaynaklanabilecek kamu güvenliğinin sağlanabilmesindeki muhtemel güçlükleri gerekçe göstererek dava sürecinde kamu güvenliği konusunda sorun yaşanıp yaşanmayacağı konusunda bilgi vermeleri için Eskişehir Valiliği ile Cumhuriyet Başsavcılığına yazı yazmış; hem Valilik hem de Cumhuriyet Başsavcılığı yazıya cevaplarında kamu davasının Eskişehir'de görülmesine devam edilmesi durumunda şehirde kamu güvenliği bakımından ciddi sorunların oluşabileceğini belirterek davanın naklinin bu nedenle uygun olabileceğini bildirmiştir.

47. Eskişehir 2. Ağır Ceza Mahkemesi değerlendirmeler ile birlikte dava dosyasını nakil konusunda bir karar verilmek üzere Bakanlık Ceza İşleri Genel Müdürlüğüne, Genel Müdürlük ise uhdesine ulaşan dosyayı ilgili kanun hükümleri çerçevesinde Yargıtay 5. Ceza Dairesine (5. Ceza Dairesi) göndermiştir. 5. Ceza Dairesi 7/11/2013 tarihinde, davanın Eskişehir'den başka bir yere naklinin uygun olacağına ilişkin değerlendirmeleri ve Bakanlığın bu konudaki talebini dikkate aldığını açıklayarak davanın Kayseri Ağır Ceza Mahkemesine nakline karar vermiştir.

48. Eskişehir 2. Ağır Ceza Mahkemesi, 5. Ceza Dairesinin kararı gereğince 13/11/2013 tarihinde, davanın nakli ile dava dosyasının nöbetçi Kayseri Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir. Ağır Ceza Mahkemesi bu kararla birlikte tutuklu sanıkların tutukluluk hâllerini de değerlendirmiş, suçu işledikleri yönündeki kuvvetli şüphenin varlığını ve suçun niteliğini gerekçe göstererek tutukluluk hâllerinin devamına karar vermiştir.

49. Başvurucular, davanın nakli kararına itiraz edip dava dosyasının bu konuda karar verilmek üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesini talep etmiştir. İtiraz

başvurularını inceleyen 5. Ceza Dairesince kamu davasının nakli kararının itirazı mümkün kararlardan olmadığı ve ayrıca davanın nakline karar verilirken Bakanlığın bildirdiği gerekçelerle bağlı kalınmaksızın resen yapılan araştırmalara göre bir değerlendirme yapıldığı açıklanmış; başvuruçuların itirazı incelenmeksizin ilgili evrak ve ekleri iade edilmiştir.

50. Davanın nakline karar verilmesinden önce Ali İsmail Korkmaz'ın yakını olan başvuruçular 10/10/2013 tarihinde, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvuruçular Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde (Sözleşme) güvence altına alınan diğer bazı hak ve özgürlüklerin yanında Sözleşme'nin 11. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ile 2. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının somut olayda ihlal edildiğini ileri sürmüştür (*Şehap Korkmaz ve diğerleri/Türkiye*, B. No: 64200/13, 25/3/2014, § 21). Başvuruçular aynı zamanda özellikle soruşturmayı yürüten yetkili makamların ve mahkemelerin tarafsız olmadığını, baskıcı bir adli ve idari uygulama bulunduğunu ileri sürerek somut yargısal sürecin sonucunu beklemenin veya Anayasa Mahkemesine bu konuyla ilgili olarak bir bireysel başvuruda bulunmanın gerekli olmadığını iddia etmiştir (*Şehap Korkmaz ve diğerleri/Türkiye*, § 22).

51. AİHM ise söz konusu bireysel başvuruyu 25/3/2014 tarihinde, Sözleşme'nin 35. maddesi gereğince iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle kabul edilemez bulmuştur. Söz konusu kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

" ...

21. Başvuranlar, Sözleşme'nin 10. ve 11. maddelerini ileri sürmekte ve olaylar sırasında, 'baskı ve zorbalığa karşı direnme hakkına' uzun bir süre boyunca makamlar tarafından güç kullanılarak ve haksız olarak müdahale edilmesinden şikâyet etmektedirler.

22. Başvuranlar ayrıca, Sözleşme'nin 2, 3, 6, 8, 9 ve 14. maddelerini ileri sürerek, özellikle soruşturmayı yürüten makamların ve mahkemelerin tarafsız olmaması sebebiyle, baskıcı bir adli ve idari uygulama bulunduğunu, dolayısıyla söz konusu yargılamaların sonucunu beklemenin veya başvuru yollarının etkin olmadığı gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi önünde bireysel başvuruda bulunmanın da gerekli olmadığını iddia etmektedirler.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

23. Başvuranlar, özellikle Sözleşme'nin 11. ve 2. maddeleri açısından, makamların gösterilere müdahalesinden, yakınlarının yaşam hakkının ihlal edilmiş olmasından ve söz konusu yargılamaların etkin bir şekilde yürütülmediğinden şikâyet etmektedirler.

24. Mahkeme öncelikle, başvurunun esasında bulunan olayların, Haziran 2013 tarihinde meydana geldiğini ve [A.İ.K.]'ın ölümüne ilişkin olarak sanık polis memuru aleyhinde yürütülen ceza davasının halen derdest olduğunu tespit etmektedir.

25. Sözleşme tarafından oluşturulan koruma mekanizmasının, ulusal sistemler için insan haklarının güvencesiyle ilgili olarak destekleyici bir nitelik teşkil etmesi en öncelikli hususlardan birisidir. Mahkeme'nin görevi, Sözleşmeciler, Sözleşme bağlamında yükümlülüklerini yerini getirip getirmediğini denetlemektir. Mahkeme, Sözleşme tarafından ele alınan temel hak ve özgürlüklere, yerel düzeyde riayet edilmesi ve bu özgürlüklerin korunması görevini yerine getirmesi gereken Sözleşmeciler yerine kendisini koyamaz ve koymamalıdır. Dolayısıyla bu mekanizmanın işleyebilmesi için, iç hukuk yollarının

tüketilmesi kuralı söz konusu mekanizmanın kaçınılmaz bir kısmıdır. Devletler, ulusal hukuki düzenlerinde mevcut durumu düzeltme imkânına sahip olmadan önce, uluslararası bir kuruluş önünde eylemlerini açıklamak zorunda değillerdir. Dolayısıyla, bir Devlet aleyhinde yöneltilen şikâyetlerle ilgili olarak, Mahkeme'nin denetim yetkisinden faydalanmak isteyen kişiler, öncelikle kendi ülkelerinin hukuk sisteminin sunduğu başvuru yollarını kullanmakla yükümlüdürler. (diğer birçok dava arasında bk., Demopolous/Türkiye (Kabul Edilebilirlik Hakkında Karar) [BD], No. 46113/99, 3843/02, 13751/02, 13466/03, 10200/04, 14163/04, 19993/04 ve 21819/04, § 69, AİHM-2010, Akdivar ve diğerleri/Türkiye, 16 Eylül 1996, §§ 65-69, Kararlar ve Hükümler Derlemesi 1996-IV).

26. Somut olayda başvuranların yakınının ölümüne sebep olan olaylar Haziran 2013 tarihinde meydana gelmiştir. Dolayısıyla makamların tepki göstermeleri için, bugüne kadar yaklaşık olarak dokuz aylık bir süre geçmiştir. Bu süreç boyunca, somut olayda yürütülen esas soruşturma, hiçbir şekilde durdurulmamıştır (bk. 7-20 arasındaki paragraflar).

27. Bazı durumlarda soruşturma süresinin, Sözleşme'nin 2. maddesinin usul yönü (Nikolova ve Velitchkova/Bulgaristan, No. 7888/03, § 59, 20 Aralık 2007) bakımından veya 13. maddesi açısından bir sorun teşkil edebileceği doğrudur. Bu sebeple, ne buraya kadar yargılamanın gidişatı ne de geçen zaman, soruşturmanın erken etkisizlik belirtileri gösterdiği sonucuna varmaya imkân vermemektedir.

28. Mahkeme ayrıca bu vesileyle, mevcut davanın bu konuyla direkt olarak ilgili olmamasına rağmen, kitle hareketleri sırasında yapılan polis operasyonlarına ilişkin içtihadını hatırlatmak ister. Bu yüzden Mahkeme'nin, sadece, etkin olarak güce başvuran Devlet görevlilerinin eylemlerini değil aynı zamanda görevlileri çevreleyen koşulların tümünü, özellikle bu konudaki hazırlıklarını ve eylemleri üzerinde sağladıkları denetimi dikkate alması gerekmektedir. (Makaratzis/Yunanistan [BD], No. 50385/99, §§ 58-59, AİHM 2004-XI). Özellikle kanun uygulayıcılarının, ölümcül silah kullanımının kesinlikle gerekli olup olmadığını değerlendirebilmeleri için, sadece ilgili yönetmelikleri takip ederek değil aynı zamanda temel değer olan insan hayatına riayet önceliğini dikkate alarak eğitilmeleri gerekmektedir (bk. Giuliani ve Gaggio/İtalya [BD], No. 23458/02, §§ 244-251 ve 310, AİHM 2011 (özetler) ve Natchova ve diğerleri/Bulgaristan Kararında yer alan atıflar [BD], No. 43577/98 et 43579/98, § 97, AİHM 2005-VII, ayrıca 'öldürmek için ateş etmek' talimatını alan askeri görevlilerin eğitime ilişkin olarak Mahkeme tarafından ileri sürülen eleştiriler için bk. McCann ve diğerleri/Birleşik Krallık, 27 Eylül 1995, §§ 211-214 Seri A No. 324, ayrıca bk., mutatis mutandis, Finogenov ve diğerleri/Rusya, No. 18299/03 ve 27311/03, §§ 217-282, AİHM 2011 (özetler) ve Maiorano ve diğerleri/İtalya, No. 28634/06, §§ 123-132, 15 Aralık 2009).

29. Mahkeme, bir şahsın ölümüyle sonuçlanan polis operasyonunun hazırlık ve denetim aşamalarını incelemenin, somut olayın kendine özgü koşullarında, makamların planlamayla, uygun emirlerin verilmesiyle ve denetim yapılmasıyla hayati tehlikeyi en aza indirmek için istenilen dikkati gösterip göstermediklerini, önlem, araç ve yöntemlerin seçiminde ihmalkâr davranıp davranmadıklarını değerlendirmek amacıyla önemli olduğunu hatırlatmaktadır (daha önce anılan McCann ve diğerleri, §§ 194 ve 201, Andronicou ve Constantinou/Kıbrıs, 9 Ekim 1997, § 181, Derleme 1997-VI, Moussaiev ve diğerleri/Rusya, No. 57941/00, 58699/00 ve 60403/00, §§ 153-155, 26 Temmuz 2007, ayrıca Mahkeme'nin yaklaşımı için bk. Stanculescu ve Chitac/Romanya (Kabul Edilebilirlik Hakkında Karar), No. 22555/09 ve 42204/09, §§ 28-33 ve 71-74, 3 Temmuz 2012, kararda başvuranlar, özellikle cinayet ve ayaklananların şiddet kullanılarak bastırılmasına ilişkin emirler vermek suçları sebebiyle mahkûm edilen yüksek askeri rütbeli şahıslardır).

30. Dolayısıyla, mevcut davanın koşullarına dönülecek olursa Mahkeme, başvuru ile ilgili incelemesini daha ileriye taşımayacaktır, zira AİHM önüne açıkça erken sunulmuştur. Son olarak, başvuranların Anayasa Mahkemesi önünde bireysel başvuruya ilişkin olarak iç hukuk yollarının tüketilmesi yükümlülüğünden muaf tutulmalarına imkân verecek herhangi bir unsurun hâlihazırda bulunmadığının da altını çizmek gerekmektedir (Uzun/Türkiye (Kabul Edilebilirlik Hakkında Karar), No. 10755/13, §§ 68- 71, 30 Nisan 2013).

31. Bununla birlikte, şayet ulusal yargulamalar, içtihatlar anlamında yürütülme biçimleri ve süreleri açısından etkisiz buldukları noktada, herhangi bir netice vermemişse, başvuranların öngörülen sürelerde Mahkeme'ye yeniden başvurmalarına izin verilmektedir (soruşturma konusu hakkında bazı şartlar için bk. Daha önce anılan Nikolova ve Velitchkova, § 59, Yabansu ve diğerleri/Türkiye, No. 43903/09, § 110, 12 Kasım 2013).

32. Dolayısıyla, Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. fıkrasının gerektirdiği şekilde, iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermek uygundur.

... "

52. Başvurucu Şehap Korkmaz, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunma gerekliliğinin somut olayda söz konusu olmadığını ileri sürerek diğer başvuru ile birlikte AİHM'e başvuruda bulunmasının yanında AİHM'in başvuru hakkında bir karar vermesinden önce Anayasa Mahkemesine (Şehap Korkmaz, B. No: 2013/8975, 23/7/2014) bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurucu 12/12/2013 tarihli başvurusunda oğlunun yaşamını yitirmesiyle sonuçlanan olayla ilgili kamu davasının olayın meydana geldiği yerden başka yere nakledilmesinin, davanın nakli ile ilgili hukuki düzenlemelerin ve bu kapsamda somut yargısal sürecin adil yargılanma ile etkili başvuru haklarını ihlal ettiğini iddia etmiştir. Başvurudaki şikâyet ve olay ile olguları dikkate aldığını belirterek yaşam hakkı kapsamında bir inceleme yapan Anayasa Mahkemesi, başvuru yollarının tüketilmemiş olması gerekçesi ile 23/7/2014 tarihinde başvuruyu kabul edilemez bulmuştur. Söz konusu kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

" ...

25. Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."

26. Kişinin yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığını koruma hakkı, birbirleriyle sıkı bağlantıları olan, devredilmez ve vazgeçilmez haklardan olup devletin bu konuda pozitif ve negatif yükümlülükleri bulunmaktadır. Devletin, yetki alanında bulunan hiçbir bireyin yaşamına kasıtlı ve hukuka aykırı olarak son vermeme, bunun yanı sıra bireylerin yaşam hakkını, kamusal makamların, diğer bireylerin ve kişinin kendisinin eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma yükümlülüğü bulunmaktadır (B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 50-51)

27. Anayasa'nın 17. maddesi, Devletin sorumluluğunu gerektirebilecek şartlar altında can kaybının gerçekleştiği durumlarda Devlete, öncelikle elindeki tüm imkânları kullanarak, yaşam hakkını koruma esas yükümlülüğünü vermektedir (B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 52, 53).

28. Devletin yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülüklerin ayrıca usuli yönü bulunmaktadır. Bu usul yükümlülüğü çerçevesinde devlet, doğal olmayan her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmalarını sağlayacak etkili bir soruşturma yürütmek durumundadır. Bu kapsamda yapılan soruşturmanın temel amacı, yaşam hakkını koruyan hukukun etkin bir şekilde uygulanmasını güvenceye almak ve sorumluların, yaşam hakkının ihlali nedeniyle hesap vermelerini sağlamaktır (B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 54).

29. Aralarında kolluk görevlilerinin de olduğu iddia edilen bir grup tarafından başvuruçunun oğlunun darp edilmesinden sonra hayatını kaybetmesi üzerine, Devletin sorumluların belirlenmesi ve cezalandırılmalarını sağlayabilecek etkili bir soruşturma yürütme sorumluluğunun doğduğu açıktır.

30. Başvurucu, davanın kamu güvenliği gerekçesiyle yetkili mahkemenin bulunduğu yerden başka bir yere nakline karar verilmesi nedeniyle, yargılamanın adil ve etkili biçimde yürütülemeyeceğini, kamu görevlileriyle ilgili bir davanın nakline ilişkin kararın Adalet Bakanlığının başvurusu üzerine verilmesinin yargılama makamının tarafsızlığına ve bağımsızlığına gölge düşürdüğünü belirtmektedir.

31. Bu kapsamda yargılamanın adil ve etkili bir biçimde yürütülemeyeceği, yargılama makamının tarafsızlığının ve bağımsızlığının zedelendiği yönündeki iddiaların adil ve etkili bir yargılama yapılamayacağına ilişkin endişeleri yansıttığı görülmektedir. Devletin yaşam hakkı kapsamındaki yükümlülüğünün usuli yönüne ilişkin davada, yargılamanın adil, etkili ve tarafların katılımına açık bir biçimde yürütülüp yürütülmediğinin değerlendirilebilmesi için öncelikle ve kural olarak yargılama sürecinin sonuçlanması gerekir.

32. Başvuru konusu olayla ilgili AİHM kararında, AİHS'de yer alan temel hak ve hürriyetlere saygının ve korumanın taraf devletlere ait olduğu, temel hak ve hürriyetlerle ilgili ulusal hukuk sisteminin koruma mekanizmalarının öncelikle işletilmesi gerektiği belirtilerek, olayla ilgili yürütülen soruşturmanın ulusal makamlarca durdurulmadığı, geçen süre ve yargılamanın seyrinin, soruşturmanın etkisiz kabul edilmesine neden olacak belirtiler göstermediği ifade edilmektedir (Şehap Korkmaz ve diğerleri/Türkiye, § 25-27) AİHM'nin anılan kararından itibaren yaklaşık dört aylık bir sürenin geçtiği görülmektedir. Bu süre zarfında dava şartlarında AİHM kararında ulaşılan sonuçtan farklı bir sonuca ulaşılmasını gerektirecek bir değişiklik olmamıştır.

33. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, ikincil nitelikte bir hukuk yoludur. Bu nedenle, ihlal iddialarına ilişkin olarak öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi gerekmekte olup, ancak somut koşullar itibarıyla başvuru yollarının tüketilmesinin yarar sağlamayacağı veya etkili olmadığını anlaşılması halinde başvuru incelenebilir.

34. Başvuruçunun oğlunun 10/7/2013 tarihinde yaşamını yitirmesi sonrasında yürütülen soruşturma sonunda 9/9/2013 tarihli iddianameyle sanıklar hakkında kamu davasının açıldığı, kamu güvenliği gerekçesiyle davanın nakline karar verilmesi üzerine 13/11/2013 tarihinde dosyanın Kayseri Ağır Ceza Mahkemesine gönderildiği, bazı sanıkların tutuklu olduğu davanın ilk derece mahkemesinde derdest olduğu anlaşılmaktadır.

35. Bu aşamaya kadar geçen süre ve bu sürede soruşturma ve yargılama makamlarınca yapılan işlemler dikkate alındığında, kamu davasının nakline ilişkin süreç de dahil olmak üzere yaşam hakkını koruyan hukukun etkisiz olduğunu ve olağan başvuru yollarının tüketilmesinin yarar sağlamayacağını kabul etmek mümkün değildir.

..."

53. Eskişehir 2. Ağır Ceza Mahkemesince nakline karar verilen kamu davası, Kayseri 3. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) nezdinde görülmüştür. Dava dosyasına, Cumhuriyet Başsavcılığınca ölüm sebebinin belirlenmesi için Adli Tıp Kurumu Başkanlığına yazılan yazı cevabı ile Eskişehir 2. Ağır Ceza Mahkemesince silinen kamera kayıtları için TÜBİTAK'a yazılan yazı cevapları sunulmuştur.

54. Adli Tıp Kurumu 1. Adli Tıp İhtisas Kurulunun 30/11/2013 tarihli ve Adli Tıp Kurumu Başkanlığı Genel Kurulunun 26/6/2014 tarihli raporlarından, Ali İsmail Korkmaz'ın götürüldüğü hastanede yapılan muayenesinde sağ omzunun arka kısmı, sırtı -yaygın olmak üzere-, sol omzunun arka kısmı, sol kolu, sağ bel bölgesi ile sağ elinin dış yanında ekimozlar, sağ *ischium*da ile sol bacağına iç yanında *abrazyonlar*, sağ *frontalde* ve *paryetalde palpasyonla* (elle muayene) hassasiyet, sağ *temporoparietalde* sıyrık ve ödem, çekilen grafilerde sağ *ramus mandibulada* (alt çene kemiğinin arka ve yukarı yükselen kısmı) *fraktür*, sağ *skapula korpusunda fraktür*, sol *paryetalde subaraknoidal kanama*, *akut subdural hematom*, sol *temporalde parankimal hematom* tespit edildiği, *darba bağlı yaralanma ile ölüm arasında nedensellik bağının bulunduğu*, öte yandan Ali İsmail Korkmaz'ın kalp damar ve kapak hastalığına bağlı olarak ilaçlar kullandığı ve hastaneye götürüldüğünde kan değerinin (INR testi değeri) yüksek olduğu dikkate alındığında kullandığı ilaçların darp sonucu meydana gelen *beyin kanaması oluşumunu kolaylaştırıcı ve kanamayı artırıcı etkileri* nedeniyle ölümün meydana gelmesinde tesirleri olduğunun belirtildiği anlaşılmıştır.

55. TÜBİTAK tarafından 25/7/2014 tarihinde hazırlanan analiz raporunda; ekmek fırınının güvenlik kamerası görüntülerinin yansıdığı cihaz üzerindeki zaman bilgilerine göre 2/6/2013 tarihinde saat 23.48.47 ile 23.48.58 arasında meydana gelen darp, darbeden kişilerle darbedilen kişinin iyileştirilmiş görüntüleri ile aynı gün saat 23.57 ile 23.59 arasında meydana gelen darp, darbeden kişiler ile darba maruz kalan kişinin iyileştirilmiş görüntülerinin tespit edildiği, cihaz üzerindeki zaman bilgilerine göre 6/6/2013 tarihinde saat 19.02.40, aynı gün saat 19.03.02, 21/6/2013 tarihinde saat 14.54.54 ve 22/6/2013 tarihinde saat 14.21.37'de olmak üzere toplam dört kez *sürücülerini temizleme* (görüntü silme) işlemlerinin yapıldığının belirlendiği açıklanmıştır.

56. TÜBİTAK'ın gönderdiği görüntüler 9/10/2014 tarihinde gerçekleştirilen celsede Ağır Ceza Mahkemesi Heyetince izlenmiştir. Ağır Ceza Mahkemesinin görüntülere dayanarak dava sonucunda ulaştığı kabule göre olayın başlangıcı ve seyri şöyledir: "*Ali İsmail Korkmaz polisin göz yaşartıcı gaz ve tazyikli su ile müdahalesinden kaçarak sokağa girdiği sırada, polis memuru Y.A. önde diğer memur M.S. arkada olacak şekilde peşinden koşmuşlardır. İ.K., R.K., M.V. ile E.H. kendilerine doğru koşmakta olan Ali İsmail Korkmaz'ın, oldukları yere gelmesini bir süre bekledikten sonra E.H. çelme/tekme atarak yoldaki duvara sıkıştırıp yere düşmesini sağlamıştır. İ.K., R.K. ve M.V. ile hemen ölenin peşinden gelen Y.A. ve M.S., burada Ali İsmail Korkmaz'ı darp etmeye başlamışlardır. Y.A.nın elinde cop da vardır. Adı geçenler bu darp sırasında Ali İsmail Korkmaz'ın kafa, omuz, sırt, kol ve bacak bölgelerine tekme atmış, cop ve elleriyle vurmuşlar, ardından düştüğü yerde bırakarak uzaklaşmışlardır. Bir süre sonra M.S. geri dönerek bu kez oturur vaziyetteki Ali İsmail Korkmaz'ı tekmelemiş, tekmeleri Ali İsmail Korkmaz'ın göğüs ve kafasına isabet etmiştir. Ali İsmail Korkmaz önce darbelerin etkisiyle bir süre afallamış, ardından ayağa kalkarak olay yerinden uzaklaşabilmiştir.*"

57. Celsede hazır bulunan başvuru Gürkan Korkmaz, görüntülerde darbedildiği görülen kişinin kardeşi Ali İsmail Korkmaz olduğunu söylemiştir.

58. Sanıklar, görüntülerde darbedildiği görülen kişinin Ali İsmail Korkmaz olmadığını savunmuştur. Ali İsmail Korkmaz'ın hastaneye başvurusu sırasında yaralanmasına eşya taşırken merdivenden düşmesini gerekçe göstermesi sanıkların bu savunmasının temel argümanı olmuştur. Sanıklar kovuşturmayaya sunulan bu konudaki uzman raporlarını ve değerlendirmelerini reddetmiş, yeniden ve gerekirse yurt dışından rapor alınmasını talep etmiştir. Sanıklar görüntülerde darbedildiği görülen kişinin Ali İsmail Korkmaz olmadığı konusunda ısrarcıdır.

59. Ali İsmail Korkmaz'ın kullandığı mobil telefonun HTS kayıtları incelenmiş, telefonun olay günü ve saatinde olay yerinde sinyal verdiği anlaşılmıştır.

60. Ağır Ceza Mahkemesi bu konuda daha önce soruşturmada bilgi veren görgü tanığı S.B.Y.yi dinlemiştir. Adı geçen, bu ifadesinde önceki anlatımında olduğu gibi olay günü saat 23.57 ve devamında darbedildiği görüntülerde görülen kişinin Ali İsmail Korkmaz olduğunu doğrulayan anlatımlarda bulunmuştur. S.B.Y.nin 12/5/2014 tarihinde verdiği bu ifadesinin ilgili kısmı şöyledir:

" ...Yunus Emre Caddesine bakan ara sokakta eski Şekerbank'ın orada protestocuların polislerle çatışma halinde olduğunu gördük, olayı daha yakından izlemek için biraz daha yaklaştık, bir müddet sonra çevik kuvvet atağa geçti, Toma ile birlikte barikatı yıktı, grup dağıldı, grupla birlikte ben de kaçtım, olayla hiçbir alakası olmayan iki üç tane vatandaşa, onları da hiçbir şekilde tanımam etmem onların yanına gittim. Onlarla birlikte ara sokaklarda dolaştık, AKP binasının geçtikten sonra bir dört yol ağız var, orada şarküteri var, Yunus emre caddesini kesen bir caddeydi, bir müddet beklemeye koyuldum, eve gitmek istiyordum ama kendime güvenli bir yol aradım, bir müddet düşündüm, kapalı pazar hizasına yöneldim, yöneldikten sonra bir sokakta iki sarhoşun yalpalayarak yürüdüğünü gördüm ve sakınca olmadığını düşünerek arkalarından gittim, kapalı pazarı da geçtikten sola döndüm, fırının olduğu kısma vardım, önümde yaşlı bir çiftte vardı, o sokakta polislerin ve fırın esnafının orada olduğunu gördüm, biber gazı atılmıştı, çevik kuvvet atağa geçtikten sonra biber gazı atmıştı, gözüm yanyordu, ben de yaşlı çiftle birlikte fırının içine girdim. Gazın etkisinin geçmesi için fırında beklemeye koyuldum, fırında iki polis vardı, diğer polisi tam hatırlayamıyorum ama biri bıyıklı idi, bir polis oturur vaziyette elinde jop vardı, bir müddet ben fırının içinde bekledim, o esnada sanırım polisler dışarıya çıkmıştı, ben yine fırında 10-15 dakika bekledim, bekledikten sonra gazın etkisi geçmiştir diye dışarı çıktım, dışarı çıktığımda yüzümün yandığını fark ettim, gazın etkisi geçmemişti, kısa ara sokağa yöneldim, telefonla internete girmeye çalışıyordum, neler olup bittiğini öğrenmek için internete girmeye çalışıyordum. Tam o esnada bir göstericinin yakalandığını gördüm yapmayın etmeyin diye bağırtı duydum, çok geçmeden iki polisin bir göstericiyi iki kolundan tutup kapalı pazar tarafına götürdüğünü gördüm polislerden birinin adı [S.B.] dı internetten öğrendim, diğeri hatırlayamıyorum, diğer polisin kim olduğunu, sonradan internette hem resmini ve ismini öğrendim, yakaladıkları kişinin yüzünde maske vardı, yüzünü teşhis edemedim, bacak kısmına vurduklarını gördüm, kapalı pazar tarafına götürüp darp etmeye başladılar, iki polisin yanında [S.K.] ta vardı, elinde odun tutan şahıs, darp ettikleri şahısa [S.K.] ta vurmaya başladı, darp ettikleri şahıs yere çökünce polisler vurmaya bıraktı, [S.K.] darp etmeye devam etti, ardından darp edilen şahıs ani bir atakla oradan kaçtı, polisler ve [S.K.] fırının olduğu yere geldiler, ben de fırının olduğu yere geldim efendim, tekrar bir müddet bekleye koyuldum, bahsettiğim göstericiyi götüren iki polis fırında gördüğüm polislerin dışındaki başka polislerdi, ben tekrar fırının önüne gelmeye başladım, diğer polislerde ve [S.K.]'ta fırının önünde durmaya başladı, bir müddet bekledim eve gitmeye

koyuldum, tekrar gaz saldırısı başladı, gaz bombası saldırı başladığı için ben evime gidemedim, bir müddet yine aynı sokakta bekledim ve sokağa giren sarışın uzun boylu bir çocuk vardı, bu çocuk [S.K.] tarafından darp edildi, darp edilen şahıs ben su almaya geldim vurmayın lütfen diye bağırdığını duydum. [S.K.]'nin yardım etme bahanesiyle kendisini yakalayıp ardından kendisini darp ettiğine şahit oldum, ardından darp edilen şahıs [S.K.] tarafından bırakıldı ve benim bulunduğum kısma doğru koşmaya başladı ve gözden kayboldu ara sokakta, ben tekrar beklemeye koyuldum, bir müddet bekledim, bir müddet sonra eve gitmeye koyuldum, orada bulunan kimdi hatırlayamıyorum ama birisine sordum nereden gidebilirim diye hangi yolu kullanabilirim diye sordum, bana hiç bir sıkıntı olmadığını söylediler ve ben de [A.İ.K.] 'ın girdiği sokaktan Asarcıklı caddesine doğru çıkmaya başladım, eski otogarın tam cepheden gören bir girişi vardı, tam gitmeye koyulurken [S.K.] pasajın girişinde ben ilerlerken ben çıkarken sen geriye kaç diye söylediğini duydum, bu sözü söyledikten sonra [A.İ.K.] ile arkasında internetten ismini haber sitelerinden öğrendiğim Doğukan Bilir'in sokağa girdiğini, [A.İ.K.] sokağa girmeden önce internetten ismini öğrendiğim H... isimli bıyıklı polis ve yanında gaz maskeli birisinin olduğunu gördüm, ismini söylediğim polislerde sokağın başında ara sıra pusuya yatıyorlardı, [A.İ.K.] sokağa girdiğinde H... isimli polis ve gaz maskeli polis tarafından yakalanmaya çalışıldı, ancak yakalanamadı, onlar Doğukan Bilir'i yakaladılar ve darp etmeye başladılar, hangisinin darp ettiğinin tam göremedim ama orada darp edildi, ardından [A.İ.K.] 'ın benim bulunduğum kısma koştuğunu gördüm, ben ters istikamete doğru koştum, fırının tam karşısında bir kapı vardı oraya doğru sığındım, beni görüp korkmasını istemedim, polisler ve esnafın beni görüp 'tut şunu yakala şunu' tarzında söz söylemesinden çekindim ve saklandım, olayı bizzat kapı ucundan görebiliyordum, [A.İ.K.] koştuğunda bizzat fırıncı esnafı tarafından yakalandı, fırıncı esnafı fırının dışında idi, fırın çalışanları fırın içinde ekmek yapmakla meşgullerdi, [A.İ.K.] ilk fırıncılar tarafından önleri kesildiğinde kepenklere doğru hamle yaptı, [A.İ.K.] fırıncıların oraya koşmaya başladı, fırıncılar tarafından önünü kesti, [A.İ.K.] ani atakla kaldırırma çıktı, orada bir fırıncı tarafından kepenklere doğru itildi, çelme takıldı diye biliyorum [A.İ.K.] orada dengesini kayıp etti, dengesini kayıp edip düştükten sonra oradaki herkes tarafından darp edilmeye başlandı, sokağın uç tarafında giriş kısmından bir polisin geldiğini gördüm, elinde copla geldiğini gördüm, uzun boylu, kır saçlı, saçları omzuna değer vaziyette idi, elinde cop olduğundan polis olduğunu anladım, fırıncı esnafı bahsettiğim uzun saçlı polis ve sonradan ismini internet aracılığı ile öğrendiğim [M.S.] tarafından darp edildiğini gördüm, ardından [A.İ.K.] tekmelemlerle darp edilmeye başlandı, sırtına ve kafasına sayısız darbeler aldı, yüzüne defalarca darbe vuruldu, ardından aldığı bir tekmenin darbesiyle kafasını kaldırır taşına vurdu ve orada bilincini kayıp etti, bilincini kaybettikten sonra sığındığım kısımdan [A.İ.K.] 'ın yüzüne iyice baktım, sakallı olduğunu gördüm, yüzünü hafızama kazıdım, gözleri kapalı idi, ardından ben kapıdan sığındığım kısımdan çıktım, bir müddet sonra [A.İ.K.] 'ın yavaş yavaş kendine geldiğini gördüm, kendine geldiğini gördükten sonra kendisine baktım ama bir şey yapamadım, ardından diğer polisler ve esnafa göz ucuyla baktım bana baktıklarını fark ettim, orada öylece kala kala kaldım, onun dışında [A.İ.K.] kendine geldiğinde yerdeydi, oturur vaziyette idi, [M.S.] tarafından tekrar darp edildi, morluklar vardı, şiddetli darbeler aldığımı gördüm, [A.İ.K.] 'ın orada ikinci kez [M.S.] tarafından darp edildiğini gördüm, kafasına özellikle çok sert darbeler aldı sesini duyabiliyordum, tekme tokat ile kafasını vurulduğunu gördüm, ardından [A.İ.K.] ani bir hareketle kaçıp kurtuldu, sokağın ucuna gittiğinde ise kamera kayıtlarında bu yoktur efendim, sokağın ucunda pusuya yatan iki polis birisi H... isimli iki polis tarafından tekrar [A.İ.K.] darp edildi, H... isimli polis ve diğer yanında gaz maskeli olan polis tarafından bacalarına vurulduğunu gördüm, ardından bulunduğum kısımdan sokağın ucunda pusuya yatan polisler tarafından çevirin bunu çevirin sözlerini söylediklerini duydum, [A.İ.K.] üçüncü kez darp edilmesinde sokağın sol tarafından dönüp gözden kayboldu, ben o esnada bir müddet daha sokakta bekledim, evime gitmek için bir müddet daha bekledim, bir müddet bekledikten sonra polislerin çevik kuvvetin hatırlamadığım kadar çünkü çok fazla polis girmişti sokağa, onların sokağa girip

yanılmıyorsam dağıtmak için sokağa girdiklerini gördüm, üniformalı çevik kuvvet kıyafetli polis, [S.K.]'a 'başımıza iş açacaksınız' dediğini duydum, hangi polisin söylediğini bilmiyorum, o polisi ilk defa görmüştüm, sonra oradan ayrıldım eve gittim, bildiklerim ve gördüklerim bundan ibarettir."

61. Sanıklar, tanığın gösteriye katılmış olması nedeniyle tarafsız olamayacağını ileri sürerek anlatımlarına itibar edilemeyeceğini savunmuştur. Ağır Ceza Mahkemesi, gösteriye katılmanın bu konudaki güvenilirliği sorgulamak ve dolayısıyla anlatımlara itibar etmemek için başlı başına yeterli bir sebep olamayacağını değerlendirmiştir.

62. Ağır Ceza Mahkemesi; görüntülerdeki darbedilen kişinin Ali İsmail Korkmaz olduğunun görgü tanığı tarafından doğrulanmasını, TÜBİTAK tarafından incelenip duruşma salonunda izlenen görüntüleri, Ali İsmail Korkmaz'ın karakolda verdiği ifadesi ile meydana gelen yaralanmalarının örtüşüyor olmasını, Ali İsmail Korkmaz'ın hastaneye başvurusunda yaralanmasına farklı gerekçe sunma nedeninin hakkında bir soruşturma başlatılması endişesi olabileceğini ve üniversitede öğretmenlik eğitimi alması nedeniyle hakkında bir soruşturma başlatılmasından çekinmesinin hayatın olağan akışına uygun olmasını gözeterek darbedilen kişinin Ali İsmail Korkmaz olduğuna kanaat getirdiğini açıklamıştır. Mahkeme, bu nedenle sanıkların olayın görüntülerinin başka bilirkişilerce yeniden incelenmesi taleplerini tümüyle reddetmiştir.

63. Başvurucular 3/2/2014 tarihinde başlatılıp 21/1/2015 tarihinde sona erdirilen söz konusu kovuşturmanın her bir oturumuna vekilleriyle katılarak şikâyetlerini ve delillerini sunabilmiştir. Kovuşturmada duruşma safahatında farklı tarihlerde toplamda yedi oturum gerçekleştirilmiştir. Kovuşturmada başvurucuları Eskişehir, Ankara, Hatay gibi farklı şehirlerin barolarında kayıtlı çok sayıdaki avukat, vekilleri olarak temsil edebilmiştir. Başvurucular ile vekilleri bu oturumlarda sanıkların savunmalarına, sanık müdafileri ile iddia makamının talep ve görüşlerine, soruşturma ve kovuşturma aşamalarında dinlenen tanık ifadelerine, okunan ilgili belgelere ve bilirkişi raporları ile görüşlerine karşı diyeceklerini bildirip itirazlarını ileri sürebilmiştir. Kovuşturmaya *Gezi Parkı olaylarında* yaşamını yitiren başka bir kişinin birinci derecede yakın akrabası, diğer kişiler, farklı barolar ile bazı dernekler de katılma talebinde bulunmuş ancak bu talepleri kovuşturmaya konu suçtan *doğrudan* zarar görmedikleri gerekçesiyle Mahkemece reddedilmiştir.

64. Kovuşturmada delillerin toplanıp tartışılması aşamasının sonlandırılmasının ardından Başsavcılık, esas hakkındaki mütalaasını açıklamıştır. Bu mütalaaya göre sanık M.S. diğer sanıklarla birlikte yaralama kastı ile hareket ettikten sonra Ali İsmail Korkmaz'ı *öldürmeye ilişkin yenilenen kast* ile hareket ettiği için M.S.nin diğerlerinden farklı olarak *kasten insan öldürme* suçundan cezalandırılması gerekmektedir.

65. Sanık M.S. iddia makamının esas hakkındaki mütalaasını açıklamasından sonra yaptığı son savunmada; hatırlamadığı üst düzey amirlerinden göstericileri gözaltına almayı sadece dağıtıp uzaklaştırma talimatını aldıklarını, bu durumda kendi inisiyatifiyle bir gözaltı işlemini gerçekleştiremeyeceğini, görevlerinin daha önce ifade ettikleri gibi Çevik Kuvvetin arkasında onların yapacakları gözaltı işlemlerine yardımcı olmak olduğunu fakat amirlerince olayın gerçekleştiği sokağa yönlendirilerek sokağa kimsenin sokulmaması konusunda da emir aldıklarını, ülkenin en üst düzey yöneticilerinin *Gezi Parkı olaylarını* Hükûmete karşı bir darbe girişimi olarak nitelendirdiklerini, bu olaylar eğer bir darbe girişimi ise kendisinin de darbe girişiminin bastırılmasında görev almış olduğunu ve herhangi birini öldürme kastıyla

hareket etmeyip sadece kendisine ne emir verilmişse onu yerine getirdiğini söylemiştir. M.S., savunmasında; görüntülerde darbedildiği görülen kişinin Ali İsmail Korkmaz olmadığını bir kez daha ifade etmiştir. Sanık müdafii de sanığın bu savunmaları doğrultusunda açıklamalarda bulunarak polis amirlerinin, Eskişehir valisi ile içişleri bakanı dâhil üst düzey bazı kamu görevlilerinin kovuşturmaya dâhil edilmesi/kovuşturmada dinlenilmesi gerektiğini ileri sürüp bu yönde talepte bulunmuştur.

66. Ağır Ceza Mahkemesi 21/1/2015 tarihinde sona erdiğini açıkladığı kovuşturmada M.S., Y.A., İ.K., R.K. ve M.V.'nin kasten yaralama sonucu ölüme neden olma suçundan mahkûmiyetine karar vermiştir. Ağır Ceza Mahkemesi, sanıkların kastının yaralama olduğu, kastedilmeyen ölümün olayda gerçekleştiği kanaatindedir. Ölüm neticesi dikkate alınarak belirlenen temel cezalar sonucunda takdirî indirim de uygulanarak M.S. 10 yıl 10 ay, Y.A. 10 yıl, diğer sanıkların her biri ise 6 yıl 8 ay hapis cezasına mahkûm edilmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi E.H.'nin kasten yaralama sonucu ölüme neden olma suçuna yardımdan neticeten 3 yıl 4 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına, Ş.G. ile H.E.'nin ise beraatine karar vermiştir. Ağır Ceza Mahkemesi, cezalandırdığı sanıklar hakkında takdirî indirim yönünden yaptığı değerlendirmede duruşmalardaki saygılı davranışları ile cezaların gelecekleri üzerindeki olası etkilerini gözönüne aldığını açıklamış; sanıkların kasten işlediği suçlardan dolayı hapis cezasının mahkûmiyetinin yasal bir sonucu olarak sürekli, süreli veya geçici kamu görevi üstlenmesinden bu kapsamda atamaya veya seçime tabi memuriyet ve hizmetlerde istihdam edilmek dâhil belli hakları kullanmaktan cezalarının infazı tamamlanıncaya kadar yoksun bırakılmalarına karar vermiştir. Ağır Ceza Mahkemesi ayrıca M.S., İ.K. ile R.K.'nin tutukluluk hâllerinin devamına, Y.A.'nın hüküm ile birlikte (hükmen) tutuklanmasına, E.H.'nin ise hakkında verilen hapis cezasının miktarı ve tutuklulukta kaldığı süre dikkate alarak tahliyesine karar vermiştir. Hüküm gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

" ...

Buna göre; kamuoyunda 'Gezi Parkı Eylemleri' olarak bilinen eyleme yanında arkadaşı tanık [T.G.] olduğu halde katılan maktul [A.İ.K.]'in kolluk güçlerince eylemcilere yönelik yapılan müdahalenin ardından Eskişehir Yunus Emre Caddesi üzerinde yapılan müdahaleden kaçarak aynı yer Kurtuluş Mahallesi, Sanayi Sokağına girdiği, polis memurları sanıklardan [Y.A.] 'un önde, [M.S.]'in ise arkada olacak şekilde [A.İ.K.]'nin peşinden koştuğu, birbirlerini akraba - tanıdık olmaları nedeniyle tanıdıkları anlaşılan sanıklar [İ.K.], [R.K.] ve [M.V.] ile o sırada sokakta bulunan diğer sanık [E.H.]'in o sırada maktulün koştuğu sokakta buldukları, ilk olarak sanık [E.H.] 'in kendilerine doğru ve duvara yakın koşan maktule çelme-tekme atarak duvara sıkıştırıp düşmesini sağladığı, sanıklar [İ.K.], [M.V.] ve [R.K.] 'nin hemen peşinden maktulün bulunduğu yere gelen polis memuru sanıklar [M.S.] ve [Y.A.] 'nin maktulü darp etmeye başladıkları, sanık [Y.A.] 'un elinde cop olduğu, yerde yatan maktulün kafa, omuz, sırt, kol ve bacak bölgelerine tekme, cop ve elleriyle vurarak yaraladıkları, bir ara sanıkların maktulü düştüğü yerde bırakarak yanından uzaklaştıkları, sanık beyanlarına göre darp sonrası yerde kalan maktulün sanıklara hakaretlerde bulunması üzerine bu kez sanık [M.S.]'in geri dönerek maktulün yanına geldiği, oturur halde yerde bulunan maktule birden çok kez göğüs ve baş kısmına gelecek şekilde tekme ile vurarak ayrıldığı, bir süre yerde yatan maktulün sendelediği ve ardından ayağa kalkarak olay yerinden uzaklaştığı, bu suretle sanıklar [M.S.], [Y.A.], [İ.K.], [M.V.], [R.K.] ve [E.H.]'in maktule yönelik eylemlerinin sabit olup, sanıkların sabit olan eylemlerinden dolayı cezalandırılmalarına karar vermek gerektiği, diğer polis memuru sanıklar [Ş.G.] ve [H.E.] in ise; maktule yönelik herhangi bir eylemlerinin sabit olmadığı, sonuç ve kanaatine varılmıştır.

...

Sanıklar [M.S.], [Y.A.], [İ.K.], [M.V.], [R.K.] ve [E.H.]'ın, TÛBİTAK tarafından iyileştirilen görüntülerde tam ve net olarak teşhisleri mümkün olmuş ise de; olayın aniden gelişmiş olup 23:57:50 -23:59:05 saat aralığında gerçekleşmiş olması, sanıkların hep birlikte maktulü bulunduğu yerde, maktul yerde, kendilerinin sırtlarının kameraya dönük olup, maktulün görünmüyor olması, maktulün olay yerinde darp edildiği sırada tespit edilen güvenlik kamerası görüntülerinin ortamdaki ışık şiddetinin yetersizliği, çözünürlüğünün düşük olması, kamera ile olay yeri arasındaki mesafenin uzak olması, kamera yerleşim açısı karşısında, her ne kadar başlangıçta sanık [E.H.] 'ın maktule yönelik çelme takmak veya tekme atmak şeklinde gerçekleşen eylemi devamında olay yerinde durduğu ve başkaca bir hareketi tespit edilememiş ise de; diğer sanıkların başlangıçta hangisinin maktulün vücudunun hangi bölgesine vurduğunun belirlenemediği, sadece sanıklar çekildikten sonra sanık [M.S.]'ın yeniden maktulün üzerine giderek maktulü omuz ve baş bölgesinden darp ettiğinin anlaşıldığı, buna göre maktulün vücudunun muhtelif yerlerinde meydana gelen yaralanmaların hangi sanığın eylemi sonucu gerçekleştiği tam olarak belirlenememiş ise de; sanıklar [M.S.], [Y.A.], [İ.K.], [M.V.], [R.K.] ve [E.H.]'ın maktulü darp ettikleri sabit görülmüştür.

Somut olay bu şekilde belirlendikten sonra sanıkların hukuksal durumlarının değerlendirilmesine gelindiğinde; bilindiği üzere yaşam hakkı insan olmanın ve dolayısıyla insan olma nedeniyle sahip olunan diğer tüm temel hakların kullanabilmesinin zorunlu şartıdır.

Herkesin yaşam hakkına sahip olduğunu belirten Anayasa'nın 17/1 ve AIHS'nin 2. maddesi Devlete yaşama hakkını koruma ve öldürme fiillerini cezalandırma yükümlülüklerini yüklemektedir. Bu itibarla hayat hakkı ceza hukuku koruması altına alınan asli hukuksal değerlerdendir...

Yaşama hakkının korunması toplumsal açıdan da önemlidir. Devletin en önemli görevlerinden biri, bireylerin temel hak ve özgürlüklerini güvence altına almaktır. Özellikle yaşama hakkı yönünden pozitif yükümlülükler ön plana çıkar. Keza toplumda bireylerin hayatının, devletin koruması altında olduğu yolundaki güven duygusunun da korunması şarttır. Bir toplumda bireylerin can güvenliklerinden emin olmaları onların özgürlüklerini idrak edebilmelerinin önemli anahtarlarındanır...

Kasten yaralama suçunda korunan hukuksal yarar ise kişilerin vücut bütünlüğü, bedenen şiddet ifade eden muamelelerden korunması hususundaki hakları, bedeni, ruhi ve akli sağlıklarını koruma hakları, acı hissetmeme ve vücudun dış görünüşünü koruma, kötü muameleden azade olma haklarıdır. ...Aynı şekilde kişilerin ölüm sonucunu doğurmayan vücut dokunulmazlıkları, beden ve ruh sağlıkları da güvence altındadır.

...

765 sayılı TCK'da objektif sorumluluk esasına dayanan düzenlemelere yer verilmiş iken, 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı TCK'da objektif sorumluluk esası benimsenmemiştir. Suçu, 'yasada tanımlanmış bir haksızlık' olarak öngören yeni suç teorisinde, bir hareketi yapan kişi, bu hareketin tüm sonuçlarından her koşulda sorumlu tutulmamakta, bir başka anlatımla 'kusursuz sorumluluk' terkedilmiş olmaktadır. ... 765 sayılı TCK'daki objektif sorumluluk esasının yerine 5237 sayılı TCK'da haksızlığın bir gerçekleştirilme şekli olarak kast-taksir kombinasyonuna, yani netice sebebiyle ağırlaştırılmış suçlara yer verilmiştir.

5237 sayılı TCK'nun 'netice sebebiyle ağırlaşmış suç' başlıklı 23. maddesi '(1) Bir fiilin, kastedilenden daha ağır veya başka bir neticenin oluşumuna sebebiyet vermesi halinde, kişinin bundan dolayı sorumlu tutulabilmesi için bu netice bakımından en azından taksirle hareket etmesi gerekir' şeklindedir. Buna göre; failin gerçekleştirdiği bir eylemde, kastettiğinden daha ağır veya başka bir sonucun meydana gelmesi halinde, sorumlu tutulabilmesi için, netice bakımından en azından taksirle hareket etmiş olmasının kabulü gerekmektedir. Fail, bu sonucun meydana gelmesinden taksirle bile sorumlu tutulamıyorsa, objektif sorumluluğun kaldırılmasının doğal bir sonucu olarak, sadece nedensellik bağının bulunuyor olması, neticeden sorumlu tutulması için yeterli olmayacaktır.

Nitekim TCK'nun 23. maddesinin gerekçesinde de; 'Kişi suç teşkil eden bir fiili işlerken, kastettiği neticeden daha ağır veya başka bir netice gerçekleşmiş olabilir. Bu gibi durumlarda netice sebebiyle ağırlaşmış suç söz konusudur. Örneğin, basit yaralamada bulunulmak istenirken, kişi görme, işitme yeteneğini yitirmiş olabilir. Yaralama fiili gerçekleştirilirken, genellikle bunun sonucunda ağır bir neticenin meydana gelebileceği düşünülür. Örneğin gözün, kulağın üzerine sert bir biçimde vuran kişi, bu yumruk neticesinde mağdurun görme veya işitme yeteneğini yitirebileceği olasılığını göz önünde bulundurur. Ağır neticenin ortaya çıkacağı bu şekilde öngörüldüğü durumlarda, meydana gelen ağır netice açısından fail olası kastla hareket etmektedir. Madde metnindeki düzenlemeyle, meydana gelen ağır netice açısından kişinin sorumlu tutulabilmesi için, söz konusu neticeye ilişkin olarak en azından taksir dolayısıyla kusurlu bulunması gerekmektedir. Bu hükümle, meydana gelen kastedilenden başka ve ağır netice açısından sorumluluğun, kusura dayalı bir sorumluluk olması sağlanmak istenmiştir' şeklinde açıklamalara yer verilmiştir.

Öğretide, neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçun, gerçek neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç ve görünüşte ya da gerçek olmayan neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç olarak iki farklı şeklinin bulunduğu kabul edilmektedir. Gerçek neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçlarda, failin hareketi sonucunda kastettiğinden daha ağır bir netice ortaya çıkmakta olup, gerçekleşen aşırı netice dolayısıyla bağımsız bir suç tipi ortaya çıkmaktadır. Görünüşte neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçlarda ise, failin hareketi sonucunda suçun oluşması için aranan neticeden başka, niteliği de farklı olan daha ağır bir netice ortaya çıkmakta olup, gerçekleşen aşırı netice dolayısıyla temel suç niteliği aynı kalmakla beraber yalnızca ceza ağırlaştırılmaktadır. ...

5237 sayılı TCK'nun 23. maddesinde düzenlenmiş bulunan neticesi sebebiyle ağırlaşmış suça ilişkin genel kuralın, özel hükümler arasında kendisine yer bulunduğu maddelerin başında gelen TCK'nun 87. maddenin 4. fıkrasına göre, gerçekleştirilen kasten yaralama eylemi TCK'nun 86. maddesinin 1. veya 3. fıkraları kapsamında bulunur ve bunun sonucunda da ölüm meydana gelirse, en azından taksirle hareket etmiş olmak koşuluyla faile belirtilen cezaların verileceği öngörülmektedir.

...

Buna göre, fail mağduru yaralamak amacıyla hareket etmeli, mağdurun yaralanacağını bilmeli ve bu sonucu istemelidir. Bununla birlikte fail mağdurun yaralanmasını değil de, ölmesini istemiş ve ölüm meydana gelmiş ise kasten adam öldürmeden; mağdurun ölebileceğini öngörmesine karşın olursa olsun diyerek bu sonucu göze almış ve kabullenmiş ise, bu durumda da neticesi sebebiyle ağırlaşan suçtan değil, olası kastla adam öldürmeden sorumlu tutulacaktır.

Diğer yandan, 5237 sayılı TCK'nun 'Kasten öldürme' başlığı altında 81. maddesinde düzenlenen suçun manevi unsuru öldürme kastı iken, 87. maddesinin 4. fıkrasına düzenlenen

yaralama sonucunda ölüme neden olma suçunun manevi unsuru yaralama kastıdır. O halde, kasten öldürme suçu ile kasten yaralama sonucu ölüme neden olma suçu arasındaki ayırıcı kriterlerden en önemlisi manevi unsur farklılığı olacaktır. Dolayısıyla suçun vasıflandırılmasından önce çözülmesi gereken konu, sanıkların maktule yönelik kastının öldürmeye mi? yoksa yaralamaya mı? yönelik olduğuna ilişkindir.

TCK'nun 21/1. maddesine göre, suçun yasal tanımındaki unsurlarının bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesi olan ve failin iç dünyasını ilgilendiren kast, dış dünyaya yansıyan davranışlara bakılarak, daha açık bir ifadeyle failin olay öncesi, olay sırası ve olay sonrası davranışları ölçü alınarak belirlenmelidir (YCGK 27/12/2011 tarih ve 2011/1-151 esas, 2011/290 karar sayılı içtihadı).

Bilindiği üzere kasten öldürme, kasten öldürmeye teşebbüs suçları ile yaralama suçunun maddi unsurları aynıdır. Bu suçlar açısından belirleyici olan sanığın kastıdır, sanığın kastı da fiil ve davranışları ile belirlenir.

Sanığın kastının belirlenmesi açısından yargı sistemimiz ve Yargıtay'ın yerleşik içtihatları ile bazı ölçütler dikkate alınarak bu saptama yapılmaktadır. Belirlenen bu ölçütler her somut olaya hakim tarafından uygulandıktan sonra somut olayın işleniş şekli, olayda kullanılan araçlar gibi maddi veriler esas alınarak belirlenir. ...

...

Buna göre somut olay değerlendirildiğinde; olayın gelişim seyri, sanıklarla maktul arasında öldürmeyi gerektirir bir husumetin bulunmaması, sanıkların engel bir neden bulunmadığı halde eylemlerini sürdürmemiş olmaları, fiillerine kendiliklerinden son vermiş olmaları tüm dosya kapsamı ile birlikte göz önüne alındığında sanıkların maktule yönelik eylemlerinde olası kast veya doğrudan kast ile öldürme kastıyla hareket ettiklerinin sabit olmayıp kasıtlarının maktulü yaralamaya yönelik olduğu, ancak maktulün kasten yaralama sonucu gelişen beyin kanaması sonucu vefat ettiği, sanıkların eylemleri ile ölüm sonucu arasında illiyet bulunduğu, maktulde mevcut kalp, damar ve kapak hastalığı nedeniyle kullandığı ilaçların darp eylemi sonucunda meydana gelen beyin kanaması oluşumunu kolaylaştırıcı ve kanamayı artırıcı etkisiyle ölüm meydana gelmesinde katkısının olduğu tıbben belirlenmiş ise de; sanıklar tarafından bilinmediği açık olan bu hastalığının sanıkların eylemleri ile maktulün ölümü arasındaki mevcut illiyet bağı karşısında sanıkların cezai sorumluluklarını kaldırmadığı, sanıkların eylemlerinin TCK'nun 87/4 maddesi kapsamında Kasten Yaralama Sonucu Ölüm Meydana Gelmesi suçunu oluşturduğu sonuç ve kanaatine varılmıştır.

Somut olayda; sanıklar yönünden TCK'nun 37 ve devamı maddelerinde düzenlenen suça iştirak hükümlerinin de değerlendirilmesi gerekmiştir. TCK'nun 37. maddesinde 'Faillik', 38. maddesinde 'Azmettirme', 39 maddesinde 'Yardım Etme', 40. maddesinde ise; 'Bağlantı' kuralı düzenlenmiştir. Suça iştirak için kasten ve hukuka aykırı işlenmiş bir fiilin varlığı yeterlidir. Suçun işlenişine iştirak eden her kişi diğerinin cezalandırılmasını önleyen kişisel nedenler göz önünde bulundurulmaksızın kendi kusurlu fiiline göre cezalandırılır. Yukarıda açıklandığı üzere sanıklardan [E.H.]'ın ilk başta maktule çelme-tekme atmak suretiyle düşme, duvara çarpma şeklinde gerçekleşen ve devam eden eylemlerinin bulunmaması karşısında bu sanığın eylemlerinin fiile ve meydana gelen sonuca katkısı karşısında TCK'nun 39/2-c maddesi kapsamında diğer sanıkların eylemlerine yardım etme niteliğinde olup buna göre cezalandırılması gerektiği kabul edilmiştir. Öte yandan her ne kadar diğer sanıklar [M.S.], [Y.A.], [İ.K.], [M.V.] ve [R.K.] arasında maktule yönelik eylemleri gerçekleştirme hususunda eylem öncesinde fikir ve eylem birliği bulunduğu belirlenmemiş ve iştirakin varlığı için bu şart değil ise de; her sanığın maktule yönelik

gerçekleştirdikleri eylemlerinden sorumlu olup müstakil fail olarak meydana gelen sonuçlar dolaylı cezalandırılmaları gerektiği kabul edilmiştir.

Olayda sanıklar lehine TCK'nun 'kanun hükmü ve amirin emrine' ilişkin TCK'nun 24. 'meşru savunmaya' ilişkin TCK'nun 25. maddesi ile 'sınırın aşılmasına' ilişkin TCK'nun 27. maddesinin uygulanma şartlarının oluşmadığı anlaşılmıştır.

Polis memurları sanıklar [M.S.] ve [Y.A.] ile diğer sanıklar yönünden somut olayda maktule ilişkin olarak yakalama ve göz altına alınma şartlarının oluşup oluşmadığı hususu da tartışılmalıdır.

5271 Sayılı CMK'nun 90 ve devamı maddelerinde yakalama ve göz altına ilişkin hükümler düzenlenmiştir. Şüphelinin hareket özgürlüğünün hakim kararı olmaksızın kısıtlanması, göz altına alınıp alınmayacağı hususunda bir karar verinceye kadar geçici olarak ve fiilen denetim ve gözetim altında bulundurulmasına yakalama denir. Suç işlediği şüphesiyle şüpheli hakkında başvuruyla yakalama işlemi adli yakalamadır... Yakalama işlemi kaçmayı engellemeye yönelik olması nedeniyle yakalamayı gerçekleştirmeye yetecek ölçüde zor kullanabilme yetkisini de bünyesinde barındırır. Yakalamanın herhangi bir şekli olmamakla birlikte insan onurunu ayaklar altına alan yöntemler kullanılamaz... gerek Anayasa, gerekse CMK ile PVSK vesair kanunlarda kişilerin yakalanmaları ile ilgili ayrıntılı hükümlere yer verilmiştir. Ayrıntılı düzenlemelerin temel amacı rastgele ve keyfi biçimde kişilerin hürriyetlerinin kısıtlanması yoluna sapılmasını önlemek ve sınırlamaktır. Anayasa 19. maddede yakalama sebepleri sayılmaktadır... Bazı hallerde herkes yakalama yetkisine sahiptir. Herkesin yakalama yetkisine sahip olduğu hallerde doğal olarak kollukta yakalama yapabilir. Vatandaş yakalaması 'kişiye suçu işlerken rastlanması', 'suç üstü bir fiilden dolayı izlenen kişinin kaçması olasılığının bulunması' veya 'suçüstü bir fiilden dolayı izlenen kişinin hemen kimliğini belirleme olanağının bulunmaması' hallerinde mümkündür... Doğrudan kolluk görevlileri tarafından yapılan yakalama halinde işlem, yakalanan kişi ve uygulanan tedbirler derhal savcıya bildirilir. ... Buna göre somut olay incelendiğinde; maktulün her ne kadar kamuoyunda 'Gezi Parkı Eylemleri' olarak bilinen ve bu kapsamda Eskişehir'de gerçekleştiği belirtilen eylemlere katıldığı ileri sürülmüş ve belirtilmiş ise de; iş bu davanın konusu söz konusu eylemlerin 2911 Sayılı Yasa düzenlemeleri karşısındaki hukuksal durumu olmamakla birlikte polis memuru sanıklar savunmalarında; eylemci gruba göz altı yapmadan eylemcilerin eylem alanından uzaklaştırmaları talimatı aldıklarını ve amaçlarının eylemci grubu dağıtmak olduğunu belirtmişlerdir. Nitekim darp edilip etkisiz hale getirildiği anlaşılan maktul hakkında sanık polislerce herhangi bir adli işlem yapılmadığı, kimlik tespiti dahi yapılmadığı ortadadır. Kaldı ki; 'Zor Kullanma Yetkisine İlişkin Sınırın Aşılması'na dair TCK'nun 256. maddesinin gerekçesinde;... 'hukuka aykırı gösteri yürüyüşü yapan kişilerin dağılmamakta direnmesinin ötesinde, kamu görevlilerine karşı bir saldırıda bulunmamalarına rağmen bu kişilere karşı vücutlarının yaralanmasını sonuçlayacak şekilde silah kullanılması halinde emniyet görevlileri açısından artık hukuka uygun bir davranışın varlığından söz edilemez. Bu durumda zor kullanma yetkisine sahip kamu görevlilerinin kasten yaralama suçuna ilişkin hükümlere göre cezalandırılması gerekmektedir' biçiminde açıklamaya yer verilmiştir. Dolayısıyla, zaten yakalama veya göz altına alma amacıyla hareket etmedikleri anlaşılan sanık polisler ile diğer sanıklar yönünden, CMK'da düzenlenen yakalama hükümlerinin uygulanma şartlarının oluşmadığı, kasıtlarının maktule yönelik yaralama olduğu sonucuna varılmıştır.

Ayrıca somut olayda sanıklar lehine haksız tahrik hükümlerinin uygulanma şartlarının oluşup oluşmadığı da tartışılmalıdır. TCK'nun 29. maddesinde düzenlenen haksız tahrikten söz edilebilmesi için; a) Tahrik teşhil eden bir fiilin bulunması, b) Bu fiilin haksız olması, c) Failin bu haksız fiil nedeniyle öfke veya şiddetli elem haline sürüklenmiş olması, d) Failin işlediği suçun bu ruhi durumun tepkisi olması gerekir. Bu şartların varlığı halinde, Yargıtay

Ceza Genel Kurulu'nun duraksamasız benimsediği ve bir çok kararında vurguladığı genel ilke gereğince tahrik nedeniyle yapılacak indirim oranı belirlenirken haksız hareketin işleniş şekli, yeri, niteliği, zamanı, yöresel koşullar ve tahrik eden ile edilenin durumları nazara alınmak suretiyle olaysal olarak değerlendirilmeli, eğer haksız hareket bu özellikleri itibariyle yoğun ve önemli boyutlara ulaşmış ise ancak bu şekilde haksız tahrikin ağır ve şiddetli olduğu kabul edilmelidir. Buna göre somut olaya bakıldığında, en başta maktulden kaynaklanan ve sanıklara yöneldiği söylenebilecek herhangi bir haksız hareket tespiti edilememiştir. Her ne kadar sanıklar, tarafından maktulün kendilerine 'hepiniz o... ç...z biçiminde hakarete bulduklarını ileri sürmüş iseler de; bir an için bu hususun doğru olduğu kabul edilse dahi maktulün hakaret içerikli bu sözleri kendisine yönelik haksız eylemlerin neticesi olarak söylediğinin kabulü gerektiği, bu durumda da ilk haksız hareketi gerçekleştirdikleri tartışmasız olan sanıklar yararına haksız tahrik hükümlerinin uygulanma şartlarının oluşmadığı sonucuna varılmıştır.

Her ne kadar sanıklar [Ş.G.] ve [H.E.] hakkında maktul [A.İ.K.]'a yönelik Kasten İnsan Öldürme Suçuna İştirak suçundan ayrı ayrı cezalandırılmaları istemiyle kamu davası açılmış ise de; sanıkların aşamalarda maktule yönelik herhangi bir eylemde bulunmadıklarını beyanla atılı suçlamaları kabul etmedikleri gibi, bu sanıkların maktule yönelik darp veya benzeri bir eylemde bulduklarını gösterir herhangi bir görüntü kaydının da tespit edilemediği hususları hep birlikte göz önüne alındığında, sanıkların üzerlerine atılı suçu işlediklerine dair, cezalandırılmalarına yeter derecede, her türlü kuşkudan uzak, somut, kesin ve inandırıcı delil elde edilemediği gibi şüpheden sanığın yararlanması gerektiğine ilişkin ceza hukuku temel prensibi de göz önüne alındığında bu sanıkların atılı suçu işledikleri sabit olmadığı, bu nedenle beraatlerine karar vermek gerektiği sonuç ve kanaatine varılmıştır.

Ancak; haklarında kasten insan öldürme ve bu suça iştirak suçundan ayrı ayrı cezalandırılmaları istemiyle kamu davası açılan sanıklar [M.S.], [Y.A.], [İ.K.], [M.V.], [R.K.] ve [E.H.]'ın maktule yönelik eylemlerinin sabit olup, eylemlerinin kasten yaralama sonucu ölüm meydana gelmesi suçunu oluşturduğu sabit olmakla; değişen suç vasfına göre Kasten Yaralama Sonucu Ölüm Meydana Gelmesi suçundan TCK'nun 87/4 maddesi gereğince ayrı ayrı cezalandırılmalarına, sanık [M.S.] 'ın görevli polis memuru olup, suçu sahip bulunduğu nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle gerçekleştirdiği, hakkında temel ceza belirlenirken maktule yönelik kastının yoğunluğu göz önüne alınarak eylemine uyan kanun maddesinde öngörülen cezanın alt sınırından uzaklaşılması gerektiği, yine sanık [Y.A.]'un da görevli polis memuru olup maktule yönelik eylemi sahip bulunduğu nüfuzu kötüye kullanarak ve TCK'nun 86/3-e maddesi kapsamında silahtan sayılan copla gerçekleştirdiği, bu sanık yönünden eylemine uyan kanun maddesinde öngörülen cezanın alt sınırdan ayrılmalı gerektirir bir nedenin bulunmadığı, diğer sanıklar [İ.K.], [M.V.], [R.K.] ve [E.H.] hakkında da sabit görülen eylemleri nedeniyle haklarında temel cezanın belirlenmesinde kanun maddesinde öngörülen cezanın alt sınırından ayrılmalı gerektirir bir nedenin bulunmadığının kabulü ile sanık [E.H.] yönünden eyleminin diğer sanıkların eylemlerine yardım niteliğinde bulunması nedeniyle TCK'nun 39/1-2,c maddesi gereğince yarı oranında indirim yapıp tüm sanıklar yönünden duruşmalardaki saygılı tutum ve davranışları ile hükmonulan cezaların gelecekleri üzerindeki olası etkileri göz önüne alınarak haklarında TCK'nun 62. maddesinin uygulanması gerektiği sonuç ve kanaatine varılmıştır.

Tüm bu açıklamalardan hareketle sanıklar hakkında aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur.

..."

67. Mahkûm edilen sanıklar, Cumhuriyet savcısı ve başvurucular hükmü temyiz etmiştir. Cumhuriyet savcısı, sanık M.S.nin diğer mahkûm edilen sanıklarla birlikte Ali İsmail Korkmaz'a karşı yaralamaya yönelik saldırı gerçekleştirilmesinin ardından Ali İsmail Korkmaz'dan geldiğini iddia ettiği hakaret sonrasında *yenilenen kasıtlı* Ali İsmail Korkmaz'ın kafa bölgesini üç kez tekmeleme şeklinde gerçekleşen eyleminin yaralama kastını aşır kasten öldürmeye yönelik olduğu görüşündedir. Sanık E.H. temyiz başvurusunda sebebe dayanmamış, diğer sanıklar öz olarak darba maruz kalan kişinin Ali İsmail Korkmaz olmadığını savunmuştur. Ali İsmail Korkmaz'ın yakınları olan başvurucular ise öz olarak Ağır Ceza Mahkemesinin etki altında kaldığını, mahkûm etmesi gereken sanıkların beraatine karar verdiğini, ayrıca tüm sanıkların daha ağır cezalarla cezalandırılması gerektiğini ileri sürmüştür. Başvurucular suçun nitelendirilmesinde; ceza belirlenmesinde ve takdirî indirim uygulanmasında isabetsizlik bulunduğunu, sanıkların daha ağır cezalarla cezalandırılması gerektiği bağlamında ileri sürmüştür.

68. Temyiz kanun yolu incelemesini Yargıtay 1. Ceza Dairesi yapmıştır. Daire 27/1/2016 tarihinde söz konusu hükümleri, sanık M.S.nin müdafisine iddia makamının esas hakkındaki mütalaasına karşı savunmasını tamamlayabilmesi olanağının tanınmaması ve aynı sanık hakkında kasten insan öldürme suçundan kamu davası açılmasına ve iddia makamının esas hakkındaki mütalaasında da bu suçtan hüküm kurulması talep edilmesine rağmen sanığa ek savunma hakkı tanınmaması gerekçeleriyle bozmuştur. Daire, bozma sebeplerini nazara alarak hükümleri başka yönlerden incelememiş; M.S. bakımından kurulan hüküm için söz konusu olan bozmanın bağlantı nedeniyle diğer sanıklar hakkında kurulan hükümlere de sirayet ettiğini açıklamıştır. Daire, sanıklar M.S., Y.A, M.V. ve R.K.nın tahliye taleplerini bozma sebebi ile tutuklu kaldıkları süreleri dikkate alarak reddetmiştir.

69. Ağır Ceza Mahkemesi, bozma üzerine yeniden yürüttüğü kovuşturmada bozma gerekçelerinde belirtilen usule ilişkin eksiklikleri tamamladıktan sonra 18/4/2016 tarihinde ikinci kez hüküm vermiştir. Bu hükümde mahkûmiyetlerine karar verilen sanıklar hakkında takdir edilen süreli hapis cezası miktarları önceki hükümlerle aynı olmakla birlikte Mahkeme bu kez sanıklar M.S. ve Y.A. dışındaki tutuklu sanıkların -tutuldukları süreler ile suçlarına karşılık olarak belirlediği hapis sürelerini nazara alarak- tahliyesine karar vermiştir.

70. Mahkûm edilen sanıklar, Cumhuriyet savcısı ve başvurucular tarafından hüküm temyiz edilmiştir. Adı geçenlerin hükmü temyiz gerekçeleri önceki hükmü temyiz gerekçeleri ile öz olarak aynıdır.

71. 1. Ceza Dairesi 20/12/2016 tarihinde gerçekleştirdiği incelemede Y.A.nın Ali İsmail Korkmaz'a copla vurduğunun sabit olmadığına kanaat getirmiştir. Daire, kasten yaralamanın silahla gerçekleştirilmesi hâlini düzenleyen ilgili kanun hükümlerinin olayda uygulanması bu nedenle mümkün olmamakla birlikte Ağır Ceza Mahkemesinin bu yanılığının yeniden bir yargılama yapılmasını gerektirmemesi nedeniyle adı geçen hakkındaki hükmün düzeltilerek onanmasına karar vermiştir. Daire ayrıca sanıklar M.S., İ.K., R.K. ve M.V. hakkındaki mahkûmiyet ile Ş.G. hakkındaki beraat hükümlerini onamıştır. Bununla birlikte Daire, olayın gerçekleşme koşullarını şu şekilde kabul etmiştir: "*Polis memurları M.S. ve Y.A. olaylar sırasında görevlidir. Yunus Emre caddesindeki olaylara güvenlik güçleri müdahale edince bazı eylemciler cadde yakınındaki sokak aralarına kaçmış, Ali İsmail Korkmaz da cadde yakınındaki Sanayi sokağa girmiştir. Sanayi sokağın sonundaki ekmek fırınının önünde beklemekte olan İ.K., R.K., M.V. ile E.H., ölenin önünü kesmiş, E.H. öleni ayağına vurarak yere düşürmüştür. Bu sırada M.S. ve Y.A. diğerlerinin yanına gelmiş; hep birlikte Ali İsmail Korkmaz'ın yüzüne, kafasına, sırtına, bacaklarına vurmuşlar, ardından uzaklaşmışlardır. Ali İsmail Korkmaz aldığı darbelerin etkisiyle bir süre*

yerden kalkamamış, geri dönen M.S. kafasına ve gövdesine birden fazla vurmıştır. Ani bir hareketle yerden kalkabilen Ali İsmail Korkmaz koşarak kaçmaya başlamış, sokağın ilerisinde beklemekte olan polis memuru H.E., kendisine doğru koşup gelen Ali İsmail Korkmaz'ın bacaklarına copla vurmıştır. Ali İsmail Korkmaz daha sonra sokağı terk ederek oradan uzaklaşmıştır." Daire somut olayın gerçekleşme koşullarına göre E.H.nin M.S., Y.A., İ.K., R.K. ve M.V. ile fiil üzerinde müşterek hâkimiyet kurduğu anlaşılmasına rağmen kasten yaralama sonucunda ölüme neden olma suçundan cezalandırılması yerine yardım eden sıfatıyla eksik cezalandırılmasını, polis memuru H.E.nin de darbedildikten sonra kaçmakta olan Ali İsmail Korkmaz'ı bacaklarına copla vurarak -adli raporlara göre de basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek nitelikte- yaralamasına rağmen mahkûmiyeti yerine beraatine karar verilmesini bozma sebebi olarak tespit etmiştir.

72. Başvurucular bazı sanıklar hakkındaki hükümlerin Daire tarafından bu şekilde onanmasının ardından 17/3/2017 tarihinde Anayasa Mahkemesine başvurmuştur.

73. Ağır Ceza Mahkemesi 17/2/2017 tarihinde, hükümlüler M.S., İ.K., R.K. ve M.V. hakkında düzenlediği kesinleşmiş cezalarının bilgilerini içeren belgeleri cezalarının infazına başlanması için Cumhuriyet Başsavcılığına göndermiştir. Mahkeme, haklarındaki hükümlerin Daire tarafından bozulmasına karar verilen sanıklar E.H. ile H.E. hakkında ise kovuşturmaya devam etmiş, 5/4/2017 tarihinde de bozmaya uyarak E.H.nin kasten yaralama sonucu ölüme neden olma suçundan neticeten 6 yıl 8 ay, H.E.nin ise kamu görevlisi olarak sahip olunan nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle silahtan sayılan copla kasten yaralama suçundan neticeten 7 ay 15 gün hapis cezasıyla cezalandırılmasına hükmetmiştir. Mahkeme, ayrıca bu sanıkların da kasten işlemiş olduğu suçlardan dolayı hapis cezasının mahkûmiyetinin yasal bir sonucu olarak sürekli, süreli veya geçici kamu görevinin üstlenmesinden ve bu kapsamda atamaya veya seçime tabi memuriyet ve hizmetlerde istihdam edilmek dâhil belli hakları kullanmaktan cezalarının infazı tamamlanıncaya kadar yoksun bırakılmalarına karar vermiştir. Diğer taraftan Ağır Ceza Mahkemesi, sanık H.E. hakkında verdiği hapis cezasına ilişkin hükmün açıklanmasını geri bırakmıştır. Mahkeme, H.E.nin daha önce kasıtlı işlenebilen bir suçtan mahkûm edilmemiş olmasını gözeterek başka suç işlemeyeceği hususunda kanaat getirdiğini ve kişilik özelliklerine göre bir cezaya hükmedilmesine gerek görmediğini açıklamıştır. Sanık H.E. beş yıllık denetim süresine tabi tutulmakla birlikte bu zaman zarfında herhangi tedbirle yükümlü kılınmamış; denetim süresi içinde kasıtlı olarak suç işlemediği takdirde açıklanması geri bırakılan hükmün ortadan kaldırılacağı, hakkındaki kamu davasının düşürülmesine karar verileceği, aksi hâlde açıklanması geri bırakılan hükmün açıklanacağı hükümde yer almıştır.

74. Başvurucular HAGB kararına itiraz etmiştir. Kayseri 3. Ağır Ceza Mahkemesi 22/5/2017 tarihinde dosya üzerinden yaptığı incelemede HAGB'ye karar verilebilmesi için gerekli yasal koşulların oluştuğu gerekçesiyle itirazı reddetmiştir.

75. Başvurucular, bu karar üzerine de Anayasa Mahkemesine 21/6/2017 tarihinde ikinci başvurularını yapmıştır.

76. Bununla birlikte başvurucular, E.H. hakkındaki hükmü temyiz etmişlerse de 1. Ceza Dairesinin 9/7/2018 tarihli onama kararıyla hüküm kesinleşmiş; başvurucular bu karara karşı 28/11/2018 tarihinde Anayasa Mahkemesine üçüncü ve söz konusu ceza muhakemesi kapsamındaki son başvurularını yapmıştır.

D. Olaya İlişkin Tazminat Süreci

77. Bakanlık görüşünde belirtildiğine göre başvurucular, ölüm nedeniyle meydana gelen zararlarının karşılanması talebiyle İçişleri Bakanlığı aleyhine Eskişehir 2. İdare Mahkemesi nezdinde tam yargı davası açmıştır. Görüşte belirtildiğine göre İdare Mahkemesi, yürütülen ceza muhakemesi süreci ve bu süreçteki hükümlere atıf yaparak ölüm sonucunun kamu hizmetinin sunulmasında ortaya çıktığı, idarenin kusurlu olduğu kanaatine varmış ve 20/12/2016 tarihli kararıyla başvuruculara 59.180,39 TL maddi, 650.000 TL manevi tazminatın yasal faizle birlikte ödenmesine karar vermiştir. Bakanlık, bu kararın kesinleşmesi sonucunda yasal faiz ve yargılama giderleri dâhil 1.061.419,05 TL'nin 25/10/2017 tarihinde başvuruculara ödendiğini açıklamıştır.

78. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı cevaplarında görüşte açıklanan tazminat türü ve miktarları ile bu meblağların kendilerine ödendiğine itiraz etmemiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

79. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "*Ceza Kanununun amacı*" kenar başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"(1) Ceza Kanununun amacı; kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemektir. Kanunda, bu amacın gerçekleştirilmesi için ceza sorumluluğunun temel esasları ile suçlar, ceza ve güvenlik tedbirlerinin türleri düzenlenmiştir."

80. 5237 sayılı Kanun'un "*Adalet ve kanun önünde eşitlik*" kenar başlıklı 3. maddesi şöyledir:

"(1) Suç işleyen kişi hakkında işlenen fiilin ağırlığıyla orantılı ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunur."

"(2) Ceza Kanununun uygulamasında kişiler arasında ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, siyasal veya diğer fikir yahut düşünceleri, felsefi inanç, milli veya sosya köken, doğum, ekonomik ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılamaz ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınamaz."

81. 5237 sayılı Kanun'un "*Kast*" kenar başlıklı 21. maddesi şöyledir:

"(1) Suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır. Kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir. ."

"(2) Kişinin, suçun kanuni tanımındaki unsurların gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen, fiili işlemi halinde, olası kast vardır. Bu hâlde, ağırlaşmış müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda müebbet hapis cezasına, müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda yirmi yıldan yirmi beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur; diğer suçlarda ise temel ceza üçte birden yarısına kadar artırılır."

82. 5237 sayılı Kanun'un "*Netice sebebiyle ağırlaşmış suç*" kenar başlıklı 23. maddesi şöyledir:

"1) Bir fiilin, kastedilenden daha ağır veya başka bir neticenin oluşumuna sebebiyet vermesi halinde, kişinin bundan dolayı sorumlu tutulabilmesi için bu netice bakımından en azından taksirle hareket etmesi gerekir."

83. 5237 sayılı Kanun'un "Kanunun hükmü ve Amirin emri" kenar başlıklı 24. maddesi şöyledir:

" (1) Kanunun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilmez.

(2) Yetkili bir merciden verilip, yerine getirilmesi görev gereği zorunlu olan bir emri uygulayan sorumlu olmaz.

(3) Konusu suç teşkil eden emir hiçbir surette yerine getirilemez. Aksi takdirde yerine getiren ile emri veren sorumlu olur.

(4) Emrin, hukuka uygunluğunun denetlenmesinin kanun tarafından engellendiği hallerde, yerine getirilmesinden emri veren sorumlu olur."

84. 5237 sayılı Kanun'un "Meşru savunma ve zorunluluk hali" kenar başlıklı 25. maddesi şöyledir:

"(1) Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hal ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez.

(2) Gerek kendisine gerek başkasına ait bir hakka yönelik olup, bilerek neden olmadığı ve başka suretle korunmak olanağı bulunmayan ağır ve muhakkak bir tehlikeden kurtulmak veya başkasını kurtarmak zorunluluğu ile ve tehlikenin ağırlığı ile konu ve kullanılan vasıta arasında orantı bulunmak koşulu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez."

85. 5237 sayılı Kanun'un "Yardım etme" kenar başlıklı 39. maddesi şöyledir:

"(1) Suçun işlenmesine yardım eden kişiye, işlenen suçun ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirmesi halinde, onbeş yıldan yirmi yıla; müebbet hapis cezasını gerektirmesi halinde, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası verilir. Diğer hallerde cezanın yarısı indirilir. Ancak, bu durumda verilecek ceza sekiz yılı geçemez.

(2) Aşağıdaki hallerde kişi işlenen suçtan dolayı yardım eden sıfatıyla sorumlu olur:

a) Suç işlemeye teşvik etmek veya suç işleme kararını kuvvetlendirmek veya fiilin işlenmesinden sonra yardımda bulunacağını vaat etmek.

b) Suçun nasıl işleneceği hususunda yol göstermek veya fiilin işlenmesinde kullanılan araçları sağlamak.

c) Suçun işlenmesinden önce veya işlenmesi sırasında yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırmak."

86. 5237 sayılı Kanun'un "Belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma" kenar başlıklı 53. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Kişi, kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak;

a) Sürekli, süreli veya geçici bir kamu görevinin üstlenilmesinden; bu kapsamda Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğinden veya Devlet, il, belediye, köy veya bunların denetim ve gözetimi altında bulunan kurum ve kuruluşlarca verilen, atamaya veya seçime tabi bütün memuriyet ve hizmetlerde istihdam edilmekten,

...

Yoksun bırakılır.

(2) Kişi, işlemiş bulunduğu suç dolayısıyla mahkûm olduğu hapis cezasının infazı tamamlanuncaya kadar bu hakları kullanamaz.

..."

87. 5237 sayılı Kanun'un "*Takdiri indirim nedenleri*" kenar başlıklı 62. maddesi şöyledir:

"(1) Fail yararına cezayı hafifletecek takdiri nedenlerin varlığı hâlinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine, müebbet hapis; müebbet hapis cezası yerine, yirmibeş yıl hapis cezası verilir. Diğer cezaların altında birine kadarı indirilir.

(2) Takdiri indirim nedeni olarak, failin geçmişi, sosyal ilişkileri, fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki davranışları, cezanın failin geleceği üzerindeki olası etkileri gibi hususlar göz önünde bulundurulabilir. Takdiri indirim nedenleri kararda gösterilir."

88. 5237 sayılı Kanun'un "*Kasten öldürme*" kenar başlıklı 81. maddesi şöyledir:

"(1) Bir insanı kasten öldüren kişi, müebbet hapis cezası ile cezalandırılır."

89. 5237 sayılı Kanun'un "*Kasten yaralama*" kenar başlıklı 86. maddesi şöyledir:

"(1) Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) (Ek fıkra: 31/3/2005 – 5328/4 md.) Kasten yaralama failinin kişi üzerindeki etkisinin basit bir tıbbî müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif olması hâlinde, mağdurun şikâyeti üzerine, dört aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.

(3) Kasten yaralama suçunun;

...

c) Kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle,

d) Kamu görevlisinin sahip bulunduğu nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,

e) Silahla,

f) (Ek:14/4/2020-7242/11 md.) Canavarca hisle,

İşlenmesi halinde, şikâyet aranmaksızın, verilecek ceza yarı oranında, (f) bendi bakımından ise bir kat artırılır."

90. 5237 sayılı Kanun'un "*Neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama*" kenar başlıklı 87. maddesinin (4) numaralı fıkrası şöyledir:

"(4) Kasten yaralama sonucunda ölüm meydana gelmişse, yukarıdaki maddenin birinci fıkrasına giren hallerde sekiz yıldan oniki yıla kadar, (31.3.2005, 5328 S.K. ile değişik ibare) üçüncü fıkrasına giren hallerde ise oniki yıldan onaltı yıla kadar hapis cezasına hükmolunur."

91. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 24/11/2016 tarihli ve 6763 sayılı Kanun'un 21. maddesiyle değişik "*Davanın nakli ve duruşmanın başka yerde yapılması*" kenar başlıklı 19. maddesi şöyledir:

"(1) Yetkili hâkim veya mahkeme, hukukî veya fülî sebeplerle görevini yerine getiremeyecek hâlde bulunursa; yüksek görevli mahkeme, davanın başka yerde bulunan aynı derecede bir mahkemeye nakline karar verir.

(2) Kovuşturmanın görevli ve yetkili olan mahkemenin bulunduğu yerde yapılması kamu güvenliği için tehlikeli olursa, davanın naklini Adalet Bakanı Yargıtaydan ister.

(3) (Ek: 24/11/2016-6763/21 md.) Mahkeme, fülî sebepler veya güvenlik gerekçesiyle duruşmanın il sınırları içinde başka bir yerde yapılmasına karar verebilir. Bu karara karşı itiraz yolu açıktır"

92. 5271 sayılı Kanun'un "*Hükmün açıklanması ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması*" kenar başlıklı 231. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(...)

(5) (Ek fıkra: 06/12/2006 - 5560 S.K.23.md) Saniğa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası ise; mahkemece, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Uzlaşmaya ilişkin hükümler saklıdır. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukukî sonuç doğurmamasını ifade eder.

(6) (Ek fıkra: 06/12/2006- 5560 S.K.23.md) Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için;

a) Saniğin daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış bulunması,

b) Mahkemece, saniğin kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılması,

c) Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtar önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi,

gerekir.

(...)

(8) (Ek fıkra: 06/12/2006 - 5560 S.K.23.md) Hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi halinde sanık, beş yıl süreyle denetim süresine tâbi tutulur.

(...)

(10) (Ek fıkra: 06/12/2006 - 5560 S.K.23.md) Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenmediği ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklerle uygun davranıldığı takdirde, açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak, davanın düşmesi kararı verilir.

(11) (Ek fıkra: 06/12/2006 - 5560 S.K.23.md) Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlemesi veya denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklerle aykırı davranması halinde, mahkeme hükmü açıklar. Ancak mahkeme, kendisine yüklenen yükümlülükleri yerine getiremeyen sanığın durumunu değerlendirerek; cezanın yarısına kadar belirleyeceği bir kısmının infaz edilmemesine ya da koşullarının varlığı halinde hükümdeki hapis cezasının ertelenmesine veya seçenek yaptırımlara çevrilmesine karar vererek yeni bir mahkûmiyet hükmü kurabilir.

(12) (Ek fıkra: 06/12/2006 - 5560 S.K.23.md) Hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararına itiraz edilebilir."

93. 5271 sayılı Kanun'un "Mağdur ile şikâyetçinin hakları" kenar başlıklı 234. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Mağdur ile şikâyetçinin hakları şunlardır:

(...)

b) Kovuşturma evresinde;

1. Duruşmadan haberdar edilme,

2. Kamu davasına katılma,

3. Tutanak ve belgelerden (...) örnek isteme,

4. Tanıkların davetini isteme,

5. (Değişik: 24/7/2008-5793/40 md.) Vekili bulunmaması halinde, cinsel saldırı suçu ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda, baro tarafından kendisine avukat görevlendirilmesini isteme,

6. Davaya katılmış olma koşuluyla davayı sonuçlandıran kararlara karşı kanun yollarına başvurma.

(...)

(3) Bu haklar, suçun mağdurları ile şikâyetçiye anlatılıp açıklanır ve bu husus tutanağa yazılır.

(4) (Ek:17/10/2019-7188/21 md.) Soruşturma veya kovuşturma evresinde, dava nakli veya adli tıp işlemleri nedeniyle yerleşim yeri dışında bir yere gitme zorunluluğu doğması hâlinde mağdurun yapmış olduğu konaklama, iaşe ve ulaşım

giderleri, 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine göre Adalet Bakanlığı bütçesinden karşılanır."

94. 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu'nun "*Zor ve silah kullanma*" kenar başlıklı 16. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Polis, görevini yaparken direnişle karşılaşması halinde, bu direniş kırıma amacıyla ve kıraca ölçüde zor kullanmaya yetkilidir.

Zor kullanma yetkisi kapsamında, direnmenin mahiyetine ve derecesine göre ve direnenleri etkisiz hale getirecek şekilde kademeli olarak artan nispette bedenî kuvvet, maddî güç ve kanunî şartları gerçekleştiğinde silah kullanılabilir.

İkinci fıkrada yer alan;

a) Bedenî kuvvet; polisin direnen kişilere karşı veya eşya üzerinde doğrudan doğruya kullandığı bedenî gücü,

b) Maddî güç; polisin direnen kişilere karşı veya eşya üzerinde bedenî kuvvetin dışında kullandığı kelepçe, cop, basınçlı ve/veya boyalı su, göz yaşartıcı gazlar veya tozlar, fizikî engeller, polis köpekleri ve atları ile sair hizmet araçlarını, ifade eder.

Zor kullanmadan önce, ilgililere direnmeye devam etmeleri halinde doğrudan doğruya zor kullanılacağı ihtar yapılır. Ancak, direnmenin mahiyeti ve derecesi göz önünde bulundurularak, ihtar yapılmadan da zor kullanılabilir.

Polis, zor kullanma yetkisi kapsamında direnmeyi etkisiz kılmak amacıyla kullanacağı araç ve gereç ile kullanacağı zorun derecesini kendisi takdir ve tayin eder. Ancak, toplu kuvvet olarak müdahale edilen durumlarda, zor kullanmanın derecesi ile kullanılacak araç ve gereçler müdahale eden kuvvetin amiri tarafından tayin ve tespit edilir.

... "

95. 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun "*Genel ve özel şartlar*" kenar başlıklı 48. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Devlet memurluğuna alınacaklarda aşağıdaki genel ve özel şartlar aranır.

A. Genel şartlar:

...

5. (Değişik alt bent: 10/01/1991 - 3697/1 md.; Değişik altbent: 23/01/2008-5728 S.K./317.mad) Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ... mahkum olmamak."

96. 657 sayılı Kanun'un "*Memurluğun sona ermesi*" kenar başlıklı 98. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Devlet memurlarının

...

B) Memurluğa alım şartlarından her hangi birini taşımadığının sonradan anlaşılması veya memurluk sırasında bu şartlardan her hangi birini kaybetmesi;

..."

B. Uluslararası Hukuk

1. Birleşmiş Milletler Belgeleri

97. 26/8/1985 ve 6/9/1985 tarihleri arasında Milano'da toplanan suçların önlenmesi ve suçluların ıslahı üzerine Yedinci Birleşmiş Milletler (BM) Kongresi'nin tavsiyesi ile BM Genel Kurulu tarafından 29/11/1985 tarihli ve 40/34 sayılı kararla kabul edilen *Suçtan ve Yetki İstismarından Mağdur Olanlara Adalet Sağlanmasına Dair Temel Prensipler Bildirisi*'nde;

- Suç mağdurlarının uluslararası ve ulusal düzeyde adalete ulaşmaları ve adil muamele görmeleri,

-Zararlarının giderilmesi, tazminat ve yardım için tedbirler alınması tavsiyelerine diğerlerinin yanında yer verilmiştir.

98. *Kolluk Görevlileri Tarafından Zor ve Ateşli Silah Kullanılması Hakkında Temel İlkelerin* BM Suçun Önlenmesi ve Suçluların Islahı Sekizinci Kongresi, Havana, 27/8/1990-7/9/1990, BM, A/CONF.144/28/Rev.1, 1990, s. 112-115, ilgili kısmı şöyledir:

"

...

1.Kamu yetkilileri ve emniyet makamları, kanun adamlarının kişilere karşı zor ve silah kullanmaları hakkında yasalar çıkarıp düzenlemeler yaparlar ve bunları yerine getirirler.

Hükümetler ve kolluk kuvvetleri bu tür kurallar koyup düzenlemeler yaparlarken, zor ve silah kullanma ile bağlantılı olan ahlaki sorunları her zaman göz önünde tutarlar.

...

18. Hükümetler ve kanunen yetkili kuruluşlar, bütün kanun adamlarının uygun bir eleme usulüne göre göreve seçilmelerini, görevlerini etkili bir biçimde yerine getirmeleri için gerekli olan ahlaki, psikolojik ve fiziksel niteliklere sahip olmalarını ve sürekli ve tam bir mesleki eğitim almalarını sağlar. Bu kişilerin bu görevlere sürekli uygunluk içinde olup olmadıkları periyodik olarak denetlenir.

...

20. Hükümetler ve kanunen yetkili kuruluşlar, kanun adamlarının eğitiminde, özellikle soruşturma sürecinde polis ahlaki ve insan hakları konularına, zor ve silah kullanmaktansa çatışmaları barışçıl bir biçimde çözüme kavuşturma, kalabalıkların davranışlarını anlama, ikna, müzakere ve arabulma gibi yöntemler de dâhil, çeşitli alternatif yöntemler kullanma ve ayrıca zor ve silah kullanılmasını kısıtlama amacıyla teknik araçların kullanılmasına özel bir önem verirler. Kanunen yetkili kuruluşlar, eğitim programlarını ve işleyiş usullerini somut olaylar ışığında yeniden değerlendirirler.

..."

99. BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu'nun (İstanbul Protokolü) birinci ekinin 2. maddesi şöyledir:

"Devletler, işkence ve kötü muamele şikayetleri ve bildirimlerinin, anında ve etkili bir biçimde soruşturulmasını sağlamakla yükümlüdürler. Açık bir şikâyetin olmadığı durumlarda bile işkence ve kötü muamele yapıldığına ilişkin belirtiler varsa, soruşturma yapılmalıdır. Soruşturmayı yürütenler, bu tür olayların faili olduğundan şüphelenilen kişiler ve onların hizmet ettiği kurum ve kuruluşlardan bağımsız, soruşturma yürütebilecek vasıfta, tarafsız kişiler olmalıdır. Bu kişilerin tarafsız tıp uzmanlarına veya konuyla ilgili diğer uzmanlara erişim veya bu tür uzmanları çağırma yetkileri olmalıdır. Soruşturmalar yürütülürken, en yüksek profesyonel standartlara uygun yöntemler kullanılmalı ve soruşturma sonuçları kamuya açıklanmalıdır."

2. Avrupa Konseyi Belgeleri

a. Yaşam Hakkı Yönünden

100. Sözleşme'nin "*İnsan haklarına saygı yükümlülüğü*" kenar başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Yüksek Sözleşmeci Taraflar kendi yetki alanları içinde bulunan herkesin, bu Sözleşme'nin birinci bölümünde açıklanan hak ve özgürlüklerden yararlanmalarını sağlarlar"

101. Sözleşme'nin "*Yaşam hakkı*" kenar başlıklı 2. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"1. Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur..."

2. Ölüm, aşağıdaki durumlardan birinde mutlak zorunlu olanı aşmayacak bir güç kullanımı sonucunda meydana gelmişse, bu maddenin ihlaline neden olmuş sayılmaz:

a) Bir kimsenin yasa dışı şiddete karşı korunmasının sağlanması;

b) Bir kimsenin usulüne uygun olarak yakalanmasını gerçekleştirme veya usulüne uygun tutulan bir kişinin kaçmasını önleme;

c) Bir ayaklanma veya isyanın yasaya uygun olarak bastırılması."

102. AİHM'e göre kamu görevlilerinin güç kullanması sonucu gerçekleştiği iddia edilen ölüm olaylarının şüphesiz devletin sahip olduğu *hiçbir bireyin yaşamına son vermemeye ilişkin* negatif yükümlülüğü kapsamında incelenmesi gerekmektedir. AİHM'e göre Sözleşme'nin 2. maddesi bir bütün olarak esasen bir kişinin kasten öldürülmesinin kabul gördüğü durumları değil *istenmeyen sonuç olarak ölüme sebep olan güç kullanımının* kabul gördüğü durumları tanımlamaktadır. Bununla birlikte güç kullanımı, Sözleşme'nin 2. maddesindeki amaçlara ulaşılmasına yönelik gerçekleştirilmiş olsa da *kesinlikle gerekli* olandan fazla olamaz. Bu bağlamda Sözleşme'nin 2. maddesinin ikinci fıkrasındaki "*kesinlikle gerekli*" ifadesi, normalde Sözleşme'nin 8. ve 11. maddeleri kapsamında *demokratik bir toplumda gereklilik* belirlenirken geçerli olan gereklilik testinden daha katı ve

zorlayıcı testin kullanılması gerektiğini ifade eder. Özellikle kullanılan güç, maddenin bentlerindeki amaçlara ulaşılmasıyla kesinlikle orantılı olmalıdır (*McCann/Birleşik Krallık* [BD], B. No: 18984/91, 27/9/1995, §§ 148, 149).

103. AİHM, negatif yükümlülüğün *hem kasıtlı bir biçimde öldürmeyi hem de kasıt olmaksızın ölümle sonuçlanan bir güç kullanımını* içerdiğini belirtmektedir (*McCann/Birleşik Krallık*, § 148). AİHM, öldürme kastı olmadan fakat sonuçlarını öngörmeden ve özen göstermeden ateş edip silah kullanma yetkisinin sınırlarını aşarak durmasını istediği araçtaki kişiyi taksirle öldüren bir polis memurunun bu eylemini (*Mehmet Tursun/Türkiye, Mehmet Tursun ve diğerleri/Türkiye*, B. No: 23307/10, 64591/11) ve yakalamak için kanuna uygun olsa da orantısız şekilde silahlı güç kullanarak yakalanmak istenen kişinin ölümüne sebebiyet veren bir başka polis memurunun eylemini (*Kasap ve diğerleri/Türkiye*, B. No: 8656/10, 14/1/2014) negatif yükümlülük kapsamında incelemiştir. AİHM başka bir olayda, maktulün vücudunun hayati olmayan diğer bölgelerine isabet aldığında ölüm meydana gelebilecek sırt bölgesine ateş ederek silah kullanma yetkisini bu şekilde orantısız olarak aşan, aynı zamanda maktulün yakalanması için öldürücü olmayan alternatif yöntemleri de kullanmayan jandarma görevlilerinin taksirle öldürme oluşturan eylemlerini aynı şekilde negatif yükümlülük kapsamında incelemiştir (*Fadime ve Turan Karabulut/Türkiye*, B. No: 23872/04, 27/5/2010).

104. AİHM'e göre 2. madde, Sözleşme'nin en temel hükümlerinden biridir ve Avrupa Konseyini oluşturan demokratik toplumların ana değerlerinden yaşam hakkını korumaktadır. AİHM, yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın en dikkatli biçimde incelemeye tabi tutulması gerektiği görüşündedir. AİHM'e göre devlet görevlilerinin güç kullanımına ilişkin davalarda yalnızca güç kullanan devlet görevlisinin eylemleri değil aynı zamanda ilgili hukuksal veya düzenleyici sistem ile eylemin planlanması ve kontrolü dâhil olayı çevreleyen faktörlerin gözönünde bulundurulması gerekmektedir (*Nachova ve diğerleri/Bulgaristan* [BD], B. No: 43577/98, 43579/98, 6/7/2005, § 93).

105. Bunun yanında devletler, görevlilerin yüksek düzeyde mesleki yeterliliğe sahip olmalarını sağlamalı ve uygulanan kriterleri karşıladıklarından emin olmalıdır. Özellikle ateşli silahların emanet edildiği kolluk kuvveti mensuplarına gerekli eğitim verilmeli, bu kişilerin seçiminde özenli davranılmalıdır (*Saso Gorgiev/Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti*, B. No: 49382/06, 19/4/2012, § 51).

106. AİHM, güvenlik güçleri tarafından ölümcül bir gücün kullanılmasının belirli -Sözleşme'nin 2. maddesinde düzenlenen- durumlarda haklı görülebileceğini belirtmektedir. Bununla birlikte AİHM'e göre son çare olarak kullanılacak güç *kesinlikle gerekli olandan daha fazla* olmamalı ve yaşam hakkının niteliği gözönünde bulundurulduğunda can kaybının haklı görülebileceği durumlar dar yorumlanmalıdır (*Nachova ve diğerleri/Bulgaristan*, § 94).

107. AİHM, Sözleşme'nin 2. maddesini 1. maddesi ile birlikte yorumladığında Sözleşmeciler devletin yaşam hakkı kapsamındaki olay hakkında etkili şekilde bir soruşturma yürütme yükümlülüğünün bulunduğunu kabul etmiştir. AİHM, bu bağlamda Sözleşme'nin 1. maddesi kapsamında Sözleşmeciler devletlerin *yetki alanı dâhilindeki kişilerin Sözleşme'de tanımlanan haklarını ve özgürlüklerini koruma* genel görevi ile değerlendirilen Sözleşme'nin 2. maddesindeki yaşam hakkını koruma yükümlülüğünün güç kullanımı sonucunda hayatını kaybeden kişilerin ölümünü araştırmak için etkili bir soruşturma açılmasını dolaylı olarak gerektirdiğini belirtmektedir (*McCann ve diğerleri/Birleşik Krallık*, §§ 161-163). AİHM, bu yönde incelediği *McCann ve diğerleri/Birleşik Krallık* başvurusunda verdiği kararla devletin etkili soruşturma yürütme yükümlülüğü bulunduğunu ilk kez *belirgin* bir şekilde karar altına

almıştır. Devletin etkili soruşturma yükümlülüğü ilk kez *kamu görevlileri tarafından ölümcül güç kullanımı* ile ilgili olarak belirlenmiştir. AİHM, kamu görevlilerinin keyfî ve hukuka aykırı olarak öldürmelerinin yasaklanmasının uygulamada etkili olabilmesi için yetkili makamlarca ölümcül güce başvurulmasının yasallığının denetlenmesini sağlayan bir prosedürün olması gerektiğini belirtmektedir. AİHM, bu yükümlülüğünün temel amacının yaşam hakkını koruyan ulusal hukuktaki hükümlerin etkili bir şekilde uygulanmasını güvence altına almak ve kamu görevlileri veya makamlarının eylemlerinin suçlanabilmesi durumunda bu görevli ve makamların sorumlulukları altında meydana gelen ölümler hakkında hesap vermelerini sağlamak olduğunu her fırsatta dile getirmektedir (birçok karar arasından bkz. *Al-Skeini ve diğerleri/Birleşik Krallık* [BD], B. No: 55721/07, 7/7/2011, § 163; *Aktaş/Türkiye*, B. No: 24351/94, 24/4/2003, § 299). Diğer taraftan devlet görevlilerinin kullandığı öldürücü gücün hukukiliğinin denetlenmesi için bir usul bulunmaması hâlinde devlet görevlilerinin keyfî olarak öldürmemelerine dair genel kanuni yasak etkisiz kalır (*Armani Da Silva/Birleşik Krallık* [BD], B. No: 5878/08, 30/3/2016, § 230). *McCann ve diğerleri/Birleşik Krallık* başvurusunda verdiği karardan beri AİHM, bu yükümlülüğün sorumlu olduğu iddia edilen kişilerin kamu görevlileri ya da üçüncü kişiler veya mağdurun yaralanmasının kendisinden kaynaklı olup olmadığına bakmaksızın çeşitli durumlarda ortaya çıktığı kanaatinde dir.

108. AİHM, 2001 yılında incelediği bir başvuruda verdiği kararda ise soruşturmanın gerekliliklerine ilişkin kriterleri belirlemiştir (*Hugh Jordan/Birleşik Krallık*, B. No: 24746/94, 4/5/2001, §§ 105-109). Bu kriterler AİHM'in tamamen yeni belirlediği kriterler, başka deyişle ilkeler değildir. *McCann ve diğerleri/Birleşik Krallık* kararından beri önüne gelen davalarda uyguladığı kriterlerin sistematikleştirilmesinden ibarettir. AİHM, sonrasında süregelen tüm incelemelerinde bu ilkeleri somut olaylara uygulamış; herhangi birinin yerine getirilmemiş olduğunu tespit ettiğinde yaşam hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

109. Bu noktada AİHM'in olayda *kovuşturma* aşamasına geçilmesi durumunda etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin belirlediği gerekliliklerin soruşturma aşamasının ötesine uzandığına ve *karar verme aşaması dâhil* kovuşturmanın tamamının *kanunla yaşamı koruma yönündeki* pozitif yükümlülüğün gereklerini yerine getirmesi gerektiğine sıkça vurgu yaptığını hatırlatmak gerekir (pek çok karar arasından bkz. *Ali ve Ayşe Duran/Türkiye*, B. No: 42942/02, 8/4/2008, § 61). AİHM, yaşam hakkını korumaya yönelik pozitif yükümlülüğün ulusal hukuk sistemlerinin hukuka aykırı olarak bir kişiyi öldüren ya da ölümcül yaralayanlar hakkında *ceza hukukunu uygulayabilme kapasitesini göstermesi* gerektirdiğini kararlarında sıkça dile getirir (pek çok karar arasından bkz. *Nachova ve diğerleri/Bulgaristan*, § 60). Öte yandan AİHM, soruşturmadaki eksikliklerin kovuşturmada sorumlulukların ortaya konulması kapasitesine ciddi şekilde zarar verebileceğinin de gözardı edilemeyeceğini belirtmektedir (*Ağdaş/Türkiye*, B. No: 34592/97, 27/7/2004, § 102).

110. AİHM, tüm kovuşturmaların mahkûmiyet ve belirli bir cezaya hükmedilmesiyle sonuçlanmasına yönelik mutlak bir yükümlülük bulunmamasına rağmen ulusal mahkemelerin -kamu görevlilerinin ölüme yol açan ihmalkârlıkları sonucu ortaya çıkan suçlar dâhil olmak üzere- kişilerin hayatlarını sona erdiren veya tehlikeye atan suçları cezalandırmamaya hiçbir koşulda olanak vermemesi gerektiğinin altını çizmektedir. Kamu güveninin sürdürülmesi, hukukun üstünlüğünün sağlanması ve kanunsuz eylemlere yönelik herhangi bir hoşgörü ya da bu eylemlerde iş birliği olduğu görünümünün önlenmesi açısından bu durum hayati önem taşımaktadır (*Okkalı/Türkiye*, B. No: 52067/99, 17/10/2006; *Kasap ve diğerleri/Türkiye*, §§ 54-61).

111. AİHM, kamu görevlisinin karıştığı öldürme olayları için uygun olan yaptırımların seçimlerinde ulusal mahkemelere saygı gösterdiğini ancak *eylemin vahameti ile verilen ceza arasında açık orantısızlık olduğu durumlarda* değerlendirme ve müdahale etme hususunda yetki kullanmasının gerekli olduğunu belirtmektedir (*Nikolova ve Velichova/Bulgaristan*, B. No: 7888/03, 20/12/2007, § 61). AİHM, belirtilen yükümlülüğün yerine getirilip getirilmediğini incelemek için ulusal mahkemelerin bu kararlara varırken hukuk sisteminin caydırıcı etkisinin korunması ve yaşam hakkı ihlallerinin önlenmesinde oynaması gereken rolün öneminin altının çizilmesi amacıyla Sözleşme'nin 2. maddesi uyarınca davaya gereken önemi gösterip göstermediğini değerlendirmesi görevinin bulunduğunu belirtmektedir (*Ali ve Ayşe Duran/Türkiye*, § 62).

112. AİHM ayrıca gözaltında tutulan bir kişinin kolluk görevlilerince darbedilerek ölümüne sebep olduğu bir olaya ilişkin olarak yapılan başvuruda, derece mahkemesinin sanıkların verdikleri ifadeler, soruşturma ve kovuşturmada olayların tespiti aşamasındaki cezai takibat sırasında yetkili makamlara yardımcı oldukları gerekçe gösterilerek sanıklar hakkındaki hapis cezalarında indirimine gidilmesini, sanık kolluk görevlilerinin yetkili Cumhuriyet başsavcılığı ile hükmü veren derece mahkemesinde hiç ifade vermemeleri ile bunun yanında sürekli olarak aleyhlerindeki suçlamaları reddettiklerini gözönüne aldığı takdir yetkisini, kötü muamele yaparak ölümüne sebep olmak gibi vahim suç oluşturan bir fiilin hiçbir şekilde hoş görülemeyeceğini göstermekten ziyade bu fiilin sonuçlarını hafifletmek için kullandığı kanısına vardığını açıklamıştır (*Ali ve Ayşe Duran/Türkiye*, § 68).

113. AİHM, bu bağlamda bir polis memurunun bir şüpheliyi yakalamak isterken yetkilerini *taksirle* aşarak bu kişiyi öldürmesi olayında Yargıtay incelemesinden geçerek kesinleşmiş 1 yıl 1 ay 10 günlük hapis cezasını polis memurunun eylemiyle açıkça orantısız bulmuştur. AİHM ayrıca yetersiz cezanın ertelenmesini de eleştirmiştir. AİHM, derece mahkemesinin çok daha ağır bir ceza verme yetkisine sahip olmasına rağmen son derece hafif bir ceza belirlemesini ve bunu dahi ertelemesini, takdir hakkını böylesi ağır bir suça asla hoşgörüyü yaklaşmadığını göstermek yerine suçun sonuçlarını hafifletmek için kullandığı şeklinde değerlendirmiştir (*Kulah ve Koyuncu/Türkiye*, B. No: 24827/05, 23/4/2013, § 42). AİHM, yukarıda değinilen *Kasap ve diğerleri/Türkiye* başvurusunda (aynı kararda bkz. § 59) taksirle öldürme suçundan suçlu bulunan polis memurunun eylemine karşılık olarak belirlenen 1 yıl 8 aylık hapis cezasının açıklanmasının geri bırakılmasını cezasızlık oluşturduğu gerekçesiyle ihlal nedeni olarak görmüştür. AİHM, her ne kadar ulusal hukuk bu tür suçlara ilişkin hükümlerin açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesini mümkün kılrsa da mahkemelerin bu konudaki takdir haklarını ciddi bir suç teşkil eden eylemin sonuçlarını hafifletmek için kullanmamaları gerektiğini, ayrıca bu tür uygulamaların benzer eylemlerin önlenmesinde caydırıcı etkiye neredeyse hiç sahip olmadığını belirtmiştir (anılan kararda bkz. §§ 61, 62).

114. AİHM, kolluk görevlilerinin silahlı güç kullanımlarında hukuka aykırı olarak ölüme yol açtıklarının, ihlalin açıkça veya özü bakımından ulusal mahkemelerce tespit edilmesi hâlinde kural olarak öldürmenin esas itibarıyla Sözleşme'nin 2. maddesini ihlal ettiğinin kabul edildiği anlamına geldiğini belirtmekte; bu durumun kullanılan gücün Sözleşme'nin 2. maddesinin ikinci fıkrası kapsamında kesinlikle gerekli ve orantılı olup olmadığının kendisi tarafından tespit edilmesini gereksiz kıldığını açıklamaktadır. AİHM, belirtilen durumda incelemesinin sadece ulusal makamların ihlale uygun ve yeterli giderim sağlayıp sağlamadığı ve buna bağlı olarak devletin Sözleşme'nin 2. maddesindeki yükümlülüklerini usul ve esas bakımından yerine getirip getirmediğinin belirlenmesiyle sınırlı olduğunu ifade etmektedir (*Kulah ve Koyuncu/Türkiye*, § 38; *Kasap ve*

diğerleri/Türkiye, § 56; *Fadime ve Turan Karabulut/Türkiye*, § 43; aksi yöndeki değerlendirme için bkz. *Özcan ve diğerleri/Türkiye* B. No: 18893/05, 20/4/2010).

115. Bu tür durumlarda ödenen tazminatlar nedeniyle hükümetlerin mağduriyetin giderildiği itirazlarını da değerlendiren AİHM, yaşam hakkından mahrum bırakmayla ilgili bu tür başvurularda devletlerin sorumluların tespit edilip cezalandırılmasını sağlayacak etkili bir soruşturma yürütme yükümlülüğü bulunduğunu her defasında hatırlatır (*Al-Skeini ve diğerleri/Birleşik Krallık*, § 163; *Mustafa Tunç ve Fecire Tunç/Türkiye* [BD], B. No: 24014/05, 14/4/2015, § 177). AİHM'e göre yaşam hakkı kapsamında *etkili yargısal sistem kurmaya* ilişkin yükümlülüğün yerine getirilmesinde bu tür olaylarda başvuruçuların mağdur statülerinin sadece tazminat ödenmesi ile telafi edilmesi söz konusu olamaz. Yetkili makamların bu tür olaylarda izlemeleri gereken yolu tazminat ödemeye indirgemeleri, bazı durumlarda devlet görevlilerinin fiili dokunulmazlıkla denetimlerindeki kişilerin haklarını istismar etmelerini mümkün kılacak; bu durumda öldürmeye ilişkin genel yasaklar, temel önemine rağmen uygulamada etkisiz kalacaktır (*Özcan ve diğerleri/Türkiye*, § 54; *Kulah ve Koyuncu/Türkiye*, § 34). Benzer başvurularda AİHM sürekli olarak, ölüm nedeniyle tazminatın yeterli olabilmesi için iki tedbirin de uygulanması gerektiği değerlendirmesinde bulunmaktadır. AİHM'e göre bu tür durumda ilk olarak yetkili makamlar tarafından sorumluların tespit edilmesi ile cezalandırılmasını sağlayabilecek nitelikte etkili bir ceza soruşturması yürütülmelidir. İkinci olarak ise başvuruçucu gerektiğinde ölümün neden olduğu zarar nedeniyle tazminat almalı ya da en azından tazminat elde etme imkânına sahip olmalıdır (*Mehmet Tursun/Türkiye*, *Mehmet Tursun ve diğerleri/Türkiye*, § 56).

116. Diğer taraftan AİHM'in ulusal mahkemenin takdir ettiği cezai yaptırımın yeterli, maddi ve manevi zararların giderilmiş olduğunu tespit ettikten sonra mağduriyet sıfatının ortadan kalktığını değerlendirerek kabul edilemez bulunduğu başvurular bulunmaktadır. AİHM değinilen *Mehmet Tursun/Türkiye*, *Mehmet Tursun ve diğerleri/Türkiye* (aynı kararda bkz. § 59) başvurusunda; polis memurunun silah kullanımını 5237 sayılı Kanun'un 24. maddesi gereğince hukuka uygun bulmakla birlikte silahını dikkatsizce kullanarak ceza sorumluluğunu ortadan kaldıran nedende sınırı *taksirle* aştığını kabul edip ceza veren ulusal mahkemenin takdir ettiği 2 yıl 1 aylık hapis cezasını olayın şartlarına göre uygun ve yeterli bulmuştur. AİHM bunun yanında ulusal mahkemenin kararının gerekçesinde yaşam hakkının ihlal edildiğinin açıkça ifade edildiğini, mağdurların durumuna benzer başvurularda bizzat kendisinin belirlediği tazminatlarla uyumlu maddi ve manevi tazminatların verildiğini, polis memurunun on ay süreyle kademe ilerlemesinin durdurulması disiplin cezası aldığını belirterek yetkili makamlarca yaşam hakkının ihlal edildiğinin tespit edildiği ve ihlale ilişkin mağduriyetin bu şekilde ortadan kaldırıldığı gerekçesiyle başvuruyu kabul edilemez bulmuştur (aynı kararda bkz. §§ 61, 65).

b. Kötü Muamele Yasağı Yönünden

117. Sözleşme'nin "*İşkence yasağı*" kenar başlıklı 3. maddesi şöyledir:

"Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz."

118. AİHM Sözleşme'nin 3. maddesi ile ilgili içtihatlarında kötü muamele yasağının demokratik toplumların en temel değeri olduğunu vurgulamıştır. Terörizmle ya da organize suçlarla mücadele gibi en zor şartlarda dahi Sözleşme'nin güvenlik güçlerini, mağdurların davranışlarından bağımsız olarak işkence, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya

işlemlerden men ettiği belirtilmiştir. Sözleşme'nin 15. maddesinde belirtilen toplum hayatını tehdit eden kamusal tehlike hâlinde dahi kötü muamele yasağının istisnasına yer verilmediği, içtihatlarda hatırlatılmıştır (*Selmouni/Fransa* [BD], B. No: 25803/94, 28/7/1999, § 95; *Labita/İtalya* [BD], B. No: 26772/95, 6/4/2000, § 119).

119. Öte yandan bir muamele veya cezanın kötü muamele olduğunu söyleyebilmek için eylemin *minimum ağırlık eşiğini* aşması beklenir (*Raninen/Finlandiya*, B. No: 20972/92, 16/12/1997, § 55; *Erdoğan Yağız/Türkiye*, B. No: 27473/02, 6/3/2007, §§ 35-37; *Gafgen/Almanya* [BD], B. No: 22978/05, 1/6/2010, §§ 88-90; *Costello-Roberts/Birleşik Krallık*, B. No: 13134/87, 25/3/1993, § 30). Değerlendirmeye alınacak bu unsurlara muamelenin amacı ve kastı ile ardındaki saik de eklenebilir (*Aksoy/Türkiye*, B. No: 21987/93, 18/12/1996, § 64; *Eğmez/Kıbrıs*, B. No: 30873/96, 21/12/2000, § 78; *Krastanov/Bulgaristan*, B. No: 50222/99, 30/9/2004, § 53).

120. AİHM, Sözleşme'nin 3. maddesinin tartışılabilir ve makul şüphe uyandıran kötü muamele iddialarının etkili biçimde soruşturma yükümlülüğü getirdiğine dikkat çekmektedir (*Labita/İtalya*, § 131; *Tepe/Türkiye*, B. No: 31247/96, 21/12/2004, § 48). AİHM'in içtihadında tanımlanan etkinlik için minimum standartlar soruşturmanın bağımsız, tarafsız, kamu denetimine açık olmasını ve yetkili makamların titizlikle ve çabuklukla çalışmasını gerektirmektedir (*Mammadov/Azerbaycan*, B. No: 34445/04, 11/1/2007, § 73; *Çelik ve İmret/Türkiye*, B. No: 44093/98, 26/10/2004, § 55).

121. Devletin bireyleri kötü muameleye karşı koruma yükümlülüğü, sadece esasa ilişkin boyutu değil usule ilişkin boyutu da içermektedir. Usule ilişkin yükümlülükler, Sözleşme'de düzenlenen hakların teorik olmayıp etkili ve uygulanabilir olmasının zorunlu bir sonucudur. Aksi takdirde kötü muamele yasağının kamu görevlileri tarafından ihlal edildiğine ilişkin iddiaların soruşturulması, kötü muamele yasağının temel ve mutlak niteliğine rağmen uygulamada etkisiz kalacak ve kamu görevlilerinin cezasız kalmasına yol açacaktır (*Assenov ve diğerleri/Bulgaristan*, B. No: 24760/94, 28/10/1998, § 102; *Labita/İtalya*, §§ 131-136).

122. AİHM'in kolluk görevlilerinin eylemleri sonucunda meydana gelen ölüm olaylarına ilişkin olarak yapılan bazı başvuruları hem kötü muamele yasağı hem de yaşam hakkı kapsamında incelediği özel durumlar da söz konusu olmuştur. Bu duruma tipik örnek olarak verilebilecek olaylar genellikle fiziksel saldırı, başka deyişle darp sonucu gerçekleşen ölümlerdir (*Kişmir/Türkiye*, B. No: 27306/95, 31/5/2005; *Nafiye Çetin ve diğerleri*, B. No: 19180/03, 7/4/2009; *Ali ve Ayşe Duran/Türkiye*). AİHM, söz konusu başvurularda gözaltındayken kolluk görevlileri tarafından darbedilip öldürülen kişilerin yakın akrabalarının başvurularını hem yaşam hakkı hem de kötü muamele yasağı kapsamında incelemiş ve söz konusu hak ve yasağın ihlal edildiğine karar vermiştir. Bununla birlikte AİHM, benzer olaya -gözaltında işkenceye maruz kalarak öldürülme- ilişkin bir başvuruda önce yaşam hakkı kapsamında bir inceleme yaparak ihlal sonucuna ulaşmış ve işkence yasağına ilişkin şikâyeti kabul edilebilir nitelikte bulmakla birlikte yaşam hakkının ihlali sonucuna varırken dayandığı gerekçeleri dikkate alarak esasa ilişkin ayrı bir inceleme yapılmasına gerek olmadığı sonucuna varmıştır (*Yeter/Türkiye*, B. No: 33750/03, 13/1/2009). AİHM ayrıca gözaltına alınan kişilerin gözaltı sırasında ölmeleri veya gözaltı sırasında yaralandıktan sonra kaldırıldıkları sağlık kuruluşunda hayatlarını kaybetmeleri nedeniyle bu kişilerin yakınlarınca yapılan bazı başvurularda, devletin başvuru sahiplerinin yakınlarının ölümünden sorumlu olduğunu kabul ederek yaşam hakkı kapsamında bir inceleme yapmış ancak kamu görevlilerinin darp fiilleri nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiaları yönünden ayrı bir inceleme

yapılmasına gerek görmemiştir (*Tais/Fransa*, B. No: 39922/03, 1/6/2006, § 111; *Yurtsever ve diğerleri/Türkiye*, B. No: 22965/10, 8/7/2014, § 82).

123. AİHM ayrıca kamu görevlilerinin kötü muamele oluşturan eylemlerinin şikâyet konusu edildiği başvurularda da yaşam hakkı kapsamında yapılan başvurularda olduğu gibi kötü muamele faileri hakkında HAGB kararı verildiği hâllerde aynı gerekçelerle bu durumun cezasızlığa yol açtığı gerekçesiyle kötü muamele yasağının ihlal edildiğine karar vermektedir (*Eski/Türkiye*, B. No: 8354/04, 5/6/2012, § 36; *Taylan/Türkiye*, B. No: 32051/09, 3/7/2012, §§ 26, 46). Bununla birlikte AİHM, kötü muamelenin faillerine disiplin cezası verilmesinin söz konusu yasağın *caydırıcı etkisiyle bir bağının bulunduğunu* da sıkça ifade etmektedir. AİHM ayrıca bir kamu görevlisinin kötü muamele içeren suçla suçlanması durumunda soruşturma ve kovuşturma aşamasında görevden uzaklaştırılması gerektiğinin ve mahkûm edilmesi durumunda ise meslekten ihraç edilmesinin önemine de dikkat çekmiştir (*Abdulsamet Yaman/Türkiye*, B. No: 32464/96, 2/11/2004, § 55; *Eski/Türkiye*, § 34).

124. Diğer taraftan AİHM'e göre bireysel başvurudaki *mağdur* kavramı, davada menfaat veya dava ehliyeti gibi kurallardan bağımsız şekilde yorumlanır (*Gorraiz Lizarraga ve diğerleri/İspanya*, B. No: 62543/00, 10/11/2004, § 35). Ayrıca mağdur kavramının yorumu günümüzde değişime tabi olup mağduriyet kavramı aşırı biçimcilikten uzak şekilde uygulanmalıdır (*Gorraiz Lizarraga ve diğerleri/İspanya*, § 38).

125. AİHM, Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamında yapılan bireysel başvurularda aile bireylerinin kendileri bakımından da başvurularının kabul edilebilmesi için somut olayda iddia edilen eylemler nedeniyle yaşadıkları duygusal çöküntüden daha farklı bir boyut kazandıran özel faktörlerin varlığının gerekliliğine vurgu yapmaktadır. AİHM'e göre bu şikâyetlerin incelenmesinde aile bağları ile aile bireylerinin ilişkilerinin özel durumuna ve söz konusu olaylara ne kadar tanık olduklarına belirgin bir ağırlık verilmesi gerekmektedir (*Çakıcı/Türkiye*, B. No: 23657/94, 8/7/1999, § 98). AİHM zorla kaybedilme ve kayıp kişilerin gözaltında kötü muameleye maruz kaldığı iddialarını içeren başvurularda aile üyeleri bakımından ortaya çıkabilecek bir ihlalin temelinde kayıp olayının kendisinin değil ulusal makamların bu olaya tepkilerinin ve yaklaşımlarının yer aldığını belirtmektedir (*Çakıcı/Türkiye*, § 98).

126. AİHM bu tür şikâyetleri incelediği başvurularda hakları ihlal edilen kişinin aile üyelerinin olaydan dolayı ruhsal çöküntü ve üzüntü yaşamalarının kaçınılmaz bir sonuç olduğunu, Sözleşme'nin 3. maddesinin bu kişiler bakımından ihlal edilebilmesi için söz konusu durumun yeterli olmadığını, aile üyelerinden birinin mağdur olup olmamasının yaşadıkları duygusal çöküntüden farklı bir boyut kazandıracak özel faktörlerin başvuruda var olup olmadığına bağlı olduğunu ifade etmektedir (*Çakıcı/Türkiye*, § 98). AİHM, ciddi insan hakkı ihlallerinin aile üyeleri üzerindeki psikolojik etkisini kabul etmekle birlikte mağdurun yakınları için kötü muamele yasağı kapsamında ayrı değerlendirme yapılabilmesi için anılan etkiyi *ihlalin kendisinden kaynaklanan kaçınılmaz duygusal acının ötesine taşıyan* birtakım özel faktörlerin olması gerektiğini vurgulamaktadır (*Salakhov ve Islyamova/Ukrayna*, B. No: 28005/08, 14/06/2013, § 199).

127. Öte yandan AİHM'e göre bir ihlalin mağduru olduğu iddia edilen bir kişinin başvurunun yapılmasından önce ölmüş olması hâlinde gerekli hukuki menfaati bulunan kişinin ölen kişinin en yakın akrabası olarak ölüm veya kaybedilmeye ilişkin şikâyetlerini ileri sürdüğü bir başvuruda bulunma hakkı vardır (*Varnava ve diğerleri/Türkiye* [BD], B. No: 16064/90, 16065/90..., 18/9/2009, § 112). Bunun gerekçesi, iddia edilen ihlalin niteliği ve

Sözleşme sisteminin en temel hükümlerden birinin etkin bir şekilde uygulanmasına ilişkin değerlendirmeler ile belirlenen özel durumdur (*Fairfield/Birleşik Krallık* (k.k.), B. No: 24790/04, 8/3/2005).

128. AİHM ayrıca Sözleşme'nin yaşam hakkını güvence altına alan 2. maddesi kapsamında meseleler gündeme getiren ölüm veya kaybedilme olayıyla yakından bağlantılı olması koşuluyla kişilerin ölen ya da kaybedilen akrabaları adına kötü muamele yasağıyla ilgili olarak başvuruda bulunabilmelerine onay vermektedir (*Khayrullina/Rusya*, B. No: 29729/09, 19/12/2017, §§ 86-107). Öte yandan AİHM (*Can ve diğerleri/Türkiye* ((k.k.), B. No: 59683/12, 15/12/2020, §§ 25-28) başvurusunda ölenin kötü muameleye ve psikolojik baskıya maruz kaldığı, ileri sürülen hakların *devredilemez haklar* kategorisinde olduğu, ölen kişinin akrabalarının mağdur olarak değerlendirilemeyeceği sonucuna varmıştır. AİHM'e göre benzer ihlal iddialarının incelenbilmesi için başvurucuların basit bir maddi menfaatin yanı sıra iç hukuktaki yargılamaların başvurunun incelenmesini gerekli kılar nitelikte sonuçlanması gibi üstün bir manevi menfaate sahip olduklarını veya önemli bir genel menfaat gibi başkaca zorlayıcı nedenlerin bulunduğunu kanıtlamaları gerekir (*Can ve diğerleri/Türkiye*, § 26, *Karpylenko/Ukrayna*, B. No: 15509/12, 11/2/2016, §106).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

129. Anayasa Mahkemesinin 26/5/2022 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

130. Başvurucular;

i. Kolluk görevlilerinin *Gezi Parkı olaylarında* yakaladıkları göstericileri görev ve yetkilerinin kapsamı gereğince yetkili adli makamlara teslim etmek yerine darbederek ağır nitelikte yaraladıklarını hatta bu göstericilerden bazılarının darp sonucu ölümüne sebebiyet verdiklerini, başvuruya konu somut olayda da yakınlarının bu tür bir saldırı sonucunda öldürüldüğünü, olaya karışan kolluk görevlileri ve görevlilerle birlikte hareket eden kişilerin, yakınlarını da cezalandırma amacıyla darbederek öldürme kastıyla hareket ettiklerini,

ii. Olayda kolluk görevlilerinin saldırıyı gerçekleştirdikleri gibi kamu görevlisi olmayan diğer kişilerin saldırılarını da engellemeyip yakınlarının hayatını ve vücut bütünlüğünü korumadıklarını,

iii. Eskişehir Valisi'nin kolluk görevlilerinin suçlarını örtbas etmeyi amaçlayan açıklamalar yaptığını, bu açıklamalardan cesaret alan faillerin de olaydan sonra olayın yaşandığı sokakta bulunan işyerlerindeki kameraların kayıtlarını sildiğini,

iv. Olaya ilişkin soruşturmanın Emniyet Müdürlüğü görevlilerince yürütülüp delillerin olayın faili polis memurları ile aralarında kurumsal bağ bulunan memurlarca toplandığını, ayrıca delilleri toplama işlemlerinin jandarma birimlerince yürütülmesine ilişkin taleplerinin de reddedildiğini,

v. Soruşturmanın kolluk amirlerini kapsayacak şekilde genişletilmediğini oysa kolluk görevlileri olan faillerin kendilerine verilen emirleri yerine getirdiğini,

vi. Kovuşturma süreci yaşanırken siyasilerin olayı anımsatacak şekilde esnaflara ilişkin bazı açıklamalar yapmasının kovuşturmanın sonucunu etkilemeye yönelik olduğunu,

vii. Kamu davalarının genel uygulama değil bir istisna olması gereken naklinin -özellikle güvenlik güçlerinin karıştığı olaylar bakımından- rutin bir uygulama hâline geldiğini, somut olayda da bağımsız ve tarafsız bir yargılama yapılmasının önüne geçilmesi için davanın nakledildiğini oysa Eskişehir'in aynı tarihlerde başka davalar için güvenli görüldüğünü, Eskişehir Adliyesinin çevresinde olayın sorumlularının belirlenebilmesinin sağlanması amacıyla gerçekleştirilen barışçıl nitelikteki eylemlerin kamu güvenliğini bozucu olarak nitelendirilmesinin gerçeği yansıtmadığını, nakil kararının gerekçeden yoksun olup gerekçede sadece nakil bakımından değil naklin hangi sebeple Kayseri'ye yapıldığı konusunda bir açıklama da bulunmadığını,

viii. Yakınlarının işkence edilerek öldürülmesine rağmen kovuşturma sonucunda takdir edilen cezaların benzer öldürmelerin engellenmesi için gereken caydırıcılıktan çok uzak olduğunu, olayın kolluk görevlisi olan faillerinden H.E.ye verilen yetersiz cezanın açıklanmasının geri bırakılmasının bile söz konusu olduğunu, olaya karıştığı sabit olan, aksine kanaat getirilse dahi diğer kişilerin eylemlerine göz yumduğu açık olan polis memuru Ş.G.nin beraatine hukuka aykırı olarak karar verildiğini,

ix. Olaya karışan kolluk görevlilerinin disiplin hukukuna göre herhangi bir ceza ile karşı karşıya kaldıklarına ilişkin bir bilginin belgelerde bulunmadığını,

x. Olay nedeniyle yaşadıkları acının;

- Olayın görüntülerinin/haberinin medyada yer alması,

- Yakınlarının insanlık dışı bir eylemle öldürülmesi, ayrıca 38 gün yaşam savaşı verip bu süre içinde sağlığının her geçen gün kötüye gidişine tanıklık etmeleri,

- Kamu davasının gerekçeden yoksun şekilde başka yere nakledilmesi nedeniyle gerçekleştirilen her duruşma için uzun bir yol katetmek zorunda kalmaları,

- Soruşturma ve kovuşturmanın etkililikten uzak oluşu, delillerin karartılmasına yönelik çabalar, kovuşturma sonucunda yetersiz cezalara hükmedilmesi, bir sanık hakkında beraat kararı verilmesi ile süreç içinde sanıkların tutukluluklarına son verilmesi,

- Olayın faillerinin pişmanlık sergilemek bir tarafa görevlerinin gerekliliklerini yerine getirdikleri yönündeki açıklamaları hatta kendilerini hedef alan bazı saldırgan tutumları nedeniyle olayın katlanılmaz hâle gelmesinden dolayı olayda kendileri bakımından da kötü muamele yasağının ihlal edildiğini,

xi. Yakınlarının ölümünden sorumlu kolluk görevlilerinin bu saldırısının toplantılara ve gösterilere yapılan saldırıların bir parçası olduğunun açık olduğunu, bu itibarla saldırının aynı zamanda toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkına bir müdahale olduğunu belirterek kötü muamele yasağı ile yaşam, adil yargılanma, etkili başvuru ve toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

131. Bakanlık görüşünde 28/11/2018 tarihinde yapılan, Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 2018/34734 numaralı başvurunun konu edildiği 9/7/2018 tarihli kararının başvuru vekili tarafından 25/9/2018 tarihinde UYAP'tan öğrenilmesine rağmen başvurunun otuz günlük süreden sonra yapılması nedeniyle süre aşımından kabul edilemez olduğunun değerlendirildiği, diğer taraftan ölüm olayı nedeniyle İdare Mahkemesince hükmedilen tazminatların Ali İsmail Korkmaz'ın yakınları olan başvuru sahiplerine ödenmesi dolayısıyla somut olayda mağduriyetlerin giderildiğinin düşünüldüğü ifade edilmiştir.

132. Bakanlık görüşünde ayrıca barışçıl niteliğini kaybedip şiddet eylemlerine dönüşen ve ülke geneline yayılan olaylar nedeniyle bozulan kamu düzeninin, bireylerin can ve mal güvenliklerinin sağlanmasının elzem olduğu, kolluk görevlilerinin sahip oldukları imkânları bu amaca özgülediklerinde bu amacın yaşam hakkının korunması olduğunda ve bu amacı gerçekleştirmede sergilenen titizliğin tüm süreçte korunduğunda bir tereddüt bulunmadığı, gösterilen her türlü çabaya rağmen başvuruya konu olay dâhil bazı olaylarda üzücü birtakım gelişmelerin yaşandığı, bununla birlikte olayların yoğunluğu gözetildiğinde az sayıdaki bu türden olayın sorumluluğunun devlete yüklenemeyeceği ifade edilmiş; yetkili organların ellerindeki her imkânı kamu düzeninin yeniden sağlanması ile diğer bireyler ve göstericilerin hayatlarının korunması hedefi doğrultusunda azami ölçüde seferber ettiğinin değerlendirildiği belirtilmiştir.

133. Bakanlık görüşünde ayrıca Ali İsmail Korkmaz'ın ölümü hakkında yürütülen soruşturmanın etkililiğine ilişkin olarak bazı değerlendirmelere yer verilmiş; başvuru sahiplerinin soruşturmaya üst düzey kamu görevlilerinin dâhil edilmesi gerektiği iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olduğu, olayın gerçekleşmesi ile üst düzey kamu görevlilerinin talimatları arasında ceza hukuku bağlamında bir illiyet bağının bulunmadığı, bulunduğunu savunulabilir kılan bilgi ve belgenin varlığının da başvuru sahipleri tarafından ileri sürülmediği, varlığı iddia edilen müdahale talimatının kolluk görevlilerinin yetkisini aşacak, suç oluşturacak nitelikte hareket etmelerine yönelik olduğuna ilişkin herhangi bir somut kanıtın gösterilmediği ifade edilmiştir. Görüşte; söz konusu ceza muhakemesinin yetkili makamlarca yerine getirilmesi gereken tüm yükümlülüklerin eksiksiz bir şekilde yerine getirilmesiyle birlikte etkili biçimde yürütüldüğü, yetkili adli makamlarca ulaşılan hukuki değerlendirmelerden ayrılmayı gerektirir bir nedenin de bulunmadığının düşünüldüğü, sanıklardan yalnızca biri hakkındaki kısa süreli hapis cezası hükmünün açıklanmamasının -bu konudaki aksi yöndeki Anayasa Mahkemesi içtihadının farkında olunmasına rağmen- ceza muhakemesinin etkili olmadığı sonucuna ulaşılmamasına tek başına olanak vermediği ifade edilmiştir.

134. Başvuru sahipleri, Bakanlık görüşüne cevaplarında öncelikle tazminat almalarıyla ilgili olarak bir açıklamada bulunmuştur. Başvuru sahipleri, açtıkları tam yargı davası gerekçe gösterilerek mağduriyetlerinin giderildiğinin söylenemeyeceğini, destekten yoksun kalma zararını da içeren zararlarının giderilmesine konu ve idare hukuku kuralları çerçevesinde ele alınan idari yargıdaki bu davanın yakınlarının öldürülmesine ilişkin ceza muhakemesi ile Anayasa ve Sözleşme'de korunan yaşam hakkı ve kötü muamele yasağı kapsamında devletin

yükümlülüklerinin ihlal edildiği iddialarını içeren başvurularıyla bir ilgisinin bulunmadığını belirtmiştir.

135. Başvurucular Bakanlık görüşüne karşı cevaplarında ayrıca 2018/34734 sayılı başvurularına konu Yargıtay 1. Ceza Dairesinin onama kararını vekillerinin 25/11/2018 tarihinde öğrendiğini ve öğrendikten sonra süresi içinde (28/11/2018 tarihinde) bireysel başvurularını yapmaları nedeniyle bu başvurularında süre aşımının söz konusu olmadığını ifade etmiştir.

136. Başvurucular Bakanlığın görüşündeki diğer hususlara ilişkin olarak ise öz olarak yukarıda açıklanan iddialarını yinelemiş; ihlallerin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesini, davanın Eskişehir mahkemelerinde görülmesinin Kayseri 3. Ağır Ceza Mahkemesince yapılan işlemlerin yeniden yapılmasını zorunlu kılacağından ve bu durumun kendileri için ayrı bir elem yaratacağından kamu davasının nakli konusunda keyfiliği önleyici ve bu konuda yol gösterici bir karar verilmesi şartıyla ihlal kararının ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması amacıyla Eskişehir mahkemelerine değil Kayseri 3. Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesini talep etmiştir.

B. Değerlendirme

1. İddiaların Nitelendirilmesi ve İncelemenin Kapsamı Yönünden

137. Anayasa'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" kenar başlıklı 17. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, yaşama, ... hakkına sahiptir.

...

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.

Meşru müdafaa hali, yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde yetkili merciin verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına kanunun cevaz verdiği zorunlu durumlarda meydana gelen öldürme fiilleri, birinci fıkra hükmü dışındadır."

138. Anayasa'nın "*Devletin temel amaç ve görevleri*" kenar başlıklı 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri, ... kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

139. Anayasa'nın "*Temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması*" kenar başlıklı 15. maddesinin ikinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Birinci fıkrada belirlenen durumlarda da, savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında, kişinin yaşama hakkına, maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamaz; ...."

140. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurudaki iddialar; Ali İsmail Korkmaz'ın darbedilip öldürülmesi, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının ihlal edilmesi ile olaya ilişkin ceza muhakemesinin etkili olmamasıdır. Dolayısıyla başvuruda ceza muhakemesinin etkisizliği yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının yanında aynı zamanda adil yargılanma hakkı ile ilişkilendirilip bu hak kapsamında da nitelendirilerek ileri sürülmüşse de bu iddiaların kötü muamele yasağı ve yaşam hakkının maddi ve usule ilişkin boyutları kapsamında ele alınmasının uygun ve gerekli olduğu sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte başvuruda kötü muamele yasağı ve yaşam hakkının usule ilişkin boyutları incelendiği için söz konusu yasak ve hakla bağlantı kurularak ileri sürülen etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddialarının ayrıca incelenmesine gerek olmadığı kanaatine varılmıştır.

141. Diğer taraftan olay ve olgular ile yargısal mercilerin değerlendirmeleri dikkate alınarak Ali İsmail Korkmaz'a kötü muamelede bulunduğu, öldürmeme yükümlülüğünün ihlal edildiği ve olayla ilgili ceza muhakemesinin etkililikten uzak yürütüldüğü şikâyetlerinin ceza muhakemesinde sanık konumundaki polis memuru H.E. ile diğer sanıklar bakımından ayrı ayrı değerlendirilmesi, bu değerlendirmede H.E. hakkındaki iddiaların sadece kötü muamele yasağı, diğer sanıklar hakkındaki iddiaların ise yaşam hakkı ile kötü muamele yasağı kapsamında ele alınmasının gerektiği sonucuna varılmıştır. Bunun yanında Ali İsmail Korkmaz'ın yakınlarının olayda ölenin toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği ile ölümle sonuçlanan bu olay ve olayın ardından yaşanan ilgili sürecin kendileri bakımından da kötü muamele oluşturduğuna ilişkin iddialarının ayrıca incelenmesi gerektiği kanaatine varılmıştır.

2. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Genel Olarak

142. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "*Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar*" kenar başlıklı 46. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuru ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihma nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir."

143. 6216 sayılı Kanun'un 46. maddesinde kimlerin bireysel başvuru yapabileceği sayılmış olup anılan maddenin (1) numaralı fıkrasına göre bir kişinin Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmesi için *üç temel ön koşulun birlikte bulunması* gerekmektedir. Bu ön koşullar, başvuruya konu edilen ve ihlale yol açtığı ileri sürülen kamu gücü eylem veya işleminden ya da ihmalden dolayı başvuru sahibinin *güncel bir hakkının ihlal edilmesi*, bu ihlalden dolayı *kişisel olarak ve doğrudan* etkilenmiş olması ve bunların sonucunda başvuru sahibinin kendisinin mağdur olduğunu ileri sürmesidir (*Fetih Ahmet Özer*, B. No: 2013/6179, 20/3/2014, § 24).

144. Bireysel başvuru yolunu işletebilecekler esas itibarıyla doğrudan mağdur sıfatını taşıyan kişiler olmakla birlikte somut olayın koşulları ve ihlal edilen hakkın niteliğine göre doğrudan mağdur ile arasında kişisel ve özel bağ bulunan, dolayısıyla da Anayasa'nın ihlalden olumsuz etkilenen veya ihlalin sona ermesinden meşru ve kişisel menfaati bulunan kişiler de *dolaylı mağdur* sıfatıyla bireysel başvuruda bulunabileceklerdir (*Engin Gök ve diğerleri*, B. No: 2013/3955, 14/4/2016, § 53).

145. Nitekim Anayasa Mahkemesi, mağdurun bizzat başvuru yapmasının mümkün olmadığı ve akrabalık ilişkisinin bulunduğu kimi durumlarda -özellikle yaşam hakkının söz konusu olduğu durumlarda- başvuru sahiplerinin ihlalden doğrudan etkilenmemiş olmalarına rağmen dolaylı etkilenmiş olmaları nedeniyle başvuru yapabileceklerine karar vermektedir (pek çok karar arasından bkz. *Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 41).

146. Öte yandan ölen yakının Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında yasaklanan bir fiile maruz kaldığı iddialarını başvuranın dolaylı mağdur sıfatıyla dile getirip getiremeyeceği meselesinin incelenmesi gerekir (*Muazzez Babak ve Naif Babak*, B. No: 9/6/2021, § 107). Ancak başvuru sahibinin yakını maruz kaldığı fiil sonucunda yaşamını yitirmişse veya bundan çok kısa bir süre önce bu fiile maruz kalmışsa dolaylı mağdur sıfatı yönünden sorun bulunmamaktadır (*Esmâ Çelebi*, B. No: 2014/17591, 19/4/2017 § 80; *Muazzez Abak ve Naif Abak*, § 108). Anılan durumlar dışında dolaylı mağdur sıfatının varlığı, somut olayın koşullarına ve kötü muamele teşkil ettiği iddia edilen fiilin ölüm olayıyla bağlantısına göre belirlenmelidir (*Muazzez Abak ve Naif Abak*, § 109).

147. Başvuru sahipleri, hayatını kaybeden Ali İsmail Korkmaz'ın ebeveyni ve kardeşidir. Dolayısıyla Ali İsmail Korkmaz'ın yakını başvuru sahiplerinin yaşam hakkı kapsamında dolaylı mağdur statüsüne sahip olması nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiası ile ilgili olarak başvuru ehliyeti bakımından bir sorun görülmemiştir. Bununla birlikte başvuru sahiplerinin yakını Ali İsmail Korkmaz, polis memurları ve bu memurlarla birlikte hareket eden kişilerin darp şeklinde gerçekleşen kötü muamelesine maruz kalması sonucunda yaşamını yitirmiş olduğundan başvuruda, başvuru sahiplerinin ölen yakınları ile ilgili olarak ileri sürdükleri bu kötü muamele iddiaları bakımından dolaylı mağdur sıfatları olduğunu kabul etmek gerekir. Diğer taraftan Ali İsmail Korkmaz, polis memuru H.E.nin eylemi ile maruz kaldığı yaralama sonucunda yaşamını yitirmemiştir. Bununla birlikte olayın ardından yetkili makamlara şikâyetini bildirdikten sonra sağlık durumunun kötüleşmesi nedeniyle bilinci kapalı bir hâlde sağlık kuruluşunda tedavisine başlanan Ali İsmail Korkmaz, bir süre sonra burada yaşamını yitirmiştir. Ölenin vücut bütünlüğüne yönelik bu saldırılara ilişkin olarak sağlığında şikâyetini yetkililere bildirdiği, yakın akrabaları olan başvuru sahiplerinin Ali İsmail Korkmaz'ın ölümünden sonraki süreci takip ettikleri, yetkili makamların başvuru sahiplerinin mağdur sıfatını kabul ettikleri görülmüştür. Dolayısıyla fiziksel bütünlüğün dokunulmazlığına ilişkin hak devredilemez bir nitelikte ise de olayın gerçekleşme koşulları, özellikle Ali İsmail Korkmaz'ın bu saldırıya ölümünden kısa bir süre önce maruz kalıp sağlığında da şikâyetini yetkililere bildirmiş olması dikkate alındığında başvuru sahiplerinin mağdur yakınlarının maruz kaldığı bu saldırı ile ilgili olarak da dolaylı bir mağduriyetlerinin olduğunun kabul edilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

148. Diğer taraftan Bakanlığın başvuru sahiplerine tazminat ödenmesine karar verilmesi nedeniyle başvuru sahiplerinin mağdur sıfatlarının ortadan kalktığı görüşü ile ilgili olarak bir karar verebilmek için devletin yaşam hakkı ve kötü muamele yasağı kapsamında *etkili bir yargısal sistem kurmaya* ilişkin pozitif yükümlülüğünün kapsamı ile yükümlülüğün olayda ne ölçüde yerine getirildiğinin ayrıca tespiti gerekmektedir. Bu konuda öncelikle *kamusal yetkiyle güç kullanılması* sonucunda meydana gelen ölümlerin öldürmemeyi içeren negatif yükümlülük kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini, bu yükümlülüğün hem *kasıtlı biçimde* hem de *kasıt olmaksızın* ölümle sonuçlanan *her türlü güç kullanımını* kapsadığını belirtmek gerekir (*Cemil Danişman*, B. No: 2013/6319, 16/7/2014, § 44). Bununla birlikte öldürmemeye ilişkin negatif yükümlülüğün söz konusu olduğu bir durumda *etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğünün* yerine getirebilmesi için *gerektirmekteyse tazminat ödenmesinin veya buna ilişkin etkili bir*

yolun sağlanması yanında etkili bir ceza muhakemesi (söz konusu olmuşsa kovuşturma evresini de kapsayan) yürütülmesi gerektiği söylenmelidir. Başvuruya konu olayda da kovuşturma evresini kapsayan ve olayın sorumlusu olduğu değerlendirilen kişilerin cezai yaptırımlarla karşı karşıya kalmalarıyla sonuçlanan bir ceza muhakemesi ile ölenin yakınları mağdurlara olaydan kaynaklanan tüm zararlarının tazmini söz konusu olmuştur. Dolayısıyla başvuruda söz konusu yükümlülüğün ne ölçüde yerine getirildiği, dolayısıyla başvurucağın mağduriyetlerinin giderilip giderilmediğinin tespiti gerekir.

b. Polis Memuru H.E. Dışındaki Polis Memurları ve Diğer Kişiler Hakkında İleri Sürülen İddialar

149. Somut olayda Ali İsmail Korkmaz darbedilmesi ile ilgili olarak şikâyetlerini yetkili makamlara da bildirmesinin ardından yaralanması nedeniyle sağlık kuruluşunda tedavi görmekteyken darbedildikten 38 gün sonra yaşamını yitirmiştir. Bu nedenle olay, öncelikle yaşam hakkı kapsamında bir incelemeye tabi tutulacak; sonuca göre kötü muamele yasağı kapsamında bir inceleme yapılması gerekip gerekmediği değerlendirilecektir.

150. Devletin -negatif bir yükümlülük olarak- yetki alanında bulunan hiçbir bireyin yaşamını hukuka aykırı olarak son vermeme yükümlülüğü bulunmaktadır (*Serpil Kerimoğlu*, §§ 50, 51). Kamu görevlilerinin güç kullanması sonucu gerçekleştiği iddia edilen ölümlerin de şüphesiz devletin sahip olduğu *hiçbir bireyin yaşamına son vermeme* negatif yükümlülüğü kapsamında incelenmesi gerekmektedir. 2559 sayılı Kanun'un 16. maddesinde belirtildiği üzere bir güç kullanımı; bedenî kuvvet, diğer maddi güç araçları veya silah kullanılması şeklinde gerçekleşebilecektir.

151. Devletin yaşam hakkı kapsamında yaşamı korumak için etkili hukuki tedbirler alması (gerekli yasal düzenlemeleri oluşturma ve yasaların uygulanmasını sağlayacak etkili bir mekanizma kurma şeklinde) gerekir. Devletin bunun yanında doğal olmayan (şüpheli) bir ölüm gerçekleşmiş ise olayı soruşturma ve gerektiğinde ihlale uygun karşılık gelen yeterli yaptırıma karar vermeye ilişkin usul yükümlülüğü de bulunmaktadır. Ölümle ilgili olayın ardından olay hakkında etkili bir soruşturma yürütülmesiyle yerine getirilebilecek bu pozitif yükümlülük, soruşturma işlemleri ile yöntemlerine ilişkin olduğundan yaşam hakkının usul boyutunu oluşturmaktadır. Bu yükümlülükte amaç, *mağduriyetlerin giderilmesinin yanında* devletin etkili, başka deyişle *caydırıcı yaptırımlar içeren yasal düzenlemeleri oluşturma ve bu yasaların uygulanmasını sağlayacak etkili bir mekanizma* (mahkemeler, başsavcılıklar vb.) kurma yoluyla *yaşamı koruma altına almasının anlam ifade edebilmesini* sağlamaktır. Bu ise ancak yaşam hakkını koruyan hukukun etkili şekilde uygulanabilmesi ile olabilmektedir. Bu nedenle Anayasa'nın 5. maddesi ile bir arada yorumlanan 17. maddesinden doğan yaşamı koruma yükümlülüğü, devlete bu konuda gerekli hukuki tedbirler oluşturma yükümlülüğü yanında olayın niteliğine göre yaşamı koruma potansiyeline sahip hukukun etkili bir biçimde uygulanmasına ilişkin olay sonrası bir başka yükümlülük yüklemektedir. Bu itibarla usul yükümlülüğü, yaşamı korumaya ilişkin pozitif yükümlülüğün somut olayda yerine getirilmesi gereken bir parçası, uzantısı olmaktadır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Aziz Biter ve diğerleri*, B. No: 2015/4603, 19/2/2019, § 58). Dolayısıyla yaptırımlara ilişkin bazı uygulamalar, ihlalleri gerçekleştiren sorumluların cezasız kalmalarına ya da gerektiği gibi cezalandırılmamalarına yol açarak *caydırıcılığı* sağlayamadığı için etkili ceza soruşturması yürütülmesi yükümlülüğünü açıkça zedelemektedir. Bu durum, yaşam hakkını korumak için oluşturulan mevzuatın etkili şekilde uygulanmamasına, dolayısıyla da kişilerin hayatlarının kanunla korunamamasına sebebiyet vermektedir (*Seyfullah Turan ve diğerleri*, B. No: 2014/1982, 9/11/2017, § 162).

152. Şüpheli bir ölüm olayı hakkında yürütülen ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği etkinlikte olduğunun kabul edilebilmesi için;

- Soruşturma makamlarının olaydan haberdar olur olmaz, resen harekete geçerek olayı aydınlatabilecek ve varsa sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek delillerin tespit edilebilmesi için kendilerinden makul olarak beklenen tedbirleri almaları (*T.A.* [G.K.], B. No: 2017/32972, 29/9/2021, § 110),

- Kamu görevlilerinin güç kullanımı sonucu gerçekleşen ölümlerde, soruşturma makamlarının olaya karışmış olabilecek kişilerden bağımsız olması (*T.A.*, § 110),

- Soruşturma sürecinin kamu denetimine açık olması, meşru menfaatlerini korumak için ölen kişinin yakınlarının soruşturma sürecine gerekli olduğu ölçüde katılabilmelerinin sağlanması (*T.A.*, § 110),

- Soruşturmanın makul özen ve süratle yürütülmesi (*T.A.*, § 110),

- Soruşturma makamlarınca olayın sebebinin objektif analizinin yapılarak soruşturma sonucunda alınan kararın elde edilen tüm bulguların kapsamlı, nesnel ve tarafsız bir analizine dayalı olması -olayda güç kullanımı varsa kararın ayrıca yaşam hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'nın aradığı zorunlu durumdan kaynaklanan orantılı bir müdahale olup olmadığına yönelik değerlendirme içermesi- gerekir (*Cemil Danışman*, § 99).

153. Somut olayda ceza muhakemesine ilişkin ileri sürülen iddiaların soruşturmada delillerin olaya karışan kolluk görevlileri ile aralarında kurumsal bağ olmayan görevlilerce toplanmadığı, davanın naklinin etkili katılımı engellediği, olayda sorumlulukları bulunan üst düzey yetkili kamu görevlilerinin sorumluluklarının belirlenmediği, ayrıca yetkili mercilerce olayın faillerinin sorumluluğunun doğru tespit edilmeyip bu durumun bir sonucu olarak ise sorumluların suçlarına karşılık gelen uygun ve yeterli, aynı zamanda benzer olaylarda caydırıcı bir etki gösterebilecek cezalarla karşı karşıya bırakılmadıkları, bir polis memurunun ise değil yetersiz cezalarla cezalandırılmak delillerin takdirindeki isabetsizlik sonucunda hiç cezalandırılmadığı olduğu anlaşılmıştır. Başvuruda ayrıca Eskişehir Valisi'nin medyaya yansıyan bazı konuşmalarının olayın faillerini cesaretlendirerek adı geçenlerin görüntüleri silmelerine veya sildirmelerine kadar varan delil karartması fiillerini gerçekleştirdikleri, bu durumun yürütülen ceza soruşturmasının etkililiğini zedelediği iddiasının ise görüntülerin silinmesine ilişkin olarak başka soruşturma ve kovuşturmalar yürütülmesi nedeniyle başvuruya konu edilen ceza muhakemesi üzerinden incelenmesinin mümkün olmadığı belirtilmelidir.

154. Dolayısıyla başvuru, ilk olarak yetkili adli mercilerin olayın aydınlatılmasına hizmet edecek delillerin toplanması bakımından kendilerinden makul olarak beklenebilecek tedbirleri alıp almadığı, sürecin bağımsız ve tarafsız olarak yürütülüp yürütülmediğiyle ilgili olarak değerlendirmeye tabi tutulacaktır. Bununla birlikte yetkili merci Cumhuriyet Başsavcılığınca soruşturmanın resen ve derhâl başlatıldığı, ceza muhakemesinin bir bütün olarak makul süratte yürütüldüğü, başvuruçuların da bu hususlarda aksi yönde bir şikâyet ileri sürmediği görülmüştür.

155. Somut olayda başvuru delillerin toplanmasında özensizlik gösterildiği, delillerin elde edilmesi ve incelenmelerine ilişkin bazı işlemlerin sanık polis memurları ile aralarında kurumsal bağ bulunan emniyet görevlilerince yapıldığı gibi birtakım şikâyetler ileri sürmüş ise de yukarıda yer verilen olay ve olgulardan da açıkça görüldüğü üzere olay yerindeki güvenlik kameralarının kaydettiği ancak akabinde silindiği anlaşılan görüntülerin yeniden elde edilmesi yönünde yoğun çaba gösterilmiş ve olaya karışan polis memurlarıyla aralarında kurumsal olarak hiçbir bağ bulunmayan jandarma görevlilerinin olaydan sonra silinen/sildirilen görüntülerin geri getirilebilmesi için sarf ettikleri çaba sayesinde görüntülerin geri getirilmesi mümkün olabilmektedir. Olayın gelişimi ile gerçekleşme koşullarının belirlenip buna göre bir sonuca varılmasında bu görüntülerin kritik bir önemi olduğu, ağırlıklı olarak bu görüntüler sayesinde olayın faillerinin belirlenebilir cezalandırılabilirdiği açıkça görülmektedir. Bununla birlikte maddi gerçeğin şüpheye yer bırakmayacak nitelikte açığa çıkarılıp olayın sorumlularının belirlenmesi bakımından hiçbir duraksamaya yer verilmeyerek araştırmaların yapıldığı, bu bağlamda sadece görüntüye bağlı kalınmayıp bilirkişi incelemesi, tanık delili gibi diğer delillere de başvurulduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle olayda maddi gerçeğin açığa çıkarılması ve olayın sorumlularının belirlenmesi yönünde gerekli çabanın gösterildiği, sürecin bağımsızlığı ve tarafsızlığına gölge düşürebilecek herhangi bir tutum veya açık bir özensizlik olmadığı sonucuna varılmıştır.

156. Öte yandan olaya ilişkin kamu davasının naklinin de mağdurların söz konusu davaya etkili katılımlarını engelleyip engellemediği bakımından incelenmesi gerekir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesinin dava naklinin *somut olayın koşullarına göre* mağdurların etkili katılımlarının önünde engel teşkil ettiği ve bu durumun da yaşam hakkı kapsamındaki etkili ceza soruşturması yürütülmesi yükümlülüğünü ihlal ettiğine ilişkin değerlendirmelerde bulunduğu *Seyfullah Turan ve diğerleri* başvurusunda konunun genel ilkelerini belirlediğini belirtmek gerekir.

157. Buna göre öncelikle kamu davasının görevli ve yetkili mahkemenin bulunduğu yerde görülmesinin bazı durumlarda etkili soruşturma yürütme yükümlülüğünü yerine getirmesini engelleyen olayların yaşanmasına yol açabilecek, yargılamanın taraflarını ciddi tehditlere maruz bırakabilecek, buna bağlı olarak da taraflara tanınan usule ilişkin anayasal güvenceleri zedeleyebilecek ya da tamamen ortadan kaldıracabilecek nitelikte kamu güvenliği bakımından açık ve yakın bir tehlike yaratan bazı sonuçların doğmasına sebep olabileceği belirtilmelidir (*Seyfullah Turan ve diğerleri*, § 173).

158. Dolayısıyla yaşam hakkı kapsamındaki davanın görevli ve yetkili mahkemenin bulunduğu yerde görülmesinin -söz konusu bölgede meydana gelebilecek toplumsal olaylar ya da benzeri faktörler dikkate alınarak- kamu güvenliği için tehlikeli olduğu gerekçesiyle başka yere nakledilmesine karar verilebilmesi mümkündür (*Seyfullah Turan ve diğerleri*, § 174).

159. Bu durumda davanın başka yerdeki bir mahkemeye nakli yapılırken üzerinde önemle durulması gereken husus, davanın naklinin etkili soruşturma yürütülmesindeki temel amacı tehlikeye düşürüp yaşam hakkı kapsamındaki ilkeler ve esaslara aykırı neticelerin doğmasına sebep olmaması gerektiğidir (*Seyfullah Turan ve diğerleri*, §§ 175, 176).

160. Diğer taraftan davanın belli bir yerde görülmesinin kamu güvenliği bakımından tehlike doğurabilme potansiyeli olduğu hâllerde nakil konusunda yapılacak değerlendirmede salt güvenlik ile ilgili genel sorunlar gözönünde bulundurulmamalı,

güvenlik riskinin dava üzerinde olumsuz bir etkisinin bulunup bulunmadığı da gözetilmelidir. Bunun yanında yargılamanın ilgili yerde başlamasının veya sürdürülmesinin kamu güvenliği bakımından açık ve yakın tehlike doğuracağı kanaatine varıldıktan sonra nakille ilgili yapılacak değerlendirmede sadece genel asayişin bozulmasının önlenmesinin değil dava taraflarının yargılamaya ilişkin anayasal haklarını kullanmalarının engellenmesi tehlikesinin ortadan kaldırılması amacının da gözönünde tutulması gerekmektedir (*Seyfullah Turan ve diğerleri*, § 177).

161. Katılımın etkililiğinin seviyesi, başvuruya konu kovuşturmaların kendine özgü koşullarına göre değişebilecektir. Ancak her hâlükârda olayın failinin sorgulandığı, delillerin tartışıldığı oturumlara katılmak isteyen mağdurlara meşru menfaatlerini korumak için bu imkân tanınmalıdır. Aksinin kabulü katılımın sadece teoride kabul edilmesi, pratikte ise sağlanmaması anlamına gelebilecektir (*Seyfullah Turan ve diğerleri*, § 187).

162. Öncelikle somut olayda Antakya'da yaşayan başvuru sahiplerinin söz konusu davanın Eskişehir'de görülmeye devam edilmeyip Eskişehir'e göre Antakya'ya daha yakın konumdaki Kayseri'ye nakledilmesinin katılımlarını ne şekilde güçleştirdiğine ilişkin olarak herhangi bir somut açıklamada bulunmadıklarını söylemek gerekir. Dahası Eskişehir Mahkemesince kovuşturmada duruşma aşamasına geçilmeden gerçekleştirilen söz konusu nakil sonucunda başvuru sahiplerinin Kayseri'de görülen davaya katılabildikleri, kendilerini farklı barolara kayıtlı vekilleri aracılığıyla temsil ettirdikleri, kovuşturmadaki delillerin toplanması/delillerin tartışılması aşamasına katılabildikleri, duruşmada gerçekleştirilen diğer işlemlere ve alınan kararlara karşı itirazlarını dile getirebildikleri açıkça görülmektedir. Dolayısıyla davanın nakliyle, etkili soruşturma yürütülmesindeki temel amacın tehlikeye düşürülmesine ve etkili soruşturma yürütme yükümlülüğü kapsamındaki ilkelere aykırı bir sonucun bu bağlamda doğmasına sebep olunmadığı, başvuru sahiplerinin gerektiği ölçüde katılımlarının engellenmediği kanaatine varılmıştır.

163. Soruşturmanın etkililiğinde üzerinde durulacak bir diğer husus, başvuru sahipleri tarafından iddia edildiği gibi ceza muhakemesinde şüpheli veya sanık konumunda olmayan polis amirlerinin de olayda cezai sorumluluklarının bulunup bulunmadığıdır. Başvuru sahipleri, polis memurlarının amirlerinden aldıkları talimatlar doğrultusunda yakınlarını darbederek öldürdüklerini iddia etmiştir. Başvuru sahipleri bu iddialarında somut olarak bir yetkiliden ve bu yetkili tarafından verilmiş bir talimattan bahsetmemişlerdir.

164. Somut olayda İl Emniyet Müdürlüğü'nün TEM Şube Müdürlüğü biriminde görevli polis memurları ile bu memurlarla hareket eden sivil kişilerin gösteriye katılan ve Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğünde görevli memurların gösteriye müdahalesinden kaçan Ali İsmail Korkmaz'ı hukuka aykırı güç kullanarak darbettikleri ve bu darp sonucunda ölümün meydana geldiği konusunda bir tereddüt bulunmamaktadır. Bakanlık görüşünde de bu konuda bir itiraz yer almamıştır. Güvenlik güçleri; bir toplantı ve gösterinin yasa dışı olduğunu, göstericilerin suç işlediğini değerlendirdikleri bir durumda görevlerinin -demokratik bir hukuk devletinde olması gereken şekilde- ilgili düzenlemelere uygun hareket etmek olduğunu, her koşulda herhangi bir hukuka aykırı davranıştan kaçınmaları gerektiğini hiçbir zaman hatırlarından çıkarmamalıdır. Anayasa'nın en temel hükümlerinden 17. maddesi, demokratik toplumların ana değerlerinden olan yaşam hakkını korumaktadır. Bunun yanında maddenin her türlü kötü muameleyi açıkça yasakladığı belirtilmelidir. Anayasa'nın terörizm veya organize suçlarla mücadele ya da savaş, seferberlik ve olağanüstü hâl gibi en zor koşulların varlığında dahi kötü muameleyi *mağdurların davranışlarından bağımsız olarak* yasakladığı unutulmamalıdır.

165. Bu itibarla güvenlik güçlerinin hiçbir koşul altında cezalandırma, öç alma veya başka bir hukuka aykırı saikle hareket ederek bir kişinin yaşamına ve maddi ile manevi varlığına dokunmaması gerekir. Demokratik bir hukuk devletinde güvenlik güçlerinin ilgili yasalarla belirlenmiş, kendilerine verilen yetki ve görevleri kapsamında, hukuka uygun tarzda hareket etmeleri beklenmektedir. Aksi yöndeki bir tutum hiçbir koşul altında kabul edilemez. Bu türden hukuka aykırı bir tutum ile bu tür tutuma hoşgörü gösterildiği intibas uyandıran herhangi bir türden eylem ya da eylemsizlik, söz konusu anayasal güvencelere açıkça aykırı olacaktır.

166. Bu bağlamda hukuka açıkça aykırı şekilde gerçekleşen olay ile polis amirlerinin talimatları arasında ceza hukuku bağlamında bir illiyet bağının bulunmadığı, bulunduğunu savunulabilir kılan bilgi ve belgenin varlığının başvuru tarafından da ileri sürülmediği ortadadır. Somut olayda varlığı iddia edilen müdahale talimatının -ki bu yönde bir bilgi veya belge de bulunmamaktadır- kolluk görevlilerinin yetkisini bu şekilde aşacak, bu türden veya başka türden suç oluşturacak tarzda hareket etmelerine yönelik olduğuna ilişkin herhangi kanıtın gösterilmemiş olduğunu ifade etmek gerekir. Yetkili mercilerin eylemleri nedeniyle cezalandırdığı memurlar ile olay yerindeki işyeri sahibi ve bu kişinin yakınlarının hukuka açıkça aykırı olduğu ile hiçbir koşul altında kabul edilemez nitelikte olduğunda kuşku bulunmayan, herhangi bir mercinin bu yönde bir talimat verdiği intibas da uyandırmayacak tarzda ortak iradeyle hareket ederek gösteri alanından uzaklaşma amacındaki Ali İsmail Korkmaz'ın yaşamını yitirmesine sebebiyet verdikleri açıkça görülmektedir. Sanık M.S.nin göstericileri yakalama veya gözaltına alma talimatı almayıp sadece dağıtıp uzaklaştırma talimatı aldığı yönündeki savunmasının doğru olduğunun kabul edilmesi durumunda dahi böyle bir talimatlandırmanın kişilere karşı doğrudan ve aşırı güç kullanılması, göstericilerin toplu hâlde ve/veya ağır derecede darbedilmesi şeklinde anlaşılması gerektiğini veya anlaşılabilir potansiyeli olduğunu söylemek mümkün değildir. Sanık polis memurlarının diğer kişilerle birlikte polis müdahalesinden kaçan Ali İsmail Korkmaz'ı gösteriye katıldığı için çok sert bir karşılık vererek yola getirme veya cezalandırma kastıyla hareket ettiği, polis amirlerinin astları olan memurlarına sivil kişilerle hareket ederek ağır darp şeklindeki eylemi gerçekleştirmeleri yönünde talimat verdiklerine ilişkin herhangi bir bilgi veya kanıtın başvuru dosyasında yer almadığı, ayrıca polis memurlarının ve diğer kişilerin böyle bir talimat olmasa dahi polis amirlerinin bazı tutum ve sözlerinden cesaret alarak bu şekilde hareket ettiklerinin kabul edilmesini olanaklı kılacak herhangi bir bilgi ve belgenin bulunmadığı görülmüştür.

167. Başvurudaki bir diğer iddia ise bir polis memurunun Ali İsmail Korkmaz'ın yaşamını yitirmesiyle sonuçlanan darp eylemine katılmasına rağmen cezalandırılmamasıdır. Başvuru, bu memurun amir statüsüne sahip olduğunu -polis memuru meslek kademinden ötürü başpolis unvanı almıştır-, darp eylemine katılmasına rağmen cezalandırılmadığını, kaldı ki katılmadığı kabul edilse dahi diğerlerinin eylemini engellemeyerek yakınlarının yaşamını korumadığını ileri sürmüştür.

168. Esasen olayların oluşumuna ilişkin delillerin değerlendirilmesi idari ve yargısal makamların ödevidir (*Rıfat Bakır ve diğerleri*, B. No: 2013/2782, 11/3/2015, § 68). Anayasa Mahkemesinin ilgili makamların yerine geçerek delilleri değerlendirmesi söz konusu olamaz. Başka bir ifadeyle Anayasa Mahkemesinin görevi, yetkili makamların maddi olaylar ile ilgili yaptıkları değerlendirmelerin yerine kendi değerlendirmesini koymak değildir (*Hıdır Öztürk ve Dilif Öztürk*, B. No: 2013/7832, 21/4/2016, § 185).

169. Ayrıca Anayasa Mahkemesinin soruşturmalar ve kovuşturmaların sonuçlarıyla doğrudan ilgilenmediğini, Anayasa Mahkemesinin görevinin ilgili makamların Anayasa'nın

17. maddesi kapsamında yerine getirmek zorunda olduğu usul yükümlülüğünü somut olayda yerine getirip getirmediğini ya da ne ölçüde yerine getirdiğini belirlemekten ibaret olduğunu belirtmek gerekir (benzer değerlendirmeler için bkz. *Cemil Danışman*, § 110).

170. Diğer taraftan etkili soruşturma yükümlülüğü bir amaç değil uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Anayasa Mahkemesi bu yükümlülük açısından delillere ilişkin irdelemelerde bulunurken delillerin somut soruşturma kapsamında ne şekilde değerlendirilmesi gerektiğiyle ilgili herhangi bir yorum yapmamaktadır. Delillerin nasıl değerlendirildiği, yetkili makamların sorumluları saptama ve eylemleri gerektirmekte ise cezalandırma yükümlülüklerini ifa etmeleri konusunda kendilerinden beklenebilecek makul tedbirleri alıp almadıklarının tespiti açısından önem taşımaktadır (benzer değerlendirmeler için bkz. *Hıdır Öztürk ve Dilif Öztürk*, § 186).

171. Bu hususlara ilaveten yaşam hakkına ilişkin kovuşturma söz konusu olduğunda Anayasa Mahkemesi açısından ceza hukuku sorumluluğunun Anayasa ve uluslararası hukuk sorumluluğundan ayrı tutulduğu bilinmelidir. Organlarının, görevlilerinin ya da memurlarının eylemlerinden dolayı devletin Anayasa'dan ve Sözleşme'den doğan sorumluluğu ile kişilerin şahsi ceza sorumlulukları birbirine karıştırılmamalıdır. Anayasa Mahkemesinin şahsi ceza sorumluluğu bağlamında bir kanaate ulaşma, suçluluğa veya masumiyete ilişkin bir tespitte bulunma görevi bulunmamaktadır. Bu nedenle Anayasa Mahkemesince yer verilen tespitlerin masumiyet veya suçluluğa ilişkin değerlendirme içerdiği şeklinde yorumlanmaması gerekir (benzer değerlendirme için bkz. *Rıfat Bakır ve diğerleri*, § 143).

172. Somut olayda Anayasa Mahkemesinden önceki yetkili yargısal mercilerin bazı polis memurları ve bu görevlilerle birlikte hareket eden kişilerin başvuruçuların yakınının ölümüne sebebiyet verdikleri, bir memurun suça katıldığı yönünde her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delilin ise elde edilemediği kanaatine vardıkları görülmüştür. Bu kanaate varılmasında olaya ilişkin kamera görüntülerinin etkili olduğu, yetkili mercilerin görüntüleri ayrıntılı incelemeleri sonucunda bu kanaate vardıkları, dahası ve önemlisi görüntüler dışındaki başkaca bir delil vasıtasıyla da bu memurun suça katıldığı yönünde ya da suça katılmamakla birlikte diğerlerinin suçlarına karşı bir eylemsizliğinin bulunduğu ortaya konulmadığını değerlendirdikleri söylenmelidir. Bu noktada Anayasa Mahkemesinin yetkili mercilerin vardıkları bu sonuçtan farklı bir sonuca ulaşabilmesi için önünde aksi yönde kesin nitelikte bir kanıt veya bilginin olması gerektiğini bir kez daha vurgulamak gerekir. Somut olayda bu nitelikte bir kanıt veya bilginin olduğunu başvuruçular ileri sürmemiştir.

173. Son olarak olaydaki şahsi ceza sorumluluğunun hatalı tespit edildiği iddiası değerlendirilecek, ardından yetkili yargısal merciler tarafından anayasal yükümlülüklerle uygun olarak somut olayda belirledikleri sorumluluklara uygun ve yeterli karşılık gelecek yaptırımları belirleyip belirlemedikleri incelenecektir. Bu değerlendirme, sadece başvuruya konu olaylardaki mağduriyetlerin giderilip giderilmediği bakımından değil yargısal mercilerin benzer olayların önlenmesinde bu bağlamda sahip oldukları kritik önemi olan rolü yerine getirip getirmediğinin belirlenmesi için de gereklidir.

174. Somut olayda başvurular, olaydaki sorumluluk derecesinin *öldürmeye yönelik kasıt* olduğunu ileri sürmüş; iddia makamının talebinde ise sadece bir sanığın öldürme kastıyla hareket edip kasten öldürme suçundan cezalandırılması, diğerlerinin kasıtlarının yaralamaya yönelik olmakla birlikte bu yaralama ile gerçekleşen ölümden sorumlu tutulmaları gerektiği iddia edilmiş, kovuşturmayı yürüten derece mahkemesi ve kanun yolu

incelemesi yapan Yargıtay, tüm sanıkların kastının yaralamaya yönelik olduğu ancak başvuru sahiplerinin bu yaralanma neticesinde yaşamını yitirdiği, tüm sanıkların ölümden bu bağlamda sorumlu tutulmaları gerektiği kanaatine varmıştır. Başka bir anlatımla yetkili merciler, sanıkların öldürmeyi istemeyip yaralamak kastıyla hareket ettiğini kabul etmişse de Ali İsmail Korkmaz'ın bu darbetme eyleminde aldığı darbelerin etkisiyle yaşamını yitirdiğini gözönünde tutup sanıklar hakkındaki cezalarda artırımı gitmiştir. Görüldüğü üzere somut olay, 5237 sayılı Kanun'da tanımlanan kasıt sorumluluğu ile hayata ve vücut bütünlüğüne karşı suçların gündeme geldiği, yetkili mercilerce de kendine özgü koşullarının dikkate alınarak tartışıldığı bir olaydır.

175. Öncelikle olaylara ilişkin sorumluluklarla ilgili karar verme görevinin Anayasa Mahkemesine ait olmadığını belirtmek gerekir. Anayasa Mahkemesi, sorumluluk derecesi ve suçların niteliği ile ilgili olarak kendisinden önceki yetkili yargısal mercilerin yerine geçerek karar veremez. Anayasa Mahkemesinin sorumluluk derecesini belirleyen hukuk kurallarını yorumlamasının söz konusu olmadığı belirtilmelidir (benzer değerlendirme için bkz. *Rıfat Bakır ve diğerleri*, § 143).

176. Bu noktada olaya ilişkin ceza muhakemesinde yetkili makamların *vakıaları ve ölümden sorumlu kişileri tespit edebilecek nitelikte* soruşturma ve kovuşturma yürütmedikleri söylenemeyecektir. Nitekim ölümü meydana getiren sebep ile bu ölümün sorumluları tespit edilmiştir. Yetkili merciler, ölümün yaralama kastıyla gerçekleştirilen eylemler neticesinde meydana geldiğini belirlemiş; Ali İsmail Korkmaz'ın hastalığı nedeniyle kullandığı ilaçların ölüme yol açan beyin kanaması üzerinde etkisi olmakla birlikte darptan kaynaklanan travma meydana gelmeseydi ölümün gerçekleşmeyeceğini gözetmiştir.

177. Öte yandan Bakanlığın görüş yazısında açıklandığı ve başvuru sahiplerinin görüşe verilen cevapta da belirttiğine göre Ali İsmail Korkmaz'ın yakınlarına olay nedeniyle oluşan maddi ve manevi zararları ödenmiştir. Ölenin yakınları kendilerine ödenen bu tazminatların konusunun bireysel başvurularıyla bir ilgisi olmadığını ileri sürmüşse de tazminatların ölüm nedeniyle meydana geldiğini belirttikleri destekten yoksun kalma gibi maddi zararları ve olay nedeniyle duydukları üzüntüye karşılık takdir edilen zararlarıyla ilgili olduğu ve zararlarının kusursuz sorumluluğa bağlı olarak değil kamu gücünün olaydaki kusuruna dayalı olarak karar altına alındığı görülmüştür.

178. Bu itibarla olayın faillerine kısa süreli olmayan hapis cezaları verilmesiyle sonuçlanan bir ceza muhakemesiyle mağdurlara zararlarının ödenmesinin söz konusu olduğu olayda, yaşam hakkı kapsamındaki etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğünün ne ölçüde yerine getirildiğinin ve Ali İsmail Korkmaz'ın yaşamını yitirmesinden kaynaklanan mağduriyetin giderilip giderilmediğinin tespiti gerekir.

179. İfade edildiği üzere Anayasa Mahkemesinin ceza hukukuna ilişkin sorumluluğa dair bir tespitte bulunma görevi bulunmamakta ise de *kamu gücünün yargı fonksiyonunu yerine getiren yargısal mercilerin Anayasa'dan kaynaklanan kişilerin yaşamını korumak için oluşturulan hukuku etkili biçimde uygulama yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğini denetleme görevi bulunmaktadır*. Bununla birlikte somut başvuruda olduğu gibi Anayasa'da koruma altına alınmış bir hakkın ihlal edildiğinin Anayasa Mahkemesinden önceki yetkili mercilerce tespit edildiği durumlarda Anayasa Mahkemesinin başvuru sahiplerinin ihlal nedeniyle ortaya çıkan mağduriyetinin giderilip giderilmediğini incelemek görevinin olduğu ise izahtan varestedir.

180. Buna göre olayın sorumlularının kısa süreli olmayan hapis cezaları ile cezalandırıldığı, ceza muhakemesinin yürütülmesi sürecinde haklarındaki hükümler kesinleşen olayın faillerinden bazılarının cezalarının infazına başlandığı, kamu görevlisi olan faillerin diğerlerine göre daha yüksek cezalarla karşı karşıya bırakıldığı görülmüştür. Dolayısıyla kamu gücünün yargı fonksiyonunu yerine getiren yargısal merciler, kişilerin yaşamını korumak için oluşturulan hukuku etkili biçimde uygulamaya ilişkin olarak Anayasa'dan kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmiş; suç oluşturan eylemlere Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği ölçüde uygun ve yeterli karşılık gelecek caydırıcı cezalar belirlemiştir. Bir başka deyişle faillerin fiilleri ile cezalar arasında açık bir orantısızlığın bulunmadığı anlaşılmıştır.

181. Diğer taraftan yetkili mercilerin Anayasa'nın 17. maddesindeki güvencelerin somut olayda ihlal edildiğini açıkça kabul ettiğini belirtmek gerekir. Bu bağlamda olaya ilişkin olarak yürütülen ceza muhakemesinde, bilhassa olayda ilgili kanunlar çerçevesinde bir güç kullanımının söz konusu olmadığı, dolayısıyla zaten yakalama veya gözaltına alma amacıyla hareket etmedikleri anlaşılan sanık polisler yönünden ilgili kanunlarda düzenlenen güç kullanma hükümlerinin uygulanma şartlarının oluşmadığı, memur sanıkların olaydaki kasıtlarının başvuru sahiplerinin yakınına ilgili kanunlar çerçevesinde yakalamak ve/veya gözaltına almak olmayıp doğrudan darbetmek olduğu karar altına alınmıştır. Yargısal mercilerin somut olayda Anayasa'nın 17. maddesinde belirtilen meşru amaçlardan hiçbirinin gerçekleşmediğini açıklayarak olayın faillerinin eylemleriyle başvuru sahiplerinin yakınına yaşam hakkının ihlal edildiğini tespit ettiği, böylece Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının maddi boyutunun (esasının) ihlal edildiğini öz olarak kabul ettiği görülmüştür.

182. Ceza muhakemesi bir bütün olarak değerlendirildiğinde vakıaların tespit edilerek olayın faillerinin cezalandırılması ile sona eren etkili bir süreç yürütülmüştür. Memurlar hakkındaki hapis cezalarının devlet memurluğundan çıkarılmalarını gerektirecek nitelikte olduğu anlaşılmıştır. Son olarak İdare Mahkemesinin Danıştay tarafından onanarak kesinleşen kararında, ceza muhakemesi ile bu süreçteki mahkûmiyet hükümlerine atıf yapılarak ölüm sonucunun kamu hizmetinin sunulması sırasında ortaya çıktığı, idarenin kusurlu olduğu kanaatine varılmış; bu nedenle başvuru sahiplerine tazminat ödenmesine karar verilmiştir. Bu tazminatlar -başvuru sahipleri tarafından bu bağlamda itiraz edilmeyen Bakanlık görüşünde açıklandığına göre- 25/10/2017 tarihinde başvuru sahiplerine yasal faizleri ile birlikte ödenmiştir. Öncelikle tazminat miktarlarının Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda takdir ettiği miktarlara yakın miktarlar olduğu belirtilmelidir. Diğer taraftan başvuru sahiplerinin tazminatların yetersiz olduğunu ileri sürmedikleri de görülmüştür.

183. Sonuç olarak başvuru sahiplerinin yakınına *kötü muamele oluşturan kasıtlı fiiller sonucunda* hayatını kaybetmesiyle ilgili olarak Anayasa Mahkemesinden önceki yetkili makamların etkili bir ceza muhakemesi yürüterek yaşam hakkının ihlalini tespit edip olayın sorumlularını suçlarıyla uygun ve yeterli cezalarla cezalandırdıkları, ayrıca başvuru sahiplerine ölümle sonuçlanan olaydan kaynaklanan zararlarına karşılık olarak yeterli miktarlarda tazminatların da ödendiği değerlendirilmiştir. Bu nedenle olayda yaşam hakkının ihlalinin tespit edilip ihlalden doğan mağduriyetin giderildiği kanaatine varılmıştır.

184. Yaşam hakkı kapsamında yapılan değerlendirmeler dikkate alınarak bu başlık altında incelenen iddialar yönünden ayrıca kötü muamele yasağı kapsamında da bir inceleme yapılmasına gerek olmadığı değerlendirilmiştir. Dolayısıyla iddiaların bu kısmının ihlallerden doğan mağduriyetlerin giderilmiş olması nedeniyle *mağdur statüsü* (kişi) yönünden kabul edilemez olduğu sonucuna varılmıştır.

185. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *kişi bakımından yetkisizlik* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

c. Ali İsmail Korkmaz'ın Yakınları Olan Başvurucuların Kötü Muamele Yasağının Kendileri Bakımından İhlal Edildiğine İlişkin İddiaları

186. Bireysel başvuruda *mağdur* kavramı, davada menfaat veya dava ehliyeti gibi kurallardan bağımsız bir şekilde yorumlanır. Ayrıca mağdur kavramının yorumu günümüzde toplumun koşulları ışığında değişime tabi olup bu kavram aşırı biçimcilikten uzak şekilde uygulanmalıdır (*Mahmut Tanal (2)*, B. No: 2014/11438, 23/7/2014, § 20).

187. Bireysel başvuruda bir başvurunun kabul edilebilmesi için başvurunun sadece mağdur olduğunu ileri sürmesi yeterli olmayıp ihlalden doğrudan etkilendiğini yani mağdur olduğunu göstermesi veya mağdur olduğu konusunda Anayasa Mahkemesini ikna etmesi gerekir. Bu itibarla mağdur olduğu zannı veya şüphesi de mağdurluk statüsünün varlığı için yeterli değildir (*Ayşe Hülya Potur*, B. No: 2013/8479, 6/2/2014, § 24).

188. Başvurucular, yakınlarının ölümü sonucu yaşadıkları üzüntünün olaydaki bazı unsurların gerçekleşmesiyle birlikte ızdıraba dönüşmesi nedeniyle kötü muameleye maruz bırakıldıklarını ileri sürmüştür. Başvurucular; yakınlarının darbedilerek yaşamını yitirmesini, başka deyişle hayatını kaybediş biçimini ve ölümünden önceki tedavisi sürecinde yaşadıkları ağır ruhsal ızdırabı, olayın medyada yer almasını, ceza muhakemesinin etkisiz olmasını ve davanın nakledilmesini, olayın faillerinin yaptıklarından dolayı pişmanlık sergilemek bir yana görevlerini yerine getirdikleri yönünde açıklamada bulunmalarını, ayrıca bu kişilerin kendilerine yönelik bazı davranışlarını ölüm nedeniyle yaşadıkları üzüntüyü daha katlanılmaz bir duruma getirdiğine gerekçe olarak göstermişlerdir.

189. Öncelikle Ali İsmail Korkmaz'ın ölümünün ve olayın gerçekleşme koşullarının çok üzüntü verici olduğu belirtilmelidir. Başvurucuların üniversite öğrencisi olan çok genç yaştaki yakını trajik bir şekilde yaşamını yitirmiştir. Olayın sorumlularının hiçbir koşulda kabul edilemez ve hukuka açıkça aykırı olan eylemlerinin bir izahının olmadığı ortadadır.

190. Bununla birlikte olaydan sonraki süreçte, yetkili organların makul olarak yapılması kendilerinden beklenebilecek işlemleri etkili biçimde yerine getirdiği görülmüştür. Diğer taraftan başvurucular, anılan süreçte olayın sorumlularından kendilerine yöneldiğini ileri sürdükleri eylemlerle ilgili olarak somut herhangi bir açıklamada bulunmamışlardır. Bununla birlikte olayın faillerinin atılı suçlamaları reddetmelerinin veya mağdurlara yönelik bazı tutumlar sergilemelerinin de bu bağlamda yapılacak değerlendirmede dikkate alınabilecek bir unsur olmadığı belirtilmelidir. Dolayısıyla başvuruya konu olayda, Ali İsmail Korkmaz'ın yakınlarının duydukları üzüntüye farklı bir nitelik kazandıracak herhangi bir unsurun söz konusu olmadığı anlaşılmıştır.

191. Sonuç olarak somut olayda başvurucuların, yakınları Ali İsmail Korkmaz'ın maruz kaldığı eylemlerden ve ölümünden dolayı duyduklarını ifade ettikleri üzüntü haricinde bu üzüntüye farklı bir boyut kazandıracak, böylece kötü muamele yasağının *kendileriyle ilgili olarak* ihlal edildiğini savunabilecekleri ve kötü muamelenin *doğrudan* mağduru olduklarını gösterebildikleri özel bir unsur tespit edilememiştir.

192. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *kişi bakımından yetkisizlik* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

d. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

193. Başvurucular, Ali İsmail Korkmaz'ın ölümüne neden olan darp olayının bir toplantı ve gösteriye yönelik haksız polis saldırısının bir parçası olduğunu, bu sebeple toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının da ihlal edildiğine karar verilmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Bakanlık, anılan hak konusunda görüş bildirmemiştir.

194. Anayasa Mahkemesi başvurucuların şikâyetlerinin toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı kapsamında incelenmesi gerektiğini değerlendirmiştir. Anayasa'nın "*Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı*" kenar başlıklı 34. maddesi şöyledir:

"Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ancak, milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla ve kanunla sınırlanabilir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir."

195. Başvurucuların birinci derece yakını olan Ali İsmail Korkmaz, katıldığı toplantı ve gösteri yürüyüşü sona erdikten sonra aralarında kolluk görevlilerinin de olduğu kişilerce sırf bir toplantının katılımcısı olması nedeniyle ölümüne neden olacak şekilde darbedilmiştir. Ali İsmail Korkmaz bu müdahale sonrası sorumlu olan kişilerin cezalandırılması için Başsavcılığa başvurmuş, ardından yaşamını yitirmiştir. Ölenin yakını başvurucular, Ali İsmail Korkmaz'ın toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuruda bulunmuştur. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının devredilmez haklardan olması nedeniyle başvurucuların Ali İsmail Korkmaz adına Anayasa Mahkemesi önünde bir talepte bulunmalarının mümkün olup olmayacağı değerlendirilmelidir. Bahsi geçen mesele Ali İsmail Korkmaz'ın toplantı hakkına yönelik bir müdahalenin olup olmadığı meselesinin incelemesiyle yakından ilişkilidir.

196. Anayasa Mahkemesi toplantı hakkı çerçevesindeki *müdahale* kavramının ifade özgürlüğünde olduğu gibi sadece hakkın kullanılmasından önceki bazı önleyici tedbirleri değil hakkın kullanılması sırasında veya kullanıldıktan sonra yapılan muameleleri de kapsadığını birçok kez açıklamıştır (*Osman Erbil*, B. No: 2013/2394, 25/3/2015, § 53; *Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri* [GK], B. No: 2014/920, 25/5/2017, § 29). Dolayısıyla bir gösterinin katılımcılarından olması nedeniyle bir kimseye fiziksel güç uygulanması toplantı hakkının kullanılmasına yönelik davranış olarak kabul edilmelidir.

197. Ali İsmail Korkmaz darbedilmesinin ertesi günü sorumluların cezalandırılması için yetkili kolluk makamlarına şikâyetçi olmuştur. Anayasa Mahkemesi yerleşik hâle gelen içtihadında, bir toplantı ya da gösteri yürüyüşü esnasında katılımcılara yönelik müdahaleler

nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği şikâyetleri ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği yönündeki açıkça dayanaktan yoksun olmayan şikâyetlerin birlikte ileri sürüldüğü başvurularda delillerin derhâl toplanması, olayın aydınlatılmasına yönelik araştırma yapılması ve sorumluların tespit edilmesi için ceza soruşturmasının gerekliliği konusunda herhangi bir tereddüt bulunmadığını ve bu başvurularda ceza yargılaması yolunun etkili başvuru yolu olduğunu kabul etmiştir (*Onur Cingil*, B. No: 2013/7836, 16/4/2015, § 61; *Ahmet Kürşad Özsoy ve diğerleri*, B. No: 2013/5387, 15/6/2016, § 51).

198. Yukarıdaki değerlendirmeler ışığında Anayasa Mahkemesi, maktul Ali İsmail Korkmaz'ın toplantı hakkının ihlali nedeniyle mağdur olduğu iddiasında bulunma hakkına ölene kadar sahip olmaya devam ettiği kanaatindedir. Bu doğrultuda Ali İsmail Korkmaz'ın aralarında kolluk görevlilerinin de bulunduğu kişilerce şiddete maruz kalması, Anayasa'nın 34. maddesinin birinci fıkrasıyla koruma altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkını kullanmasına yönelik bir müdahale teşkil etmiştir. Dolayısıyla Ali İsmail Korkmaz'ın yakınlarının Anayasa'nın 34. maddesiyle güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlaline yol açtığını tespit ettirme noktasında meşru bir menfaati bulunmaktadır. Sonuç olarak Ali İsmail Korkmaz'ın işbu başvuruda toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı yönünden başvuru olarak kabul edilmesinin mümkün olduğu kanaatine varılmıştır.

199. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı, bireylerin düşünce açıklamalarında bulunmak amacıyla açık veya kapalı mekânlarda, kamu otoriteleri ile üçüncü kişilerin müdahalesi olmaksızın geçici olarak bir araya gelebilme serbestisini korumaktadır (AYM, E.2014/101, K.2017/142, 28/9/2017, § 21). Demokratik toplumun en temel değerleri arasında yer alan bu hak, bireylerin ortak fikirlerini birlikte savunmak ve başkalarına duyurmak için bir araya gelebilme imkânını korumayı amaçlamaktadır. Kolektif bir şekilde kullanılan ve düşüncelerini ifade etmek isteyen kişilere şiddeti dışlayan yöntemlerle düşüncelerini açıklama imkânı veren bu hak çoğulcu demokrasilerin gelişmesinde zorunlu olan farklı düşüncelerin ortaya çıkması, korunması ve yayılmasını güvence altına almaktadır (*Dilan Ögüz Canan*, B. No: 2014/20411, 30/11/2017, § 36; *Ali Rıza Özer ve diğerleri* [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, § 115; *Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri*, § 79; *Osman Erbil*, § 45; Anayasa Mahkemesinin norm denetiminde verdiği bir karar için bkz. AYM, E.2014/101, K.2017/142, 28/9/2017, § 21).

200. Eğer toplantı şiddet içeriyorsa veya bu toplantıda şiddete çağrıda bulunuluyorsa bu toplantının barışçıl olduğu, dolayısıyla Anayasa'nın 34. maddesinin sağladığı korumadan yararlanacağı söylenemez. Bununla birlikte bir kimsenin toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı, katıldığı bir toplantı sırasında yer yer görülen şiddet hareketleri sebebiyle otomatik olarak ortadan kalkmaz. Bir kimse davranışlarıyla şiddet kullanma niyetini ortaya koymamış veya katıldığı bir toplantıda cereyan eden şiddet hareketlerine iştirak etmemiş ise bu kişinin Anayasa'nın 34. maddesinin altında güvenceye alınmış olan hakları korunmaya devam eder. Barışçıl bir gösteride bazı kimselerin bunu kötüye kullanarak şiddete başvurmaları, niyeti barışçıl olan bir toplantıya katılanların toplantı hakkına müdahaleyi haklı kılmaz. Böyle durumlarda kolluk güçlerinin toptan yasaklama yerine barışçıl toplantı yapanlarla şiddete başvuranları ayırıştırma ödevi vardır. Kolluk, şiddet hareketlerini engelleyecek ölçülü tedbirler olarak başkalarının haklarını güvenceye almalıdır. Ancak şiddet yaygınlaşmış ve toplantıya bir bütün olarak hâkim olmuş ise artık barışçıl bir toplantıdan bahsedilemez (*Ferhat Üstündağ*, B. No: 2014/15428, 17/7/2018, §§ 51-55; *Yılmaz Güneş ve Yusuf Karadağ*, B. No: 2015/10676, 26/12/2018, §§ 41-43).

201. Tanıkların beyanlarından ve kolluk raporlarından anlaşıldığı üzere olayın gerçekleştiği sırada başvuru Ali İsmail Korkmaz'ın bir gösterinin katılımcısı olduğu konusunda, kendisine şiddet uygulayan polis ve diğer kişilerde herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır. Başvurucunun gösterici olması dışında bir sebeple darbedildiği de iddia edilmemiştir.

202. Ali İsmail Korkmaz 2013 yılı Mayıs ayının sonunda başlayan ve tüm Türkiye'ye yayılan Gezi Parkı eylemlerine katılmıştır. Söz konusu eylemler zinciri, uzun süre toplumsal yaşamda ciddi olumsuzluklara neden olmuş; bazı toplantılarda can ve mal kayıplarına neden olacak derecede şiddete başvurulmuştur (örnek bir karar için bkz. *Ali Hizmetçi ve diğerleri*, B. No: 2017/18232, 7/9/2021, §§ 66-74). Her ne kadar somut olayda maktul Ali İsmail Korkmaz'ın katıldığı toplantı bazı mülahazalarla kanuna aykırı olarak nitelendirilse bile bunda herhangi bir rolü olduğu ortaya konulamamıştır. Ayrıca somut olayda maktule uygulanan fiziksel güç, bozulan kamu düzeninin yeniden tesisi amacını taşımamaktadır.

203. Başvuruya konu Gezi Parkı eylemlerinin yapılma biçimi kadar eylemlerde dile getirilen talepler de gerek toplumun önemli bir kısmı tarafından gerekse devlet yetkililerince kabul edilemez bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi şiddete teşvik ve demokrasinin ilkelerini ortadan kaldırma durumları dışında toplantı hakkının ve ifade özgürlüğünün ortadan kaldırılmasına yönelik radikal tedbirlerin -yetkililerin eylemlerde kullanılan ifadeler ve bakış açılarını şaşırtıcı ve kabul edilemez olarak değerlendirdiği ya da eylemlerin yasa dışı olduğu durumlarda dahi- demokrasiye zarar verdiğini birçok kez tekrar etmiştir. Hukukun üstünlüğüne dayalı demokratik bir toplumda, mevcut düzene itiraz eden ve barışçıl yöntemlerle gerçekleştirilmesi savunulan siyasi fikirlerin toplantı özgürlüğü ve diğer yasal araçlarla ifade edilebilmesi imkânı kişilere sunulmalıdır (*Ali Rıza Özer ve diğerleri*, § 117; *Osman Erbil*, § 47; *Gülşah Öztürk ve diğerleri*, B. No: 2013/3936, 17/2/2016, § 67).

204. Kamu gücünü kullanan organların negatif ve pozitif yükümlülüklerinin devreye girmesi, başka bir deyişle bir toplantının katılımcılarının Anayasa'nın 34. maddesinde yer alan korumadan tam olarak faydalanabilmesi için şiddete teşvik ve demokrasinin ilkelerini ortadan kaldırma durumları dışında toplantının veya gösteri yürüyüşünün hangi amaçla yapıldığının bir önemi yoktur (benzer değerlendirmeler için bkz. *Gülistan Atasoy ve diğerleri* [GK], B. No: 2017/15845, 21/1/2021, § 46; *Osman Baydemir*, B. No: 2018/24509, 15/9/2021, § 118; *Metin Birdal* [GK], B. No: 2014/15440, 22/5/2019, § 58).

205. Sonuç olarak bu başvuruda önemli olan, polis müdahalesi ile sona ermiş bir gösterinin ara sokaklara dağılan katılımcılardan biri olan başvuru Ali İsmail Korkmaz'ın aralarında polislerin de bulunduğu bir grup kişinin -asıl niyetlerinin Gezi Parkı eylemcileri üzerinde caydırıcı bir etki oluşturmak olduğu sonucuna ulaşılan- yukarıda tespit edilen muamelelerine maruz kalmış olmasıdır. Mevcut başvurunun koşullarında bu aşamada değerlendirilmesi gereken, başta idare ve mahkemeler olmak üzere kamu gücünü kullanan organların başvuru sahibinin toplantı hakkına yapılan müdahale nedeniyle oluşan mağduriyetini telafi edemediğidir.

206. 6216 sayılı Kanun'un 46. maddesinde kimlerin bireysel başvuru yapabileceği sayılmıştır. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasına göre bir kişinin Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmesi için üç temel ön koşulun birlikte bulunması gerektiği ilgili bölümde açıklanmıştır (bkz. § 143).

207. Kamu gücünü kullanan organlar bir anayasal hak veya özgürlüğün ihlalini açıkça veya özü bakımından tanımışlarsa ve ardından ihlalin telafisini sağlamışlarsa başvuranın 6216 sayılı Kanun'un 46. maddesi doğrultusunda *mağdur* sıfatının bulunmadığı kabul edilebilir. Bu iki koşul yerine getirildiği takdirde bireysel başvuru mekanizmasının ikincil niteliğinden dolayı Anayasa Mahkemesinin inceleme yapmasına gerek kalmamaktadır (ilgili olduğu ölçüde bkz. *Mehmet Tursun ve diğerleri*, B. No: 2016/2889, 4/7/2019, § 54; *Abdullah Yaşa* [GK], B. No: 2015/12486, 5/11/2020, § 52).

208. Başvurucunun mağdur sıfatının ortadan kalkması, özellikle ihlal edildiği ileri sürülen hakkın niteliği ve ihlali tespit eden kararın gerekçesi ile bu kararın ardından ilgili açıısından uğranıldığı ileri sürülen zararların varlığını devam ettirip ettirmediğine bağlıdır. Başvurucuya sağlanan telafi imkânının uygun ve yeterli olup olmadığı kararı, söz konusu temel hak ve özgürlüğün ihlalinin niteliği gözönünde bulundurularak dava koşullarının tamamının değerlendirilmesi sonucunda verilebilecektir. Bu çerçevede bir başvurucunun mağdur sıfatı -Anayasa Mahkemesi önünde şikâyet ettiği durum için- idari veya yargısal bir kararla kendisine ödenmesine karar verilen tazminata da bağlı olabilecektir (*Sadık Koçak ve diğerleri*, B. No: 2013/841, 23/1/2014, § 84; *İlker Başer ve diğerleri*, B. No: 2013/1943, 9/9/2015, § 47; *Mehmet Tursun ve diğerleri*, § 55; *Yavuz Selim Akkoç*, B. No: 2012/1277, 20/11/2014 § 51). Bu kapsamda yargısal makamlarca, kamu görevlilerinin hukuka aykırılık teşkil eden eylemi nedeniyle oluşan hak ihlaline yönelik etkili giderim sağlayacak bir karar verilmesi -somut olayın koşullarına göre- başvurucuların mağdur sıfatını ortadan kaldıracaktır.

209. Görüldüğü üzere bir kişinin anayasal bir hakkının ihlal edilmesi nedeniyle mağdur olduğunu Anayasa Mahkemesi önünde ileri sürüp süremeyeceği meselesi esas olarak kişinin durumu hakkında müdahale anından itibaren geçen sürece ilişkin bir inceleme yapılmasını gerektirmektedir. Somut olayda soruşturma makamları, başvuru Ali İsmail Korkmaz'ın şikâyetinin ardından bir ceza soruşturması başlatarak başvurucuya yapılan müdahalenin meşru bir sebebi olmadığı gibi yasal bir dayanağının da bulunmadığı kanaatine ulaşmış; aralarında polislerin de bulunduğu sorumluları tespit ederek sorumluların tutuklanmalarını sağlamıştır. Yapılan yargılamalar sonucunda başvurucunun katıldığı bir gösteriye kolluk güçlerince müdahale edilmesi üzerine gösteri mahallinden kaçtığı, daha sonra bir ara sokakta onu takip eden polis memurlarının ve bazı sivillerin şiddetine maruz kaldığı kabul edilmiştir (bkz. §§ 66, 71). Derece mahkemeleri başvurucunun bir gösterinin katılımcısı olduğu gerekçesiyle şiddete maruz kaldığını, sanıkların başvurucuya şiddet uygulamaları için başka bir neden bulunmadığını tespit etmiş ve sanıkların cezalarının tayininde bu hususu gözetmiştir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi başvuru Ali İsmail Korkmaz'ın toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğinin kamu gücünü kullanan makamlarca -özü itibarıyla- tanındığı sonucuna varmıştır.

210. Öte yandan yürütülen kovuşturmalar sonucunda altı sanık kısa süreli olmayan hapis cezasına mahkûm edilmiştir. Bu cezalara ilave olarak sanıkların kasten işlemiş olduğu suçlardan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetinin yasal bir sonucu olarak sürekli, süreli veya geçici kamu görevi üstlenmesinden -bu kapsamda atamaya veya seçime tabi memuriyet ve hizmetlerde istihdam edilmek dâhil belli hakları kullanmaktan- cezalarının infazı tamamlanıncaya kadar yoksun bırakılmalarına karar verilmiştir (bkz. §§ 66, 71, 73). Bundan başka İdare Mahkemesi ölüm sonucunun kamu hizmetinin sunulması sırasında ortaya çıktığı ve idarenin kusurlu olduğu kanaatine varmış, neticeten Ali İsmail Korkmaz'ın yakınlarına tazminat olarak yaklaşık 1 milyon TL ödenmiştir (bkz. § 77). Anayasa Mahkemesine göre olayın sorumlularına verilen hürriyeti bağlayıcı cezalar ile Ali İsmail Korkmaz'ın yakınlarına

ödenen tazminat miktarları bir bütün olarak başvuru Ali İsmail Korkmaz'ın toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına yapılan müdahale yönünden uygun ve yeterli bir telafi sağlamıştır.

211. Kamu gücünü kullanan makamlar, başvuru Ali İsmail Korkmaz'ın toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlalini özü bakımından tanımış ve ardından ihlal telafisini sağlamıştır. Sonuç olarak müdahale nedeniyle başvuru Anayasa Mahkemesi önünde bireysel başvuruda bulunabilmesi için gerekli olan mağdur sıfatının toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı yönünden mevcut olmadığı kanaatine ulaşılmıştır (benzer bir değerlendirme için bkz. *Öner Yakasız ve diğerleri*, B. No: 2015/9430, 20/3/2019, §§ 66-68).

212. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *kişi bakımından yetkisizlik* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

e. Polis Memuru H.E. Hakkında İleri Sürülen İddialar

213. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin bir şikâyetin incelenmesinin devletin yasak kapsamındaki negatif ve pozitif yükümlülüklerini içeren maddi ve usul boyutları bakımından ele alınması gerekmektedir. Devletin negatif yükümlülüğü, bireylerin işkence ya da eziyet veya insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele ya da cezaya tabi tutulmaması yükümlülüğünü içerirken pozitif yükümlülüğü hem bireylerin bu tür muamelelerden korunmasını (önleyici yükümlülük) hem de etkili yürütülen bir ceza soruşturması yoluyla sorumluların tespit edilmesi ile sorumlulara suçlarına uygun ve yeterli karşılık gelen orantılı cezalar verilmesini (soruşturma yükümlülüğü) içermektedir. Kötü muamele yasağının maddi boyutu, negatif yükümlülük ile önlemeye ilişkin pozitif yükümlülüğü kapsamakta; pozitif yükümlülüğün iki unsurundan biri olan soruşturma yükümlülüğü etkili bir ceza soruşturması yürütülmesini içeren usul boyutunu oluşturmaktadır (*Elif Aydın Dost*, B. No: 2014/19954, 12/6/2018, § 35).

214. Olayda polis memuru H.E. hakkında açıklanması geri bırakılmış bir hapis cezası söz konusudur. Polis memuru hakkındaki dava, belirli bir süreyle askıya alınmıştır. Bu sürede bazı koşulların gerçekleşip gerçekleşmeyeceğine göre davanın düşmesi gündeme gelecektir. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinden önceki yetkili mercilerin H.E.nin Ali İsmail Korkmaz'ı yaraladığına karar verip suçuna karşılık verdikleri hapis cezasının açıklanmasını geri bırakmalarının somut olayda kötü muamele yasağı kapsamındaki negatif yükümlülüğün ihlal edildiğine karar verilmiş olduğu anlamına gelip gelmediğinin, bu anlama gelmekte ise bu kararla olaydaki mağduriyetin giderilip giderilemediğinin, ayrıca etkili ceza soruşturması yürütme yükümlülüğünün (usul yükümlülüğü) ne derecede yerine getirildiğinin belirlenmesi gerekecektir.

215. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka neden de bulunmadığı anlaşılan iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

216. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası *-mağdurların eylemi veya yetkililerin saiki ne olursa olsun-* kötü muamele yasağının ihlal edilmemesi gerektiğini

vurgulamaktadır. Saikin önemi ne kadar yüksek olursa olsun en zor koşullarda bile işkence, eziyet veya insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yapılamaz. Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrası savaş, seferberlik durumlarında veya olağanüstü hâllerde bile bu yasağın askıya alınmasına izin vermemektedir. Anılan maddelerdeki hakkın mutlaklık niteliğini güçlendiren felsefi temel, kişinin eylemi ve suçun niteliği ne olursa olsun herhangi bir istisnaya, haklılaştırıcı faktöre veya menfaatlerin tartılmasına izin vermemektedir (*Cezmi Demir ve diğerleri*, B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 104; *Elif Aydın Dost*, § 36).

217. Diğer taraftan bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında olabilmesi için asgari ağırlık derecesine ulaşmış olması gerekir. Bu asgari eşik, göreceli olup olay koşulları dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Bu kapsamda muamelenin süresi, bedensel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi faktörler önem taşır. Ayrıca muamelenin ardındaki saik ve amaç dikkate alınmalıdır (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 83). Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında geçen kavramlar arasında bir nitelik değil bir yoğunluk farkının bulunduğu görülmektedir. Bir muamelenin *işkence* olarak nitelendirilip nitelendirilmeyeceğini belirleyebilmek için, anılan fıkrada geçen *eziyet* ve *insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele* kavramları ile arasındaki ayrıma bakmak gerekmektedir. Bu ayrımın özellikle çok ağır ve zalimane acılara neden olan ve kasti olarak gerçekleştirilen insanlık dışı muamelelerdeki özel duruma işaret edip bir derecelendirme yapmak amacıyla Anayasa tarafından getirildiği ve anılan kavramların 5237 sayılı Kanun'da düzenleme altına alınan işkence, eziyet, yaralama ve hakaret gibi suçların unsurlarından daha geniş ve farklı bir anlam taşıdığı anlaşılmaktadır (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 84; *Elif Aydın Dost*, § 39).

218. Buna göre anayasal düzenleme kapsamında kişinin maddi ve manevi varlığına en fazla zarar veren muamele *işkencedir*. İşkence seviyesine varmayan fakat yine de önceden tasarlanmış, belirli bir süre devam eden, yaralanmaya, yoğun maddi veya manevi ızdıraba sebep olan insanlık dışı muameleler ise *eziyet* olarak tanımlanabilir. Bu hâllerde duyulan acı, meşru bir muamele ya da cezada kaçınılmaz olarak bulunan acının ötesine geçmemelidir. İşkenceden farklı olarak eziyette, ızdırıp vermenin belli bir amaç doğrultusunda yapılması aranmaz (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 88). Kişileri küçük düşürebilecek ve utandırabilecek şekilde kişide korku, elem ve aşağılanma duygusu uyandıran veya mağduru kendi iradesine ve vicdanına aykırı bir şekilde hareket etmeye sürükleyen muameleler ise *insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele* veya *ceza* olarak tanımlanabilir. Eziyetten farklı olarak, uygulanan bu muamele, kişide bedensel ya da ruhsal bir acı oluşturmaya da küçük düşürücü veya alçaltıcı etki yaratmaktadır (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 89). Bir muamelenin hangisini oluşturduğunu belirleyebilmek için her somut olayı kendi özel koşullarında değerlendirmek gerekir (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 90).

219. Devletin kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkı kapsamında sahip olduğu pozitif yükümlülüğün bir de usul boyutu bulunmaktadır. Bu tarz bir soruşturmanın temel amacı, söz konusu saldırıları önleyen hukukun etkili şekilde uygulanmasını güvenceye alma bakımından sorumlulukları bulunanların hesap vermelerini sağlamaktır (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 110). Buna göre bir soruşturma, sorumluların belirlenip cezalandırılmasını sağlamaya elverişli nitelikte olmalıdır. Bu olanaklı olmazsa kötü muamele yasağını güvence altına alan Anayasa'nın 17. maddesi, sahip olduğu öneme rağmen pratikte etkisizleşecek, bazı hâllerde kamu görevlilerinin fiilî dokunulmazlıktan yararlanarak kontrolleri altında bulunan kişilerin haklarını istismar etmeleri mümkün olabilecektir (*Tahir Canan*, § 25). Dolayısıyla kötü muamele yasağı kapsamındaki usul yükümlülüğünün bir unsuru olarak sorumlulara fiilleriyle orantılı cezalar verilmeli ve mağdurlar bakımından uygun bir giderim sağlanmalıdır (*Şenol Gürkan*, B. No: 2013/2438, 9/9/2015, § 105).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

220. Ali İsmail Korkmaz'ın yakını olan başvuru sahiplerinin polis memuru H.E.nin de diğerleri ile birlikte hareket ederek yakınlarının ölümüyle sonuçlanan suça karıştığını iddia ettikleri anlaşılmıştır. Bu konuda ilgili bölümde yapılan değerlendirmelerde ifade edildiği gibi Anayasa Mahkemesinin kendisinden önceki yetkili yargısal mercilerin değerlendirmelerinden farklı bir değerlendirme yapabilmesi için elinde kesin nitelikte bir kanıt veya bilginin olması gerekir. Başvuru dosyası ve eklerinde bu yönde değerlendirme yapılabilmesine olanak tanıyacak bir kanıtın olmadığı, yetkili mercilerin yine ilgili bölümde açıklandığı üzere olayın gerçekleşme koşullarının, başka bir deyişle maddi gerçeğin açığa çıkması için gerekli araştırmayı yürüterek bir sonuca vardıkları görülmüştür.

221. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesinden önceki yetkili yargısal mercinin kabulüne göre Ali İsmail Korkmaz, olayda polis memuru H.E.nin çop kullanarak uyguladığı maddi güç nedeniyle -Ali İsmail Korkmaz'ın eylemi bunu kesinlikle gerekli kılmadığı hâlde- yaralanmıştır.

222. Öncelikle belirtmelidir ki Anayasa'nın 17. maddesi, toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde *yakalamayı gerektiren durumlarda ve gösteriye katılanların kendi tutumundan dolayı* güç kullanımını kesinlikle yasaklamamaktadır. Sınırları belli durumlarda ve mevzuata uygun olarak sadece kaçınılmaz hâllerde aşırı olmaması koşuluyla güvenlik güçleri tarafından fiziksel güce başvurulmasının kötü muamele olmadığı kabul edilmektedir. Ancak kişinin kendi davranışından dolayı güce başvurmak *kesinlikle zorunlu bir hâle gelmedikçe* bu güç kullanımını prensip olarak kötü muamele yasağını ihlal edecektir (*Ali Rıza Özer ve diğerleri*, §§ 81, 82).

223. Yetkili makamların kabullerinde belirttikleri üzere olayda yakalama amacıyla veya Ali İsmail Korkmaz'ın kendi tutumu nedeniyle güç kullanmayı gerektiren bir durum yaşanmamıştır. Ali İsmail Korkmaz, diğer bazı polis memurlarının ve bu memurlarla birlikte ortak iradeyle hareket eden diğer kişilerin ağır nitelikteki darbına maruz kalmasının ardından saldırı sırasında aldığı sert darbelerin etkisindeyken olay yerinden uzaklaşmaya çalıştığı sırada kaçtığı yönde bekleyen bu memurun copla gerçekleştirdiği bir saldırıya daha maruz kalmıştır. Olayın seyri ve gerçekleşme koşulları, gösterilere katılıp güvenlik güçlerinin müdahalesinden kaçan başvuru sahipleri yakınına bu memurun da diğer meslektaşları gibi sert bir karşılık vererek yola getirme ya da bir cezalandırma niyeti ile hareket ettiğini açıkça düşündürmektedir.

224. Kamu görevlisi olup güç kullanma konusunda ilgili yasalar çerçevesinde yetkisi ve görevi bulunan polis memuru, memuriyet görevinin kendisine sağladığı otoriteyi açıkça kötüye kullanmıştır. Polis memuru, kanunlar ve kurallar ile belirlenmiş güç kullanma ile ilgili görevini yerine getirirken amacından tamamen sapmıştır. Nitekim derece mahkemesi de polis memurunun sahip olduğu nüfuzu kötüye kullanarak kasten yaralama suçunu işlediğine karar vermiştir. Oysa kolluk görevlileri, görevlerini yerine getirirken her koşul altında vücut bütünlüğünün dokunulmazlığı gibi temel haklar ile özellikle insan haysiyetine saygı göstermek ve temel haklar ile insan haysiyetini korumak zorundadır. Kolluk görevlileri, kanunların kendilerine yüklediği görevleri hukuka uygun olacak şekilde yerine getirmeli; mesleklerinin gerektirdiği yüksek sorumluluk düzeyini korumalıdır. Kolluk görevlileri, kesin zorunluluk hâlinde ve görevlerinin yerine getirilmesi için gereken ölçüde kuvvete başvurabilir. Kolluk görevlileri, işkence yapmak veya herhangi bir türden ceza vermek veya zalimane, insanlık dışı veya alçaltıcı muamele yapmak gibi kötü muamele oluşturan herhangi bir davranışta bulunamaz; bu davranışları teşvik edemez ve bunlara hoşgörü gösteremez.

Ayrıca bu tür muameleleri haklı göstermek için üstlerinden emir aldıklarını ya da millî güvenliğin tehdit edildiğini ileri süremez. Kanunların uygulanmasından sorumlu kolluk görevlileri, kanunlara ve kurallara herkesten önce saygılı olmak zorundadır.

225. Bu itibarla Anayasa Mahkemesinin konu ile ilgili içtihadı kapsamında somut olayda polis memurunun gerçekleştirdiği bu yaralama eylemi ile -Ali İsmail Korkmaz'da yarattığı fiziksel etkilerin yanında ruhsal etkileri ve ayrıca olayın gerçekleşme koşulları da gözönünde bulundurularak- Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasıyla yasaklanan *eziyet* yasağının ihlal edildiği değerlendirilmiştir. Bu noktada Anayasa'daki *eziyet* kavramının 5237 sayılı Kanun'da düzenleme altına alınmış olan *eziyet suçundan* daha geniş ve farklı anlam taşıdığını, her iki kavramın aynı olmadığını yeniden hatırlatmak gerekir. Anayasa ve Sözleşme'de yer alan kötü muamele türlerine ilişkin kavramlar, özerk kavramlar olması nedeniyle ceza kanunlarındaki işkence, eziyet gibi suçlardan farklı anlam taşımaktadır.

226. Anayasa Mahkemesinden önceki yetkili yargısal mercilerin polis memurunun cezalandırılmasına karar vermesiyle öz olarak kötü muamele yasağının somut olayda ihlal edildiğine karar vermiş oldukları anlaşılmaktadır. Öte yandan somut olayda, kötü muamele yapmamaya ilişkin negatif yükümlülüğün ihlal edildiğine karar verilmiş ise de sorumlu polis memuruna verilen cezanın açıklanmasının geri bırakılmasıyla birlikte olaydaki mağduriyetin giderilip giderilmediği ve söz konusu uygulamanın benzer olayları önlemedeki caydırıcılığı belirlenmelidir.

227. Anayasa Mahkemesine göre cezai yaptırımları düzenleyen kuralların -önleme ve iyileştirme amaçlarına uygun olarak- ölçülü, adil ve orantılı olması gerekmektedir (AYM, E.2010/104, K.2011/180, 29/12/2011). Orantılılık ilkesi, mağdurun korunması ile failin cezalandırılması arasında makul bir ilişki olmasını gerektirir. Nitekim 5237 sayılı Kanun'un 3. maddesine göre fail hakkında işlediği suçun ağırlığıyla orantılı ceza ve güvenlik tedbirine hükümlenmesi gerekmektedir (*Tahir Canan*, § 36; *Doğukan Bilir*, § 69). 5237 sayılı Kanun'un amacı kamu düzen ve güvenliğini korumanın yanında *kişi hak ve özgürlükleri* ile hukuk devletini korumak ve suç işlenmesini önlemektir. Kanun'da, bu amacın gerçekleştirilmesi için ceza sorumluluğunun temel esasları ile birtakım suçlar, ayrıca ceza ve güvenlik tedbirlerinin türleri düzenlenmiştir.

228. Cezasızlık, işlenen bir suçun somut olarak cezasız kalmasını ifade etmektedir. Cezasızlık; kötü muamele fiillerine yönelik olarak sorumluların adalet önüne çıkarılmaması, işledikleri suçlarla orantılı biçimde cezalandırılmamaları veya mahkûm edildikleri cezanın infazının sağlanmaması şeklinde ortaya çıkabilmektedir. Cezasızlığın önlenmesi durumunda bir yandan mağdurlar açısından gerekli giderim sağlanırken bir yandan da yeni ihlallerin gerçekleşmesini engelleyecek caydırıcı bir etki ortaya çıkması mümkün olacaktır (*Süleyman Deveci*, B. No: 2013/3017, 16/12/2015, § 101). Kötü muamele kapsamında işlenen suçlar ile bu türden suçlara karşılık verilen cezalar arasında orantısızlık olması ya da bu suçlara karşılık ceza verilmemesi durumunda, bu tür eylemlerin önlenmesini sağlayabilecek caydırıcı bir etki ortaya koymaktan oldukça uzak kalınmakta, kişilerin fiziksel ve ruhsal bütünlüklerinin kanunla korunmasına ilişkin pozitif yükümlülüğün yerine getirilmemesi sonucu doğmaktadır (*Süleyman Deveci*, § 102).

229. HAGB müessesesinin uygulanıp uygulanamayacağı; her olayın somut koşulları çerçevesinde mağdurun söz konusu suçtan etkilenme derecesiyle orantılı olarak benzer olayların yaşanmaması için gerekli caydırıcılığın olup olmadığı, kötü muamele mağdurlarının mağduriyetlerini giderebilme niteliği bulunup bulunmadığı hususları gözardı edilmeden değerlendirilmelidir.

230. Bu konuda ilk olarak ilgili yasal düzenlemelerin kolluk görevlilerinin işledikleri bu nitelikteki yaralama suçlarına ilişkin mahkûmiyet hükümlerinin de açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesini olanaklı kıldığı söylenmelidir. Ancak bu konuda ikinci olarak söylenmesi gereken husus, düzenlemelerin bu mahkûmiyet hükümlerinin açıklanmasının geri bırakılacağına ilişkin amir hükümler içermediğidir. Dolayısıyla mahkemelerin bu konuda bir takdir hakları olduğu açıktır.

231. HAGB kararı verilmesiyle kötü muamele teşkil eden suça karşılık belirlenen yaptırımın yerine getirilmesi geriye bırakılmaktadır. Bu kararlar aynı zamanda kötü muamele faili, belirlenen deneme süresi içinde başka bir kasıtlı suç işlememesi hâlinde kötü muamele teşkil eden fiiline karşılık olarak hiçbir yaptırımla karşı karşıya kalmamış olmaktadır. Hatta söz konusu süre sonunda hakkında açılan kamu davasının düşmesine dahi karar verilmesi söz konusu olmaktadır. Bu nedenle HAGB kararı verilmesi ile birlikte kötü muamelenin bir cezai yaptırıma bağlanması gereken ilgili süreç, kötü muamele faillerinin cezadan tamamen muaf tutulmalarıyla sonuçlanabilmektedir. Dolayısıyla HAGB müessesesi, cezasızlığa yol açması nedeniyle benzer türdeki ihlalleri önlemedeki caydırıcılığı sağlayamamaktadır (benzer değerlendirmeler için pek çok karar arasından bkz. *Mehmet Şah Araş ve diğeri*, B. No: 2014/798, 28/9/2016, §§ 91, 107; *Mustafa Rollas*, B. No: 2014/7703, 2/2/2017, § 81; *Naiif Bal (2)*, B. No: 2015/2465, 11/9/2019, §§ 72, 73; *Doğukan Bilir*, §§ 76, 77; *Elif Aydın Dost*, §§ 50, 65).

232. Bu itibarla yetkili mercilerin bu türden fiillere ilişkin yaptırımları belirlerken takdir haklarını kötü muamele fiilinin sonuçlarını hafifletmek için kullanmamaları gerektiği ifade edilmelidir. Kötü muamele yasağı kapsamındaki yaptırımlara ilişkin bu türden bazı uygulamalar, benzer ihlalleri gerçekleştiren kamu görevlilerinin cezasız kalmalarına ya da gerektiği gibi cezalandırılmamalarına yol açarak benzer fiillerin önlenmesinde caydırıcılığı sağlayamadığı için bu tür ihlalleri önlemeye ilişkin etkili bir ceza soruşturması yürütme yükümlülüğünü zedelemektedir. Kötü muamele olaylarında HAGB kurumunun uygulanıp uygulanamayacağı değerlendirilirken sadece HAGB'ye karar verilebilmesi için gerekli yasal koşulların oluşup oluşmadığına bakılmayıp kötü muameleyle karşılık verilen cezaların açıklanmalarının geri bırakılmasıyla benzer olayların önlenmesi için caydırıcılığın sağlanmadığının, bu durumun aynı zamanda kötü muamele mağdurlarının mağduriyetlerinin adli bir tatmin sağlanarak giderilmesine bir katkı sunmadığının gözetilmesi gerekir.

233. Hâl böyle olunca HAGB kararı verilmesi, kötü muamele fiillerine karışan kamu görevlilerine hoşgörüyü yaklaştığı izlenimini uyandırmaktadır. Bu durum ise bu tür fiillere eğilimli görevlileri cesaretlendirebilecektir (*Elif Aydın Dost*, § 65).

234. Öte yandan somut olayda polis memurunun sabit görülen suçundan dolayı disiplin yönünden bir soruşturmaya tabi kılınmaması da ceza muhakemesinde HAGB kararı verilmiş olması nedeniyle oluşan cezasızlığın etkisini daha da ağırlaştırmaktadır (*Elif Aydın Dost*; § 66). Ayrıca HAGB kararı verilmesiyle failin kasten işlediği kötü muamele teşkil eden suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetinin bir kanuni sonucu olarak memuriyet gibi belli haklardan yoksun kılınması da söz konusu olmamıştır.

235. Tüm bu hususlar, kötü muamelenin hoş görülmediği inancının zayıflamasına yol açmaktadır. Bu tür uygulamalar, özelde mağdurlarda, genelde ise kamuoyunda mahkemeler ile yetkili makamların bireyleri kötü muameleyle karşı koruma amacıyla yerine getirmeleri gereken ve bu nedenle de kritik bir önemi olan rollerini yerine getirmemeleri

nedeniyle kamu görevlilerinin fiilî dokunulmazlıktan yararlanarak bireylerin haklarını istismar etmelerinin mümkün olabileceği bir ortamın oluştuğu intibasını yaratmakta; hukuk devleti ile adalete olan güven ve inancı açıkça zedelemektedir.

236. Kötü muamele failine verilen cezanın açıklanmaması, aynı nedenlerle olaydaki mağduriyetin giderildiğini söyleyebilmeyi mümkün kılmamaktadır. Failin herhangi disiplin yaptırımıyla karşı karşıya kalmamış olması da aynı zamanda failin sorumluluğunun ortaya konması ve durumun bu bağlamda düzeltilmesi gereğinin sergilenmesi bakımından başka bir eksiklik oluşturmuştur.

237. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan *eziyet yasağı*'nın maddi ve usul boyutlarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

238. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvuru hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. ...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuru lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

239. Başvurucu Ali İsmail Korkmaz'ın yakınları olan başvurucular toplamda 2.000.000 TL manevi tazminata ve yargılamanın yenilenmesine karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

240. Başvuruda polis memuru H.E. hakkındaki iddialar yönünden eziyet yasağı'nın maddi ve usul boyutlarının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. Eziyet yasağı'nın ihlalinin idarenin eylemi ve mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmıştır.

241. Bu durumda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için polis memuru H.E. yönünden yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden yargılama ise usul hukukunda yer alan benzer kurumlardan farklı ve bireysel başvuruya özgü bir düzenleme içeren 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yeniden yargılama sürecinde mahkemelerce yapılması gereken iş, öncelikle hak ihlaline yol açan mahkeme kararının ortadan kaldırılmasından ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere ilgili mahkemeye gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

242. Başvuruda *eziyet yasağı*'nın usul boyutunun ihlali nedeniyle yalnızca ihlalin tespitiyle ve yargılamanın yenilenmesiyle giderilemeyecek olan manevi zararları nedeniyle

başvurucu Ali İsmail Korkmaz'ın yakınları olan başvuruculara net 67.500 TL manevi tazminatın müştereken ödenmesine, tazminata dair diğer taleplerin reddine karar verilmesi gerekir.

243. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 257,50 TL harç ve 4.500 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 4.757,50 TL yargılama giderinin başvuru Ali İsmail Korkmaz'ın yakınları olan başvuruculara müştereken ödenmesine, geriye kalan yargılama giderlerinin başvurucuların üzerinde bırakılmasına karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *kişi bakımından yetkisizlik* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Başvurucu Ali İsmail Korkmaz'ın yakını olan başvurucuların kötü muamele yasağının kendileri bakımından ihlal edildiğine ilişkin iddialarının *kişi bakımından yetkisizlik* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Başvurucu Ali İsmail Korkmaz'ın yakını olan başvurucuların eziyet yasağının ölen yakınları Ali İsmail Korkmaz bakımından ihlal edildiğine ilişkin iddialarının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

4. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *kişi bakımından yetkisizlik* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan eziyet yasağının maddi ve usul boyutlarının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin eziyet yasağının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için polis memuru H.E. hakkında yeniden yargılama yapılmak üzere Kayseri 3. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2017/124, K.2017/161) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucu Ali İsmail Korkmaz'ın yakınları olan başvuruculara net 67.500 TL manevi tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 257,50 TL harç ve 4.500 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 4.757,50 TL yargılama giderinin başvuru Ali İsmail Korkmaz'ın yakınları olan başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE, geriye kalan yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucuların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

Başvuru Numarası : 2017/7592
Karar Tarihi : 26/5/2022

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 26/5/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.